

# Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19: MJU1

## Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

---

### Sammanfattning

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen budgetramen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård för 2019 till 9 737 248 000 kronor. I detta betänkande tillstyrker utskottet att riksdagen för 2019 dels anvisar anslagen i enlighet med det förslag som utskottet tagit fram utifrån Moderaternas och Kristdemokraternas budgetmotioner, dels lämnar bemyndiganden i enlighet med det förslag som utskottet tagit fram utifrån Moderaternas och Kristdemokraternas budgetmotioner. Utskottet tillstyrker därmed delvis yrkanden i dessa motioner och delvis regeringens budgetproposition i dessa delar. Utskottet tillstyrker delvis även motionsförslag som sammanfaller med utskottets förslag till anslag. Övriga motionsförslag om fördelningen av anslagen och beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet för 2019 avstyrks. Dessutom tillstyrker utskottet regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar under 2019–2021.

Övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks. Utskottet hänvisar i flertalet av dessa frågor till pågående arbete.

Utskottet har tagit del av regeringens klimatredovisning och redovisar sin bedömning. Därtill har utskottet följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet och redovisar även i den delen sin bedömning.

I betänkandet finns två reservationer (KD) och fyra särskilda yttranden (S, SD, C, V, L, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

### *Behandlade förslag*

Proposition 2018/19:1 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.  
Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	4
Redogörelse för ärendet .....	6
Ärendet och dess beredning .....	6
Budgetprocessen i riksdagen .....	7
Betänkandets disposition .....	8
Utskottets överväganden .....	9
Regeringens klimatredovisning .....	9
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 .....	11
Anslag inom utgiftsområde 20 .....	17
1:1 Naturvårdsverket .....	17
1:2 Miljöövervakning m.m. ....	22
1:3 Åtgärder för värdefull natur .....	25
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden .....	29
1:5 Miljöforskning .....	32
1:6 Kemikalieinspektionen .....	33
1:7 Avgifter till internationella organisationer .....	33
1:8 Klimatbonus .....	34
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut .....	35
1:10 Klimatanpassning .....	36
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö .....	37
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar .....	41
1:13 Internationellt miljösamarbete .....	43
1:14 Skydd av värdefull natur .....	44
1:15 Havs- och vattenmyndigheten .....	47
1:16 Klimatinvesteringar .....	47
1:17 Elbusspremie .....	49
1:18 Investeringsstöd för gröna städer .....	50
1:19 Elfordonspremie .....	51
1:20 Industriklivet .....	53
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sambandsbyggande .....	54
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sambandsbyggande: Forskning .....	55
Förslag till nya anslag .....	60
Utskottets ställningstagande .....	70
Övriga motioner .....	75
Reservationer .....	80
1. Storskalig myggbekämpning, punkt 2 (KD) .....	80
2. Biokolteknik, punkt 3 (KD) .....	80
Särskilda yttranden .....	82
1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (S, V, MP) .....	82
2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD) .....	86
3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (C) .....	89
4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (L) .....	92
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	95
Propositionen .....	95
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19 .....	95

<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag .....	101
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden .....	103
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag .....	104
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden .....	106
<i>Bilaga 6</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	107

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. Anslag inom utgiftsområde 20

### *a) Anslagen för 2019*

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor utskottet anger, anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 enligt utskottets förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 punkt 2 och motionerna

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkandena 101 och 111,

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2,

2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10 och

2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 1–13 och

avslår motionerna

2018/19:517 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L),

2018/19:683 av Heléne Björklund (S) yrkande 1,

2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1, 5 och 6,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:1483 av Ola Johansson och Peter Helander (båda C) yrkande 14,

2018/19:1885 av Johan Hultberg (M) yrkande 2,

2018/19:1927 av Pål Jonson (M),

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 10,

2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,

2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 14, 30 och 51,

2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 1,

2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C),

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 19 och 40,

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 68 och

2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1.

### *b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden*

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp, och inom den tidsperiod, som utskottet föreslår i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 punkt 3 och motion

2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14 och

avslår motion

2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 2–5.

*c) Godkännande av en investeringsplan*

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2019–2021 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

## **2. Storskalig myggbekämpning**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1610 av Patrik Lundqvist m.fl. (S) och

2018/19:2448 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1–3.

*Reservation 1 (KD)*

## **3. Biokolteknik**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:229 av Larry Söder (KD) och

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 31.

*Reservation 2 (KD)*

Stockholm den 13 december 2018

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Kristina Yngwe*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C)\*, Maria Gardfjell (MP)\*, Hanna Westerén (S)\*, Maria Malmer Stenergard (M), Isak From (S)\*, Runar Filper (SD)\*, Magnus Manhammar (S)\*, Elin Segerlind (V)\*, Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD)\*, Malin Larsson (S)\*, Marlene Burwick (S)\*, Tina Acketoft (L)\*, Mats Nordberg (SD)\*, Ulrika Heie (C)\*, David Josefsson (M) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

\* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2018/19:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt ca 50 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. I propositionen anförts att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20 s. 14). Utgångspunkten för förslagen i propositionen har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har vissa generella justeringar av anslagen gjorts i enlighet med vad som redovisas i propositionen. Regeringen har avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1. I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2019 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 4 finns utskottets förslag till anslagsfördelning för 2019, och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen utgiftsramarna för 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62), där utgiftsramen för bl.a. utgiftsområde 20 ingår. Riksdagen biföll Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma reservation i finansutskottets betänkande. Summan av de utgifter som hör till utgiftsområdet får högst uppgå till det belopp som riksdagen har beslutat. Riksdagen beslutade att utgifterna för utgiftsområde 20 högst får uppgå till sammanlagt 9 737 248 000 kronor.

I detta betänkande behandlar utskottet även regeringens klimatredovisning och utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport över resultatredovisningen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport finns i bilaga 6.

Enligt riksdagsordningens 10 kap. 4 § ska ett utskott inhämta behövliga upplysningar i det fall utskottet har för avsikt att tillstyrka motionsförslag som påverkar statens budget. För att uppfylla detta beredningskrav närvarade tjänstemän från Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet), på inbjudan av utskottet, vid utskottets sammanträde den 11 december. Tjänstemännen lämnade information och svarade på frågor om konsekvenserna av olika budgetalternativ. Utskottet har därefter återkommit med en fråga till Miljö- och energidepartementets tjänstemän som besvarades per e-post.

# Budgetprocessen i riksdagen

## Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen utgiftsramarna för 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62), där utgiftsramen för bl.a. utgiftsområde 20 ingår. Riksdagen biföll Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma reservation i finansutskottets betänkande. Summan av de utgifter som hör till utgiftsområdet högst får uppgå till det belopp som riksdagen har beslutat. Riksdagen beslutade att utgifterna för utgiftsområde 20 får högst uppgå till sammanlagt 9 737 248 000 kronor. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

## Regeringens klimatredovisning

Enligt 4 § klimatlagen (2017:720) ska regeringen varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen. Redovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och innehålla en redovisning av utsläppsutvecklingen, en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året som gått och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas. Eftersom klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018 är det i år första gången som regeringen lämnar en sådan redovisning.

## Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår en att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Genomgången har syftat till att vara ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

## Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens klimatredovisning behandlas först och därefter behandlas regeringens resultatredovisning. Utskottet behandlar sedan de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag inom utgiftsområde 20. Slutligen behandlas ett antal motionsförslag som väckts under allmänna motionstiden 2018/19. Förslagen har koppling till anslagsanvändningen.



# Utskottets överväganden

## Regeringens klimatredovisning

### Propositionen

I bilagan till proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 lämnar regeringen årets klimatredovisning. Regeringen framhåller där att 4 § klimatlagen (2017:720) ställer krav på innehållet i den klimatredovisning som regeringen är ålagd att ta fram varje år. Den ska omfatta

- en redovisning av utsläppsutvecklingen
- en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen
- en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

Regeringen framhåller att strukturen i den aktuella klimatredovisningen baseras på de klimatmål som beslutades i det klimatpolitiska ramverket och uppföljningen av dessa. För varje etappmål redovisas utsläppsutvecklingen per sektor som omfattas av etappmålet samt beslut som fattas under året som påverkar utsläppen. Utsläppsutvecklingen är baserad på information från Naturvårdsverket för tidsperioden 1990–2016. För varje etappmål redovisas ett scenario för utsläppsutvecklingen och effekten av de beslut som fattats under 2017 och 2018.

Regeringen gör en övergripande bedömning om det finns behov av ytterligare åtgärder men presenterar inte i denna klimatredovisning vilka sådana åtgärder som kan vara aktuella till följd av att propositionen inte ska innehålla några förslag som är politiskt kontroversiella eller ha en tydlig partipolitisk inriktning.

Scenarier för Sveriges växthusgasutsläpp tas fram vartannat år och är reglerad under Europaparlamentets och rådets förordning 525/2013 om en mekanism för att övervaka och rapportera utsläpp av växthusgaser och för att rapportera annan information på nationell nivå och unionsnivå som är relevant för klimatförändringen m.m. Scenarierna i klimatredovisningen omfattar styrmedel och åtgärder som införts t.o.m. juni 2016. En uppdatering har även gjorts där uppskattningar om effekten av tre klimatsatsningar som regeringen infört 2017 ingår: bonus–malus-systemet för nya lätta fordon, bränslebytet som främjar andelen förnybara bränslen (reduktionsplikt) och en utökning av Klimatklivet som är ett investeringsprogram för konkreta klimatinsatser. Uppdaterade scenarier för Sveriges växthusgasutsläpp i förhållande till målen kommer att presenteras av Naturvårdsverket i mars 2019.

Redovisningens sista del redogör för utsläppsutvecklingen i ett globalt perspektiv och för beslut som fattats på ett internationellt plan under året. Den

omfattar också en kort beskrivning av svenska utsläpp ur ett konsumtionsperspektiv.

### **Kompletterande uppgifter**

När det gäller frågan om hur klimatredovisningen ska presenteras i budgetpropositionen anförde den dåvarande regeringen följande i den proposition som låg till grund för klimatlagen (se prop. 2016/17:146 s. 40):

Regeringen redovisar redan i dag utsläppsutvecklingen i samband med budgetpropositionen. Däremot redovisas den politik som påverkar klimatet uppdelat på ett flertal olika utgiftsområden. För att underlätta för uppföljning och bedömning av de samlade klimateffekterna av alla politikområden, bör en särskild klimatredovisning finnas med som bilaga i budgetpropositionen. På motsvarande sätt har det sedan 1989 funnits en särskild bilaga om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män i budgetpropositionen. Det har bidragit positivt till utveckling av jämställdhetspolitiken.

Den bilaga om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som regeringen hänför sig till i proposition 2016/17:146 återfinns i proposition 2018/19:1 med förslag till statens budget för 2019, finansplan och skattefrågor, bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet.

### **Utskottets bedömning**

Utskottet ser positivt på att regeringen årligen ska presentera en klimatredovisning i enlighet med klimatlagen. Utskottet konstaterar dock att regeringen i år inte fullt ut uppfyller kravet i klimatlagen om att klimatredovisningen ska omfatta en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder samt när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas. Anledningen är att budgetpropositionen för 2019 lämnats av en övergångsregering. Utskottet anser att det är viktigt att den kommande regeringen i framtida budgetpropositioner kompletterar klimatredovisningen med vilka eventuellt ytterligare åtgärder den avser att vidta samt när och hur beslut om dessa åtgärder kan fattas.

Utskottet anser även att den kommande regeringen bör utveckla klimatredovisningen avseende andra utgiftsområdets klimatpåverkan och bidrag till att minska utsläppen. Ett sätt att göra detta är enligt utskottet att regeringen tar fram fler konsekvensanalyser så att klimatredovisningen ska kunna ge en mer samlad bild av klimateffekterna på alla politikområden.

I klimatredovisningen tar regeringen i likhet med resultatredovisningen för området många gånger upp vilka insatser och åtgärder som vidtagits utan att redovisa vilka resultat dessa lett till samt i vilken mån dessa bidrar till att uppfylla klimatmålen. Det finns dock många goda exempel där redovisningen kopplar till målen, t.ex. när det gäller redovisningen av Klimatklivet som bedöms minska utsläppen till 2030 med mellan 5–7 miljoner ton

koldioxidekvivalenter. Utskottet framhåller att det är önskvärt att fler resultat av insatser och åtgärder redovisas på detta sätt.

För att få en mer lättöverskådlig klimatredovisning skulle regeringen kunna överväga att presentera en sammanställning av de samlade klimateffekterna i en tabell.

## **Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20**

### **Bakgrund**

Den 26 april 2018 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2019 för de två utgiftsområden som utskottet bereder. Beslutet bekräftades i och med att det nya utskottet den 6 november 2018 beslutade att följa upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdena 20 och 23 i de budgetpropositioner som kan komma att lämnas till riksdagen under riksmötet 2018/19. Uppföljningen har gjorts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året.

Årets uppföljning har dessutom beaktat Årsredovisningen för staten 2017 liksom regeringens aviserade åtgärder till följd av riksdagens tillkännagivande som redovisas i regeringens skrivelse (skr. 2017/18:75).

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområdet redovisas i bilaga 6 till detta betänkande. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport fastställdes innan riksdagen tog beslut om budgetramen för utgiftsområde 20.

### **Propositionen**

Årets budgetproposition för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård skiljer sig från förra årets budgetproposition med avseende på att regeringen har avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Av budgetpropositionen för 2019 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för politikområdet är strukturerade i ett målssystem som kallas för miljömålssystemet. Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Regeringen uppger att miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Miljömålen ger även en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för åtgärdsarbetet. Miljömålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling och är således en viktig utgångspunkt för det nationella genomförandet av FN:s globala mål, Agenda 2030. Det finns 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. I dag finns det 22 etappmål med ett målår som sträcker sig till 2018 eller senare. Av dessa är fyra etappmål, som regeringen beslutade om under våren 2018, helt nya.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljökvalitetsmål.

Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en samlad bedömning av möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och etappmålen.

Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering. Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket

rapporten Styr med sikte på miljömålen (Naturvårdsverkets rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen. Nästa fördjupade utvärdering kommer att presenteras i början av 2019.

Till generationsmålet och vart och ett av miljökvalitetsmålen hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen.

Regeringen uppger att de myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljökvalitetsmål också använder sig av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå. Indikatorerna redovisas på miljömålsportalen ([www.sverigesmiljomal.se](http://www.sverigesmiljomal.se)). Enligt regeringen kan de flesta indikatorerna följas upp varje år. Några indikatorer speglar dock långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan av dessa anledningar inte följas upp varje år. För att göra det möjligt för riksdagen att långsiktigt följa utvecklingen mot Generationsmålet och miljökvalitetsmålen är det, enligt regeringen, viktigt med kontinuitet i redovisningen. Detta innefattar att redovisa tidsserier som speglar utvecklingen. Regeringen har därför valt ut ett antal indikatorer, främst bland de nya indikatorerna som myndigheterna har tagit fram, som bör redovisas återkommande i form av diagram varje år eller vartannat år beroende på hur ofta indikatorn uppdateras.

Regeringen lämnar i årets budgetproposition en samlad redovisning av miljökvalitetsmålen och de miljömålsansvariga myndigheternas övergripande bedömning av miljökvalitetsmålen. Målsansvariga myndigheter bedömer att utvecklingen i miljön går åt rätt håll avseende Frisk luft och Bara naturlig försurning, att utvecklingen i miljön är negativ för fem av målen och att det inte går att se en tydlig riktning för utvecklingen av de resterande nio målen. Myndigheternas bedömning är, liksom tidigare år, att ett miljökvalitetsmål nås, ett är nära att nås och att resterande 14 miljökvalitetsmål inte är möjliga att nå med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Av den samlade redovisningen framgår vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljömål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030. Det framgår även vilket globalt mål som främst är kopplat till generationsmålet strecksatser.

### **Utskottets bedömning**

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2019 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

### *Allmänt*

Inledningsvis noterar utskottet att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen eftersom den har beslutats av en övergångsregering. Av den anledningen har regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Utskottet ser fortsatt positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har under det gångna året skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Utskottet anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Utskottet anser att regeringen har hörsammat de flesta synpunkterna i förra årets budgetbetänkande. Utskottet ser positivt på att regeringen i år redovisar fler indikatorer med tidsserier. Vidare ser utskottet särskilt positivt på att det finns två indikatorer för miljö kvalitetsmålet Giffri miljö.

Utskottet efterfrågar överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

### *Begränsad klimatpåverkan*

Utskottet ser liksom tidigare positivt på att regeringen har förbättrat uppföljningen för många insatser. Utskottet önskar dock återigen framföra sitt önskemål om att fler resultat tydligare bör kopplas till målen. Ett bra exempel på en sådan koppling är att Klimatklivet väntas minska Sveriges totala utsläpp med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år.

Utskottet anser liksom förra året att det vore önskvärt att regeringen redovisar om några specifika åtgärder, och i så fall vilka, har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen som sker i andra länder men som har orsakats av vår svenska konsumtion.

Indikatorn Koncentration av växthusgaser och klimatpåverkande ämnen i atmosfären som redovisades i förra årets budgetproposition är ersatt av indikatorn Global medeltemperatur. Denna förändring välkomnas av utskottet eftersom indikatorn Global medeltemperatur bättre följer upp miljö kvalitetsmållets precisering.

### *Ingen övergödning*

Utskottet konstaterar att strukturen i resultatredovisningen är bra med tydliga mål och indikatorer. Det är lätt att följa de olika länkarna i kedjan med mål,

åtgärder och resultat. De nya indikatorerna som numera finns på miljömålsportalen redovisas inte. Utskottet anser att det vore önskvärt om några av de nya indikatorerna kunde kommenteras i framtida resultatredovisningar för att förbättra uppföljningen av miljö kvalitetsmålet.

Utskottet ser med fortsatt oro på utsikterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Utskottet anser att det är viktigt att den kommande regeringen redovisar vilka åtgärder de avser att vidta för att nå målet. Under 2017 förbrukades mindre än två tredjedelar av de budgeterade LOVA-medlen. Utskottet anser därför, i likhet med förra året, att det vore värdefullt att den nya regeringen följer upp varför medlen inte kommer till användning.

Utskottet påminner regeringen om att det är önskvärt att riksdagen får ta del av resultaten från det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödningen. Utskottet välkomnar utredningen som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete och ser fram emot att ta del av förslagen till nya styrmedel.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 flera åtgärder för att nå målet Ingen övergödning inom ramen för en satsning på havs- och vattenmiljön. Utskottet ser fortsatt fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

### *Levande sjöar och vattendrag*

Utskottet har tidigare framfört önskemål om en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggandet. En sådan analys saknas visserligen i år, men det har sin förklaring i att det inte finns något avsnitt med analys och slutsatser i årets budgetproposition. Utskottet vill ändå påminna om detta önskemål till nästa budgetproposition samt om att det vore önskvärt att regeringen kommenterar Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljö kvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

Utskottet noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet än så länge inte är slutbehandlat. Utskottet välkomnar regeringens förslag till åtgärder som regeringen presenterade i propositionen om vattenmiljö och vattenkraft och ser fram emot att ta del av resultaten från dessa åtgärder.

### *Giftfri miljö*

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen har hörsammat flertalet av synpunkterna som utskottet framförde i förra årets budgetbetänkande gällande resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utskottet välkomnar särskilt att regeringen i årets budgetproposition redovisar två indikatorer med tidsserier.

Utskottet anser liksom förra året att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till den särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185).

Utskottet anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Utskottet ser positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt utskottet också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

Utskottet välkomnar redovisningen av vidtagna åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande om hantering av grupper av kemiska ämnen samt om avancerad vattenrening.



## Anslag inom utgiftsområde 20

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt utskottets förslag i bilaga 4. Riksdagen bifaller delvis motionsförslag som också omfattas av utskottets förslag i bilaga 4. Riksdagen lämnar även bemyndiganden enligt utskottets förslag i bilaga 5. I övrigt anvisar riksdagen anslagen i enlighet med regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Därtill bifaller riksdagen regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar under 2019–2021. Övriga motionsförslag avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V, MP), 2 (SD), 3 (C) och 4 (L).

### 1:1 Naturvårdsverket

#### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 625 452 000 kronor till anslaget 1:1 Naturvårdsverket för 2019.

Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär, när det gäller förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet, att regeringen föreslår att anslaget ökar med 10 miljoner kronor 2019 för att fullgöra de skyldigheter som följer av EU:s direktiv om avfall (2008/98/EG), förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG) samt deponidirektivet (1999/31/EG).

När det gäller frågan om hållbara textilier har regeringen uppdragit åt Högskolan i Borås att etablera en plattform för hållbart mode och hållbara textilier (M2018/01095/Ke). För ändamålet får disponeras 8 miljoner kronor per år under perioden 2018–2022. Uppdraget är inte möjligt att genomföra inom ramen för anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, vilket tillfördes medel för ändamålet i budgetpropositionen för 2018. De principer som tillämpats vid denna proposition innebär att anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 8 miljoner kronor för 2019 medan anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande minskas med motsvarande belopp. Beräkningar i tidigare propositioner påverkar beräknade anslagsramar.

I resultatredovisningen för utgiftsområde 20 (s. 38) anför regeringen – i fråga om miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan och det nationella klimatarbetet – att godstransporter med tåg och sjöfart är energieffektiva och

genererar små växthusgasutsläpp per ton. Vidare anförts att regeringen har infört en miljökompensation för järnvägar (utg.omr. 22) och aviserat en s.k. eco-bonus för sjöfarten. Det framgår också att regeringen även har beslutat om en nationell godstransportstrategi, som bl.a. ska bidra till överflyttning av transporter från väg till järnväg och sjöfart.

Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner en investeringsplan som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar för fastigheter och markanläggningar för 2019–2021. Investeringarna planeras till drygt 11 000 000 000 kronor för perioden 2019–2021. Investeringarna, som avser samhällsändamål, avser främst förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som ska skyddas enligt miljöbalken. Investeringarna avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 2 föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 100 000 000 kronor för att finansiera andra reformer.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 206 000 000 kronor. Motionärerna anser att Naturvårdsverkets anslag bör hållas relativt konstant över tid och avvisar även regeringens förslag om en eco-bonus för överflyttning av transporter på väg till sjöfart.

I motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket ökar med 15 000 000 kronor bl.a. till följd av motionärernas förslag om en blå miljard.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 109 000 000 kronor till följd av att motionärerna säger nej till regeringens satsningar på eco-bonus, hållbara textilier och avfallsstatistik. Motionärerna anser därutöver att myndighetens förvaltningsanslag bör minskas.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att Naturvårdsverkets anslag minskas med 53 000 000 kronor bl.a. till följd av att motionärerna motsätter sig en eco-bonus och statsbidraget till gröna jobb.

I två motioner föreslås att Naturvårdsverkets nuvarande viltvårdande uppdrag bör överflyttas till en fristående viltmyndighet. I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 anförts att man bör inrätta en fristående myndighet för jakt och vilt. Jakt och viltförvaltning är en viktig fråga för många människor i stora delar av landet och bör inte hanteras av en stor statlig myndighet med många andra ansvarsområden. Därför bör ansvaret överföras från Naturvårdsverket till en renodlad myndighet för jakt- och viltfrågor.

På liknande sätt anförs i motion 2018/19:1927 av Pål Jonson (M) att en viltmyndighet med syfte att ta ett samlat grepp om jakt- och rovdjursfrågorna bör inrättas. Det skulle enligt motionären skapa ett helhetsgrepp kring den svenska jaktpolitiken. En ny myndighet kan också säkra balansen mellan bevarandet och brukandet.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Eco-bonussystemet**

I mars 2017 uppdrog regeringen åt Trafikanalys att utreda förutsättningarna för att införa ett tillfälligt eco-bonussystem i Sverige för att stimulera överflyttning av gods från väg till sjöfart, som minskar utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar. I uppdraget ingick att redogöra för utformningen och erfarenheterna av eco-bonussystemen i Italien, Storbritannien och Norge och att därefter föreslå hur ett motsvarande system skulle kunna utformas och administreras i Sverige. I uppdraget ingick också att utreda och redovisa hur ett eventuellt eco-bonussystem kan bidra till en kostnadseffektiv uppfyllelse av beslutade miljömål. I redovisningen skulle även ingå bedömningar över eco-bonusens samhällsekonomiska effektivitet och potentiella ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten, inklusive kostnaderna för administrationen av ett system (N2017/01674/MRT).

Uppdraget med kostnadsberäkningar slutredovisades i maj 2017 (Trafikanalys rapport 2017:11). Av slutrapporten framgick bl.a. att en överflyttning från väg till sjöfart skulle innebära en halvering av koldioxidutsläppen för varje tonkilometer som flyttas över, baserat på Trafikanalys beräkningar av trafikslagets marginalkostnader för koldioxid. Om man räknar alla externa effekter skulle en överflyttning från väg till sjöfart innebära att de externa effekterna skulle minska med ca 70 procent för varje tonkilometer som flyttas över. I Regeringskansliet utarbetades därefter ett utkast till en förordning om eco-bonussystem. Utkastet har varit på remiss (N2018/01601/MRT).

Den 9 november 2018 beslutade kommissionen att det svenska eco-bonussystemet är förenligt med EU:s statsstödsregler. Den 22 november 2018 meddelade regeringen att ett eco-bonussystem införs för perioden 2018–2020. Därefter kommer systemet att utvärderas. Regeringen ger nu Trafikverket uppdraget att fördela eco-bonusen. Administrationen av eco-bonussystemet ska skötas av Trafikverket men belastar fortsättningsvis anslaget 1:1.

#### **Hållbara textilier**

Regeringen presenterade 2016 en strategi för hållbar konsumtion. Strategin omfattar bl.a. insatser för ökad kunskap om att konsumera hållbart samt insatser för att förbättra informationen om företags och fonderas hållbarhetsarbete.

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) att den anser att det är viktigt att vardagsnära produkter som många människor exponeras för är säkra och så långt som möjligt giffria, och

att regeringen verkar för en utvecklad lagstiftning på EU-nivå. Regeringens ambition är att Sverige ska bli världsledande i hållbar produktion och konsumtion av textilier och mode, vilket är ett viktigt steg för att bl.a. uppnå miljömålet Giftfri miljö. Mot denna bakgrund föreslog regeringen en satsning på hållbara textilier. Som en del av denna satsning vill regeringen stödja utvecklingen av hållbara affärsmodeller samt att kunskapen hos konsumenterna ska öka för en mer hållbar konsumtion av textilier och en ökad återanvändning. Regeringen föreslog därför en ökning av Naturvårdsverkets anslag med 7 miljoner kronor 2018. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115).

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 följer att Naturvårdsverket ska ansvara för att informationsinsatser genomförs för att öka kunskapen hos konsumenterna för en mer hållbar konsumtion av textilier, t.ex. genom ökad återanvändning och återvinning. Naturvårdsverket ska samarbeta med Konsumentverket och Kemikalieinspektionen. Insatserna ska omfatta konsumenternas kunskap om textiliers miljö- och hälsopåverkan i alla led i värdekedjan. Uppdraget bör inledas med en nulägesanalys för att kunna följa effekten av åtgärden över tid och för att möjliggöra målgruppsanpassning av informationsinsatsen. Nulägesanalysen ska identifiera konsumenternas kunskap om textiliers miljö- och hälsopåverkan samt hur konsumenterna agerar i dag och hur de vill och kan agera för att minska sin miljöpåverkan av konsumtion av textilier. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 28 februari 2021 samt en delredovisning av arbetet senast den 28 februari 2019.

### **Avfallsstatistik**

I 2018 års budgetproposition (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framhöll regeringen att den vill höja ambitionsnivån på avfallsområdet. Som en del av denna ambition föreslog regeringen att anslaget 1:1 ökas med 5 miljoner kronor för att förbättra avfallsstatistik och spårbarhet. I och med detta vill regeringen uppnå en bättre kontroll över avfallsströmmarna och en bättre uppskattning av volymer och flöden, vilket är en viktig förutsättning för tillsyn. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr 2017/18:115).

Enligt regeringens beslut den 6 september 2018 (M2018/02323/S) om ändring av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 ska Naturvårdsverket genomföra en förstudie av hur förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall kan åstadkommas, bl.a. genom en sammanhållen nationell digital lösning. Arbetet ska utgå från tidigare redovisat uppdrag om förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall (dnr M2016/02241/Ke). Förstudien ska inkludera en samhällsekonomisk konsekvensanalys. Utvecklingen av den digitala lösningen ska utgå från varje parts eget ansvar för sin information och Naturvårdsverkets regleringsuppdrag Digitalt först – smartare miljöinformation (dnr N2016/02035/EF). Naturvårdsverket ska inhämta synpunkter från Statistiska centralbyrån och andra berörda

myndigheter och aktörer. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 januari 2019.

### **Viltförvaltningsmyndighet**

I juli 2012 tillsattes en utredning för att se över den svenska jaktlagstiftningen. Ett delbetänkande om utvärdering av myndighetsansvaret för jakt- och viltförvaltning (SOU 2013:71) överlämnades i oktober 2013. Utredningen föreslog i första hand att en ny sammanhållen myndighet för jakt- och viltförvaltning, Viltmyndigheten, skulle inrättas. Jaktlagsutredningen lades ned i januari 2015. Riksdagen uppmanade regeringen i mars 2015 att inrätta en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning (bet. 2014/15:MJU9, rskr. 2014/15:154).

Naturvårdsverket redovisade i juni 2015 en strategi för svensk viltförvaltning med en övergripande vision, mål och delmål för det ansvar som Naturvårdsverket har som central myndighet för frågor om vilt, rovdjur och jakt samt som vägvisare för andra myndigheter och aktörer. Strategin har remissbehandlats. I maj 2016 upprepade riksdagen sin uppmaning till regeringen om att en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning borde utredas senast under 2016 (bet. 2015/16:MJU19, rskr. 2015/16:227).

I sin skrivelse Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2016/17:75) som överlämnades till riksdagen den 16 mars 2017, bemötte regeringen tillkännagivandet om en ny myndighet för jakt och viltförvaltning. Regeringen angav att Jaktlagsutredningens betänkande hade remitterats, och bedömningen var att vissa aspekter kring en eventuell ny myndighet krävde ytterligare utredning. Analysen fortgår alltjämt. Regeringens bedömning är att hanteringen av frågan om en ny viltmyndighet ska avvakta dels den pågående översynen av Viltvårdsfondens användning, dels Naturvårdsverkets kommande genomförande av En strategi för svensk viltförvaltning. Ärendet bereds därmed vidare.

I 2018 års budgetproposition (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23 s. 35) bedömde regeringen att Naturvårdsverkets arbete inom ramen för strategin för svensk viltförvaltning successivt kommer att bidra till och ge underlag för en utveckling av svensk viltförvaltning. Utgångspunkten är viltets värde i bred bemärkelse: naturupplevelser och besöksnäring, jakt, tillgång till viltkött, ny företagsamhet, bevarande av biologisk mångfald och samexistens med andra landsbygdsnäringar. Den vidgade ansatsen främjar och understöder satsningar inom såväl livsmedelsstrategin som landsbygdspolitiken.

Under 2016 genomförde Naturvårdsverket en bred informationssatsning om den nya viltstrategin då det är helt avgörande att samtliga aktörer inom viltförvaltningen, länsstyrelser, jägarorganisationer och markägare arbetar i samma riktning. I strategin ingår också aktiv kunskapsspridning av olika forskningsresultat med relevans för den praktiska förvaltningen, exempelvis om effekter av utfodring av vilt, vilket varit fokus från Naturvårdsverket under 2016. Även Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägareförbundet bidrar med kunskapsspridning i frågor om praktisk viltförvaltning.

I januari 2017 svarade landsbygdsminister Sven-Erik Bucht på den skriftliga frågan 2016/17:637 och konstaterade då att regeringen hade tagit en mängd initiativ för att utreda de frågeställningar som var aktuella i riksdagens tillkännagivande. Statsrådet nämnde bl.a. att Jaktlagsutredningens betänkande hade remitterats, och regeringens bedömning var att vissa frågor krävde ytterligare utredning. Utestående frågor måste analyseras betydligt djupare än vad utredningen hade gjort och betänkandets förslag avseende finansieringen var inte tillfredsställande. Statsrådet anförde vidare att svensk viltförvaltning har förändrats över tid och fortsätter att utvecklas. Frågan är komplex och har många aspekter som måste beaktas och tas hänsyn till. En väl utformad myndighetsstruktur är en förutsättning för en effektiv och hållbar viltförvaltning.

Som svar på fråga 2017/18:1496 anförde landsbygdsminister Sven-Erik Bucht den 3 juli 2018 att det kostar pengar att bilda nya myndigheter och att det måste finnas ett tydligt mervärde. Därför måste regeringen noggrant överväga och utreda olika alternativ. Statsrådet tillade att regeringen agerar för att långsiktigt bygga upp förtroendefulla samarbeten med berörda aktörer i syfte att förbättra förutsättningarna för en effektiv och hållbar viltförvaltning. Statsrådet upprepade att viltförvaltningen ständigt utvecklas. Statsrådet anförde därtill att Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning hade mottagits positivt och att regeringen följde hur det arbetet fungerar. Det är viktigt att de åtgärder som regeringen vidtar stärker jakten och viltvården.

## **1:2 Miljöövervakning m.m.**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 410 214 000 kronor för 2019 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljölednings-system. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får även användas till Delegationen för cirkulär ekonomi.

Tidigare beslutade och beräknade anslagsförändringar i budgetpropositionerna för 2017 och 2018 påverkar föreslagna och beräknade anslagsramar.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år och för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 150 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 3 föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor till förmån för andra reformer. I yrkande 14 i denna del i samma motion föreslår motionärerna att regeringens föreslagna beställningsbemyndigande för anslaget för perioden 2020–2023 minskas med 40 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 53 000 000 kronor till följd av att motionärerna förordar den anslagsnivå som tidigare har rått.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 55 000 000 kronor bl.a. genom att Delegationen för cirkulär ekonomi avvecklas.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Miljöövervakning**

Enligt Naturvårdsverket syftar miljöövervakning till att ge en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön och varna för störningar. Arbetet bygger på återkommande, systematiskt upplagda undersökningar som visar miljö-tillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. Genom att jämföra aktuella lägesbeskrivningar med tidigare mätningar kan förändringar i miljön upptäckas. På så vis kan man se om genomförda åtgärder får önskad effekt eller inte. Ibland behövs ytterligare undersökningar för att ta reda på om förändringen innebär ett problem eller inte. Ofta behövs mätningar över långa tidsperioder för att kunna se om en förändring orsakas av mänsklig påverkan eller är en naturlig variation. Därför är miljöövervakning ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet över tid. Naturvårdsverkets miljöövervakning började 1978. De svenska mätseriernas längd är i många fall unika i världen.

Enligt Naturvårdsverket är resultaten från miljöövervakningen grundläggande för miljöarbetet i stort. Arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat. Miljöövervakningen har även en strategisk roll när det gäller att utveckla och följa upp arbetet med de svenska miljömålen. Men även när det gäller utvecklingen av miljö-kvalitetsnormer och bedömningsgrunder spelar miljöövervakningen en viktig roll. På internationell nivå är resultaten från miljöövervakningen basen för internationell rapportering och officiell statistik om miljö-tillstånd. Informationen om resultaten ger alla en möjlighet att delta i den politiska debatten.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att anslaget 1:2 Miljöövervakning förstärktes med 22 miljoner kronor under 2017. Anslagsökningen har lett till stärkt miljöövervakning av miljögifter, biologisk mångfald samt utvecklingen av datavärdskap. Dessutom har brister som påpekats av Europeiska kommissionen åtgärdats för den övervakning som krävs enligt vattendirektivet. Satsningen har enligt regeringen lett till en

utökad övervakning enligt havsmiljödirektivets krav. Exempelvis har Naturvårdsverket kunnat fördjupa karteringen av områden potentiellt påverkade av högfluorerade miljögifter (PFAS) samt påbörjat flera nya screeningundersökningar med koppling till PFAS, t.ex. mätningar av textilämnen i reningsverk samt av mikroplaster i sötvatten.

Vidare lyfter regeringen fram att övervakningen av växtskyddsmedel i odlingslandskapet har fördjupats genom en studie av spridning från odling i växthus samt genom att övervakningen av halter i luft och regn har utökats. Satsningar har gjorts för att ta fram ett nytt nationellt marktäckedata (NMD). Karteringen behövs bl.a. för landskapsövervakning, statistik om markanvändning samt i arbetet med grön infrastruktur och skydd och skötsel av mark.

Havs- och vattenmyndigheten har under året bl.a. tagit fram nya metodmanualer för den akvatiska miljöövervakningen samt reviderat de befintliga för att anpassa dessa till krav från EU:s vatten- respektive havsmiljödirektiv. Det ökade anslaget har enligt regeringen möjliggjort en fortsatt satsning på marin kartering av havsbottnarna. Detta är enligt regeringen nödvändigt för att utbredning av, samt påverkan på, marina livsmiljöer i Östersjön och Västerhavet ska kunna följas enligt de krav som följer av såväl havsmiljödirektivet som art- och habitatdirektivet.

Regeringen tillsatte den 1 juni 2017 Utredningen om översyn av miljöövervakningen (M 2017:03). En särskild utredare ska göra en översyn av miljöövervakningen på lokal, regional och nationell nivå, föreslå en lämplig avgränsning mellan miljöövervakning och närliggande verksamheter samt bedöma behovet av framtida miljöövervakning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2019.

### **Delegationen för cirkulär ekonomi**

I mars 2017 överlämnade utredningen Cirkulär ekonomi sitt betänkande (SOU 2017:22) om hur Sverige kan få en mer cirkulär ekonomi till miljöminister Karolina Skog. Utredningen föreslog bl.a. inrättandet av en delegation för cirkulär ekonomi i syfte att stärka omställningen till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Under vår/sommar 2017 remissbehandlades utredningen. I april 2018 fattade regeringen beslut om att en sådan delegation skulle inrättas, och i augusti 2018 utsåg regeringen delegationens ordförande och åtta ledamöter. Delegationen ska ge råd till regeringen, utarbeta en strategi samt identifiera hinder, behov av utbildning och information inom cirkulär ekonomi. Den ska också vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för omställningen. Vidare ska delegationen stärka förutsättningarna för svenskt näringsliv på framtida globala marknader. Därigenom förväntas ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv på nationell och regional nivå uppnås. Delegationens sekretariat placeras vid Tillväxtverket.

Delegationen för cirkulär ekonomi med dess ordförande och åtta ledamöter med tillhörande sekretariat har placerats hos Tillväxtverket. Tillväxtverket har inrättat en egen funktion för delegationen och dess sekretariat, som kopplas



till enheten miljö och innovation. Av regeringens beslut den 30 augusti 2018 (N2018/04581/SUN) om ändring av Tillväxtverkets regleringsbrev för 2018 följer att kostnaderna för delegationen ska belasta anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m., anslagspost 2 Miljöövervakning m.m. – del till Tillväxtverket inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Av regeringens beslut den 28 juni 2018 (M2018/01881/S, delvis) om ändring av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 framgår att 5 000 000 kronor under anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. (ramanslag), anslagspost 2, får disponeras av Tillväxtverket.

### **Uppföljning av miljömålen**

De svenska miljömålen följs upp med en rapport varje år och en fördjupad utvärdering vart fjärde år till regeringen. Respektive myndighet ansvarar för uppföljningen av sina miljö kvalitetsmål. Naturvårdsverket lämnar den samlade redovisningen till regeringen. I slutet av mars varje år lämnar Naturvårdsverket en uppföljning av miljö kvalitetsmålen och etappmålen till regeringen. I den årliga uppföljningen bedöms möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Tillståndet för miljön beskrivs och de åtgärder som vidtagits för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Myndigheten gör även en analys av utvecklingstrenden för generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

I juni 2018 överlämnade regeringen skrivelsen Miljö målen – med sikte på framtiden till riksdagen (skr. 2017/18:265). Riksdagen kommer att behandla skrivelsen under våren 2019.

I början av 2019 planeras nästa fördjupade utvärdering av Sveriges miljö mål. Den 22 oktober 2015 kom den senaste – den fjärde sedan riksdagen 1999 beslutade om miljö målssystemet. Utvärderingen innehåller bedömningar och prognoser för generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, analyser av synergier och konflikter i miljö arbetet, en genomgång av tillgängliga styrmedel och hur det regionala och lokala miljö arbetet går.

### **1:3 Åtgärder för värdefull natur**

#### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 247 535 000 kronor för 2019 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning samt
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Tidigare beslutade och beräknade anslagsförändringar i budgetpropositionerna för 2017 och 2018 påverkar föreslagna och beräknade anslagsramar. Det handlar bl.a. om regeringens satsning på att i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker samt satsningen på åtgärder för värdefull natur och gröna jobb.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal avseende förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas samt för samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet behövs också för att möjliggöra medfinansiering i större EU-projekt. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 440 000 000 kronor under 2020–2027.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 4 föreslås att anslaget minskas med 600 000 000 kronor. Motionärerna vill avskaffa satsningarna på gröna jobb och våtmarker samt dra ned på åtgärderna för värdefull natur.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 200 000 000 kronor. Motionärerna vill dra ned på inköpen av skyddad skog och i stället prioritera skötsel av övergångszoner mellan jord- och skogsbruk.

I motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 120 000 000 kronor till följd av motionärernas satsning på en blå miljard som omfattar ett paket av åtgärder för vatten och havsmiljön.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 200 000 000 kronor eftersom motionärerna motsätter sig stödet till våtmarker och gröna jobb.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 70 000 000 kronor i syfte att utveckla biologisk mångfald och för att bekämpa invasiva arter.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Våtmarker**

I juni 2014 överlämnade Miljömålsberedningen delbetänkandet Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten (SOU 2014:50). Mot bakgrund av förslagen i det betänkandet och andra underlag föreslog regeringen i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 20 inom anslaget 1:13 en satsning för att i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt minska övergödningen. Regeringen föreslog en ökning av anslaget med 200 miljoner

kronor. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr 2017/18:115).

Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) samarbetar vid genomförandet av regeringens våtmarkssatsning. SGU kommer att ta fram nödvändiga geologiska underlag, vägledningar samt ge stöd till länsstyrelserna vid administration av olika våtmarksprojekt. Våtmarkssatsningen är en treårig satsning under åren 2018–2020 som uppmuntrar länsstyrelser, kommuner och lokala aktörer i Sverige till att anlägga nya och restaurera befintliga våtmarker. Viktiga syften med satsningen är att öka tillskottet till grundvattnet och stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden. SGU kommer att ta fram kartunderlag som lyfter fram jordart, jorddjup, pågående dränering, tillrinning, uttagspotential mm, och som kan användas som underlag för projektplanering och effektuppföljning utifrån ett grundvattenperspektiv. Kommuner kan ansöka om bidrag inom lokala naturvårds-satsningen (LONA) för våtmarksprojekt. Lokala aktörer, t.ex. intresseorganisationer, kan initiera projekt. Projekten genomförs antingen i kommunens egen regi eller av en lokal aktör som tecknat avtal med kommunen. Kommunen är alltid ansvarig för ansökan, från registrering fram till slutrapportering.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att ca 155 hektar våtmark anlades eller restaurerades med statlig finansiering under 2017, främst i odlingslandskapet. För perioden 2010–2017 har närmare 4 300 hektar våtmark anlagts eller restaurerats. Vissa ytterligare insatser har genomförts utan statlig finansiering.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 framgår följande: Inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, anslagspost 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. får högst 200 000 000 kronor användas för att restaurera och anlägga våtmarker genom statsbidrag till naturvårdsprojekt enligt 1 § 7–8 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Även länsstyrelserna kan med samma syfte använda medel för att restaurera och anlägga våtmarker. Vid konkurrens mellan olika ansökningar enligt LONA-förordningen ska företräde ges åt åtgärder som ger förutsättningar för en förbättrad vattenförsörjning. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid Naturvårdsverket, SGU och länsstyrelserna för samma ändamål.

### **Gröna jobb**

Gröna jobb är jobb som enligt Förenta nationernas miljöprogram Unep (United Nations Environment Programme) på ett avgörande sätt bidrar till att bevara eller återställa miljön. Jobben kan finnas inom många verksamheter, som jordbruk, tillverkning, forskning och utveckling, administration och tjänster. Jobben kan handla om att skydda ekosystem och den biologiska mångfalden; minska energikonsumtionen, materialanvändandet och vattenkonsumtionen genom högre effektivitet; göra ekonomin mindre beroende av fossila bränslen och minimera eller helt avskaffa alla sorters sopor och föroreningar.

Inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull miljö, anslagspost 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. får högst 34 000 000 kronor användas för åtgärder inom naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald som skapar gröna jobb bl.a. med lägre kvalifikationskrav för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det framgår av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018.

I december 2017 gav regeringen ett flertal myndigheter – Skogsstyrelsen, SGU, Trafikverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna – i uppdrag av regeringen att särskilt arbeta för att ta till vara möjligheterna att skapa nya jobb i det som kallas ”de gröna näringarna” (regeringens beslut den 7 december 2017, N2017/07501/KSR). Uppdraget ska genomföras i samverkan med Arbetsförmedlingen som, utifrån sitt ansvarsområde och gällande arbetsmarknadspolitiskt regelverk, bidrar till ett effektivt genomförande av uppdraget. I första hand gäller satsningen personer som varit utan arbete en längre tid eller nyetablerade i Sverige med svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Skogsstyrelsen samordnar insatserna och fungerar som arbetsgivare åt de arbetslag som Arbetsförmedlingen satt ihop. Arbetslagen utför sedan arbetsuppgifter åt andra myndigheter som deltar i projektet.

Skogsstyrelsen har i en delrapport till regeringen i april 2018 (rapport 2018/8, s. 22) bl.a. beräknat att ca 1 500 arbetstillfällen kommer att tillkomma under 2018 inom ramen för satsningen. Skogsstyrelsen har i september 2018 lämnat en delredovisning av uppdraget (rapport 2018/14), och en sådan delredovisning ska också lämnas senast den 1 oktober 2019. Slutredovisning ska lämnas senast den 15 februari 2021.

### **Skötselplan för naturreservat**

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen eller kommunen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Enligt Naturvårdsverkets vägledning (juni 2015) om utformning av skötselplan kan en sådan lämpligen delas in i en beskrivande del respektive en plandel med mål och åtgärder. Skötselplanen bör ha den inriktning och detaljeringsgrad som behövs för att syftet med naturreservatet ska uppnås/tillgodoses. Den bör dock inte formuleras på en alltför detaljerad nivå eftersom det kan leda till att behov av revidering snabbt uppstår.

### **Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark**

Jordbruksverket har i sin rapport 2018:14 redovisat ett uppdrag från Miljömålsrådet angående övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Arbetet med rapporten har genomförts av Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och Sveriges geologiska undersökning (SGU). Av rapportens sammanfattning framgår bl.a. följande:

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark är en miljö som kan se ut på många olika sätt. Ibland är det en tvär kant med högvuxen gran där

skogen möter åkern, ibland utgörs zonen av en mer uppluckrad struktur med buskar och lövträd i olika ålder och olika arter, med inslag av öppen mark. Variationsrika brynmiljöer är viktiga livs- och födosökmiljöer för växter, djur och svampar. I dag karakteriseras kanterna mellan skogs- och jordbruksmark i många fall av skarpa övergångar. Enligt analyser av data som samlas in via Nationell inventering av landskapet i Sverige (NILS) så har ungefär hälften av skogskanterna en tvär övergång mellan skogs- och jordbruksmark.

I projektet om övergångszoner har vi gått igenom befintliga ekonomiska, informativa och juridiska styrmedel som kan påverka övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Efter denna genomgång kan vi konstatera att det finns styrmedel som kan bidra till att skogsbryn ökar i omfattning och kvalitet. Det finns även styrmedel som kan leda till att de värdefulla skogsbrynen blir färre genom att skötsel uteblir. Skogsstyrelsens stöd för anläggning och skötsel av skogsbryn (Skogens miljövården) samt kompetensutveckling till jord- och skogsbrukare inom landsbygdsprogrammet är exempel på styrmedel som syftar till att gynna bland annat brynmiljöer. Skogsvårdslagens krav på återplantering och definitionen av betesmark inom jordbrukarstöden är däremot exempel på styrmedel som kan missgynna förutsättningar för nya bryn respektive skötsel av befintliga bryn.

För att öka mängden värdefulla bryn i övergångszonerna föreslår vi ett antal åtgärder: [...] Förslagen riktar sig i första hand till de myndigheter som deltagit i projektet.

## **1:4 Sanering och återställning av förorenade områden**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 956 118 000 kronor för 2019 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas, för att ta fram prioriteringsunderlag samt för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att tidigare beräknad ökning delvis kvarstår. För att verksamhet som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande år ska ges förutsättningar att bedrivas i samma omfattning 2019–2021 justeras anslagsnivåerna med hänsyn till nivån på beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.

Enligt de förändringar i drivmedelslagen (2011:319) och drivmedelsförordningen (2011:346) som träder i kraft den 1 januari 2019 föreslås i denna proposition att anslaget 1:1 Statens energimyndighet (utg.omr. 21) tillförs medel för att finansiera myndighetens nya uppgifter som rör miljöinformation om drivmedel inklusive framtagande av föreskrifter och genomförande av tillsyn. För att finansiera detta föreslår regeringen att anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden minskas med 1,9 miljoner kronor 2019. Beräkningar i tidigare propositioner påverkar beräknade anslagsramar.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas för insatser som rör bl.a. inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden eftersom processen ofta tar tid. Bemyndigandet för 2019 föreslås öka med 70 miljoner kronor i förhållande till 2018 för att skapa goda förutsättningar för myndigheterna att genomföra verksamheten. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 965 000 000 kronor under 2020–2028.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor. Enligt motionärerna är sanering av förorenade områden ett eftersatt område som behöver förstärkas.

I motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 60 000 000 kronor till följd av motionärernas satsning på en blå miljard.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 173 000 000 kronor. Motionärerna förespråkar en lägre takt i saneringsarbetet.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor. Motionärerna anser att miljöföroreningar i marker måste saneras och återställas i allt högre utsträckning, framför allt när det gäller områden som kan användas till bostäder och områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

### *Kompletterande uppgifter*

I proposition 2017/18:99 Vårändringsbudget för 2018 föreslog regeringen ett utökat beställningsbemyndigande med 415 000 000 kronor för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Regeringen bedömde, baserat på de ansökningar som kommit in till Naturvårdsverket, att ett ökat bemyndigande är nödvändigt för att möjliggöra fleråriga beslut om sanering. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr 2017/18:435).

I samma proposition föreslog regeringen att riksdagen skulle godkänna att regeringen får förvärva fastigheten Blaiken 2:6 i Sorsele kommun med de ekonomiska åtaganden som följer av förvärvet. Fastigheten utgör ett gruvområde som behöver saneras, och regeringen anförde att staten bör förvärva fastigheten för att säkerställa en fortsatt rening av fastigheten. Enligt Länsstyrelsen i Västerbottens län kommer avhjälpandeåtgärder vid Blaikengruvan och efterföljande fleråriga vattenreningsåtgärder att uppgå till ca 300 miljoner kronor. Regeringen anförde att beräkningarna är en indikation på de kostnader som kan uppstå med anledning av förvärvet. Regeringen anförde att man avsåg att täcka kostnaderna för de åtgärder som behöver vidtas på fastigheten med befintliga medel inom anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden och ingå nödvändiga ekonomiska åtaganden med stöd av det bemyndigande som finns kopplat till anslaget. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr. 2017/18:435).

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 s. 51) anförde regeringen följande:

Det finns i dag 1 040 förorenade områden i Sverige som bedöms utgöra mycket stor risk för miljön och människors hälsa. Ytterligare 7 341 områden bedöms utgöra stor risk och skulle också behöva åtgärdas. Totalt pågick under 2016 ca 1 500 efterbehandlingsinsatser eller saneringar i landet. Naturvårdsverket ansvarar för den nationella samordningen och prioriteringen av efterbehandlingar med statliga medel. Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden användes under 2016 främst till åtgärder (82 procent) men också till förstärkt tillsyn och utredningar. Under 2016 avslutades åtgärder för 102 objekt som har finansierats från anslaget. Från och med 2016 anslås även medel för sanering av förorenad mark för bostadsbyggande. Naturvårdsverket fattade i juli 2016 det första beslutet, när man beviljade 5,5 miljoner kronor för två fastigheter i Sala kommun som är förorenade med metaller från gruvverksamhet. När marken är sanerad kommer 86 lägenheter att byggas. Under 2016 granskade Riksrevisionen hanteringen av de förorenade områden som förorenats genom statlig verksamhet eller som staten äger. Syftet med granskningen var att undersöka om det finns förutsättningar för en effektiv prioritering av sanering av områden som innehas eller har förorenats av staten. Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns brister i kartläggningen av förorenade områden som ägs av staten eller har förorenats av statlig verksamhet.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 följer att anslaget 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden anslagspost 5, del till efterbehandling av mark för bostadsbyggande, får användas för bidrag till efterbehandling av mark för bostadsbyggande samt för framtagande av underlag för att genomföra sådana åtgärder enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningar och statligt stöd för sådant avhjälpande.

I 2016 års budgetproposition (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) föreslog regeringen en höjning av anslaget 1:4 med 300 miljoner kronor per år 2016 och 2017 samt med 200 miljoner kronor per år från 2018 och framåt för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. För 2018 har Naturvårdsverket

hittills betalat ut ca 157 miljoner kronor till sex projekt. Tillsammans beräknas saneringsprojekten möjliggöra över 600 nya bostäder i hela landet.

## **1:5 Miljöforskning**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 78 825 000 kronor för 2019 till anslaget 1:5 Miljöforskning.

Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Tidigare beslutade och beräknade anslagsförändringar påverkar föreslagna och beräknade anslagsramar.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forskningssatsningar. Bemyndigandet för 2019 föreslås vara oförändrat jämfört med 2018. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 290 000 000 kronor bl.a. till följd av motionärernas satsning på en blå miljard.

### *Kompletterande uppgifter*

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 får anslaget 1:5 Miljöforskning anslagspost 1 användas för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Naturvårdsverket ska besluta hur medlen till miljöforskning ska fördelas. Verksamheten får omfatta forskningsbidrag, uppdragsforskning, beredningsarbete, kunskapsöverföring från forskning, kunskapsammansättningar och utredningar med anknytning till forskningen. Medlen får även omfatta finansiering av forskare i de internationella samarbeten Naturvårdsverket är involverat i.



## **1:6 Kemikalieinspektionen**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 276 973 000 kronor för 2019 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen.

Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikalieseekretariatet och Karolinska institutet. Anslaget får också användas för utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (Serp) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får vidare användas för utgifter för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor bl.a. till följd av att motionärerna vill se en satsning på ökad marknadstillsyn.

I motion 2018/19:517 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L) föreslås att Kemikalieinspektionen flyttas från Stockholm till Göteborg. Enligt motionärerna skulle en flytt av myndigheten innebära ett lyft både för Göteborg och för myndigheten.

## **1:7 Avgifter till internationella organisationer**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 288 131 000 kronor för 2019 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer.

Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer. I enlighet med tidigare beslut upphör den tillfälliga förstärkningen för ökade kostnader inom vädersatellitssamarbetet samt ökade kostnader på grund av valutaeffekter.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 000 000 kronor.

## 1:8 Klimatbonus

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 240 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:8 Klimatbonus.

Anslaget får användas till utgifter för klimatbonusen, dvs. bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en klimatbonusbil. Anslaget får även användas för utgifter som kvarstår för supermiljöbilspremiem under 2019. Möjligheten att ansöka om bidrag för supermiljöbil upphörde den 30 juni 2018.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att regeringen föreslår att ett nytt anslag 1:8 Klimatbonus tillförs 1 240 000 000 kronor 2019. Medlen hade tidigare beräknats för detta ändamål för anslaget 1:8 Supermiljöbilspremiem, vilket upphör 2019. I juli 2018 infördes det nya bonus–malus-systemet som premierar köp av nya bilar med låga utsläpp av koldioxid (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54). Bonus–malus-systemet ersätter supermiljöbilspremiem.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 240 000 000 kronor. Motionärerna anser att supermiljöbilspremiem är ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid. Dessutom missgynnar bonus–malus-systemet både dem som behöver bilar som förbrukar mycket bränsle och dem som inte har råd att köpa en dyr bil. Därför avvisar motionärerna anslaget i sin helhet.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 240 000 000 kronor. Anslaget bör avslås i sin helhet och pengar bör i stället läggas på högre skatter på det som är miljöskadligt.

### *Kompletterande uppgifter*

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2018/17:1) föreslog regeringen att ett bonus–malus-system skulle införas den 1 juli 2018. Systemet innebär att mer miljöanpassade personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar (lätta bilar) premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan bilar med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Förslaget behandlades i miljö- och jordbruksutskottets budgetbetänkande 2017/18:MJU1, varvid utskottet tillstyrkte regeringens förslag. Riksdagen biföll utskottets förslag (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115).

När det gäller de överväganden som hade legat till grund för utformningen av bonus–malus-systemet framförde finansminister Magdalena Andersson följande i svaret på skriftlig fråga 2016/17:1463 den 31 maj 2017:

Huvudmotivet för att införa ett bonus–malus-system är att öka andelen miljöanpassade fordon med lägre koldioxidutsläpp per kilometer. Bonus-

malus-systemet kan därmed komplettera de mer generellt verkande drivmedelsskatterna och bidra till att minska transportsektorns oljeberoende och klimatpåverkan. Det är viktigt att ett bonus-malus-system, som ska styra mot en fossiloberoende fordonsflotta och i förlängningen minskade koldioxidutsläpp från transportsektorn, inte leder till en nettosubventionering av nybilsköp. Motivet för bonus-malus-systemet är inte att stärka statsfinanserna. Det finns dock uppenbara svårigheter att prognostisera hur mycket det föreslagna systemet stimulerar till köp av mer miljöanpassade fordon. Till exempel har anslagen till den nuvarande supermiljöbilspremiens behövt höjas under innevarande budgetår för att efterfrågan på supermiljöbilar överträffat tidigare prognoser. Osäkerheten i bedömningen gör att systemet är utformat så att intäkterna från den förhöjda fordonsskatten (malus) initialt bedöms överstiga kostnaderna för bonusutbetalningarna. För att åstadkomma ett långsiktigt hållbart styrmedel, som på sikt är offentligfinansierat neutralt, bör en utvärdering genomföras i ett tidigt skede efter att bonus-malus-systemet har trätt i kraft.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 Klimatredovisning, bilaga till utgiftsområde 20, redovisar regeringen att utsläppen från inrikes transporter totalt sett behöver minska med ytterligare drygt 10 miljoner ton jämfört med 2016 års nivå. I det senaste scenariot av utsläppsutvecklingen fortsätter utsläppen från transportsektorn att minska. Regeringen bedömer dock att etappmålet till 2030 är inom räckhåll och att det är möjligt att nå med ytterligare åtgärder. Det senaste scenariot till 2030 omfattar analysen av tre styrmedel – bränslebytet, ett bonus-malus-system och förstärkningen av Klimatklivet – som regeringen infört under 2017. Scenariot indikerar ett utsläppsgap på 1–3 miljoner ton koldioxidekvivalenter till målet för inrikes transporter 2030.

Vidare bedömer regeringen att utsläppen minskar i scenariot på grund av en ökad användning av biodrivmedel som ersätter fossila drivmedel, en ökad energieffektivitet för fordon och ökad användning av el. Samtidigt framhåller regeringen att osäkerheten i bedömningen är stor och att utsläppsgapet för 2030 är beroende av de antaganden som gjorts i scenariot, t.ex. när det gäller olika beräkningsförutsättningar såsom utvecklingen av trafikarbetet, hur snabb elbilsintroduktionen kommer att bli, utfallet av EU-förhandlingar om krav på fordon samt att reduktionsnivån inom bränslebytet ökar till 40 procent till 2030. De större styrmedelsförändringar i transportsektorn som har beslutats under 2017 (bonus-malus, bränslebytet, förstärkning av Klimatklivet) bedöms sammantaget kunna minska utsläppen med upp till 4–6 miljoner ton 2030 jämfört med referensscenariot som omfattar styrmedel som var beslutade t.o.m. juni 2016.

## **1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 248 115 000 kronor för 2019 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institutets (SMHI) förvaltningsuppgifter.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås anslaget minskas med 10 000 000 kronor.

## **1:10 Klimatanpassning**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 171 750 000 kronor för 2019 till anslaget 1:10 Klimatanpassning.

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskaps- höjande insatser, utredningar, samordning, planer samt delfinansiering av åtgärder för skredsäkring längs Göta älv. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden samt även för de administrativa utgifter som insatserna medför.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 36 250 000 kronor 2019 för att finansiera motsvarande ökning av anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Kompensationen till kommunsektorn sker till följd av en ändring i plan- och bygglagen (2010:900) som förstärker klimatanpassningsarbetet i kommunerna. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 6 000 000 kronor för att finansiera samordning av det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Anslaget 1:4 Boverket inom utgiftsområde 18 ökas med 5 000 000 kronor. Dessa finansieringar genomförs i enlighet med propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440). I förhållande till beräknad anslagsnivå för 2019 i budgetpropositionen för 2018 innebär tillämpningen av principerna också att det tidigare beräknade tillskottet på 145 miljoner kronor för klimatanpassning inte genomförs och att anslaget därför inte ökas i enlighet med tidigare redovisade beräkningar.

För att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 5 föreslås att anslaget ökas med 145 000 000 kronor

för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda principer som gällt vid utformningen av regeringens övergångsbudget.

## **1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 949 565 000 kronor för 2019 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att den tidigare beräknade ökningen uteblir.

Det behövs ett bemyndigande för att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 435 000 000 kronor under 2020–2026.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 6 föreslås att anslaget ökas med totalt 300 000 000 kronor. Motionärerna anför flera anledningar till att anslaget bör ökas. Till att börja med vill motionärerna öka LOVA-bidraget med 50 miljoner kronor eftersom bidraget har visat sig vara effektivt i fråga om att bl.a. minska övergödningen. Därtill avsätts 100 miljoner kronor till att förstärka det regionala arbetet både i Östersjön och Västerhavet. Ytterligare 100 miljoner kronor avsätts för att stödja investeringar i reningsteknik i syfte att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster. Vidare föreslår motionärerna ett stöd på 50 miljoner kronor till lokala initiativ och investering i ny teknik och för medfinansiering av åtgärder för en tryggad tillgång till dricksvatten och för att motverka effekter av torra.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 50 000 000 kronor. De extra medel som motionärerna vill tillföra kan med fördel användas till pilotprojekt för att komma till rätta med syrefria botten i Östersjön.

Enligt motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör anslaget ökas med 150 000 000 kronor till följd av motionärernas satsning på en blå miljard som är ett omfattande paket av åtgärder för vatten och havsmiljön.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 99 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 70 000 000 kronor. Av dessa medel vill motionärerna att 50 miljoner kronor satsas på renare stränder och att 20 miljoner kronor satsas på åtgärder mot stranderosion.

Vidare föreslås det i motion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 att åtgärder för att återställa Östersjön intensifieras, bl.a. genom arbete med Östersjöns döda botten.

Enligt motion 2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkande 1 bör den långsiktiga organiseringen och finansieringen av strandstädningen vid våra kuster ses över. Avfallsmängderna är för omfattande för att en enskild kommun ensam ska ta ansvar för både avfallsinsamlingen och finansieringen av den.

I motion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 51 finns det ett stort behov av investeringar i va-infrastruktur för att på så sätt underlätta införandet av avancerad vattenreningsteknik. På så sätt minskas utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag.

Enligt motion 2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1 bör det inrättas ett nationellt forsknings- och kompetenscentrum för kemiska risker i fråga om dricksvatten. Centret bör fokusera på områden där myndigheter och vattenproducenter i dag behöver extra stöd i sina besluts- och utvecklingsprocesser, exempelvis kunskap om faroämnen i miljön, avancerade toxikologiska och kemiska analyser, vattenberedningsteknik, geohydrologi, faroanalys (enligt dricksvattenkungörelsen) och hälso-riskbedömningar.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Övergödning**

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att tillståndet i Sveriges omgivande hav, förutom Skagerraks utsjö, är övergött eller kraftigt övergött. Vad gäller tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten visar vattenmyndigheternas senaste bedömning från 2015 att övergödningen är omfattande i stora delar av södra Sverige och längs Bottenhavets kust. Störst problem finns i Norra Östersjöns vattendistrikt där nästan alla kustvatten och hälften av sjöarna och vattendragen är påverkade av övergödning.

Den största enskilda källan för fosfortillförseln är jordbruksmark. Andra stora källor är enskilda avlopp och avlopp via reningsverk. Lokalt är dagvatten, bräddning vid reningsverk och på ledningsnät, utsläpp från industrier, fiskodlingar samt internbelastning i sjöar och kustvatten också betydande källor.

Åtgärdsarbete mot övergödning bedrivs inom olika sektorer, bl.a. genom svensk havs- och vattenförvaltning och inom landsbygdsprogrammet.

Internationellt samarbete är enligt regeringen också viktigt för att nå förbättringar i gemensamma havsområden.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete. Utredaren ska föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av kostnadseffektiva åtgärder. Utredningen ska redovisas den 28 februari 2020.

I fråga om syrepumpning av Östersjöns djupbottnar, se redovisning under det föreslagna anslaget Arbeta för Östersjön.

### **Avancerad vattenrening och nationellt kompetenscentrum för kemiska risker ifråga om dricksvatten**

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det miljö- och jordbruksutskottet anfört om att regeringen bör främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta (bet. 2017/18:MJU11 punkt 7, rskr. 2017/18:171). I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Naturvårdsverket har haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för att använda avancerad rening för att minska läkemedelsrester i vatten. I sin redovisning av uppdraget i april 2017 identifierade verket de faktorer som har stor betydelse för att prioritera var insatser behöver vidtas. Verket visade också att det finns tillgänglig teknik för att avlägsna i princip alla slags läkemedelsrester i avloppsvatten.

I maj 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare som ska se över kommunernas skyldighet att ordna vattentjänster och bl.a. föreslå ändringar i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) och styrmedel som ökar takten för åtgärder för små avlopp och återvinning av näringsämnen (dir. 2017:54). En utgångspunkt för utredningen är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom korrekt tillgänglig information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Utredaren har sedan (dir. 2017:129) fått i ytterligare uppdrag att utreda vilka möjligheter som enligt nuvarande regler finns för att vidta åtgärder för anpassning av dagvattenhanteringen till ett förändrat klimat och föreslå hur va-taxan kan användas för att finansiera sådana anpassningsåtgärder. Utredningen redovisades till regeringen i maj 2018 och har remitterats.

I maj 2018 beslutade regeringen om förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester i syfte att främja avancerad vattenrening.

Under 2018 inrättades även ett centrum för läkemedel i miljön vid Läkemedelsverket. Sedan den 1 juli 2018 är det förbjudet att tillhandahålla kosmetiska produkter som är avsedda att sköljas av och som innehåller mikroplaster. Förbudet gäller inte naturligt förekommande polymerer.

Februari 2018 beslutade regeringen att uppdra åt Livsmedelsverket att inleda arbete med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd (N2018/00721/DL).

Enligt regeringens beslut ska Livsmedelsverket identifiera vilka uppgifter som rådet ska ha, hur arbetet ska organiseras liksom hur kunskapsutveckling inom ramen för dricksvattenrådet kan bedrivas. Arbetet ska ha som utgångspunkt vad som föreslås i Dricksvattenutredningens betänkande En trygg vattenförsörjning (SOU 2016:32).

Dricksvattenrådet ska bestå av generaldirektören för Livsmedelsverket, som också är ordförande. I rådet ska därutöver ingå representanter för flera olika myndigheter, bl.a. Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning och Kemikalieinspektionen. I rådet bör även finnas ledamöter som företräder Sveriges Kommuner och Landsting och kommunerna. Uppdraget ska genomföras i dialog med berörda myndigheter och de övriga aktörer som berörs. Livsmedelsverket ska redovisa arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd till Regeringskansliet senast den 1 december 2018.

I Dricksvattenutredningens betänkande anförts att grundläggande uppgifter för ett kunskapscentrum, förutom ren kunskapsförvaltning, är att kunna ge den överblick och lämna de hänvisningar som kan behövas för att spegla dricksvattenfrågorna och deras regelverk i vid mening. Aktuella frågor och uppmärksammade hotbilder kan förmedlas på ett samlat och myndighetsövergripande sätt. Förhållanden som uppmärksammas av enskilda myndigheter kan sättas in i ett större sammanhang och därmed ges spridning till berörda dricksvattenaktörer. De nyligen uppmärksammade riskerna med kemiska ämnen och produkter, som bisfenol vid relining av ledningar och perfluorerade ämnen i brandskum (PFOS), utgör exempel på förhållanden som varit kända av myndigheterna men inte kommit till allmän kännedom för dricksvattenproducenter och konsumenter förrän vid senare tillfällen.

Vad utskottet erfarit bedrivs forskning inom områdena miljögifter, dricksvatten och vattenresurslära vid både Stockholms och Lunds universitet samt vid SLU. Därtill bedrivs utvecklingsarbete av flera icke-statliga aktörer, t.ex. vid forsknings- och utvecklingsbolaget Swedish Water Research och branschorganisationen Svenskt Vatten.

Pågående forskning om läkemedelsrester i havet redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.

### **Marint skräp**

I fråga om nedskräpning av haven redovisar regeringen i 2019 års budgetproposition (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) att förekomsten och tillförseln av marint skräp är ett ökande problem. Största delen av skräpet utgörs av plast. Ett flertal regionala och nationella initiativ har initierats och flera andra genomförs för att minska och motverka tillförseln av marint skräp både när det gäller information, identifiering av källor och åtgärder mot mikroplast samt åtgärder för att minska användningen av plastbärkassar. Regeringen har bl.a. beslutat om en förordning (2018:58) om bidrag till strandstädning. Syftet med förordningen är att minska mängden avfall på stränderna och att det avfall som



samlas in behandlas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Bidraget avser städning på havsstränder.

Regeringens övriga insatser som gäller plaster inklusive mikroplaster redovisas under det föreslagna nya anslaget Åtgärder mot plast i haven.

### **Stranderosion**

Vad gäller stranderosion framhöll miljöministern den 17 oktober 2017 i sitt svar på interpellation 2017/18:2 att mycket görs för att stärka arbetet mot erosion. Bland annat har SGU arbetat med projektet Skånestrand som avslutades 2016 efter fyra års arbete. För att ta fram geologisk information om jordarter och erosionsbenägenhet har SGU även genomfört en kartläggning av Skånes kust. Kartläggningen genomfördes tillsammans med berörda kommuner. Statsrådet framförde också att det är stor risk att stranderosionen förvärras till följd av klimatförändringen. Regeringen kommer under mandatperioden att ta fram en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att stärka det långsiktiga arbetet med och samordningen av klimatanpassning.

Region Skåne leder ett projekt mot stranderosion i Skåne, Life Coast Adapt, som delvis finansieras av EU:s miljöfond Life. Projektet syftar till att testa nya metoder för att motverka kusterosion. De metoder som traditionellt har använts mot stranderosion har ofta på sikt visat sig påverka ekosystemen negativt. Det finns därför behov av att utveckla nya metoder så man kan gå ifrån dessa traditionella hårda skydd som även kan bidra till ökad erosion på andra ställen. De nya skydd som nu ska testas är multifunktionella, dvs. de gynnar ekosystem samtidigt som de skyddar mot erosion.

## **1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 255 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Anslaget får användas för utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppfylla det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 samt internationella klimatåtaganden. Det görs genom att Sverige ska delta i arbete med att förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för gemensamt genomförande samt mekanismen för ren utveckling under Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer. I samma syfte får anslaget användas för utgifter för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete som syftar till att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6. Insatserna ska bidra till att minska växthusgasutsläpp i utvecklingsländer.

Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för det s.k.

bördefördelningsbeslutet (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013 samt för övervakning av internationell utsläppshandel). Anslaget får användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningensenheter som förvärfvas för klimatkompensering får annulleras.

De principer som tillämpas vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökar med 20 miljoner kronor 2019 eftersom verksamheten baseras på ett beställningsbemyndigande och förutsättningar ska ges att bedriva verksamheten i nivå med de beräknade infriade åtagandena. Beräkningar i tidigare propositioner påverkar beräknade anslagsramar.

För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas vad gäller internationellt klimatsamarbete i syfte att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet behöver regeringen ett bemyndigande. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 635 000 000 kronor under 2020–2026.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 7 föreslås att anslaget ökas med 235 000 000 kronor. Enligt motionärerna är klimatkrisen akut. De framhåller att enligt flera rapporter är ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken internationella klimatinvesteringar genom exempelvis clean development mechanism (CDM). CDM har varit knutet till Kyotoprotokollet och kommer att ersättas av nya mekanismer knutna till Parisavtalet. När dessa finns på plats bör investeringarna övergå till dem.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Motionärerna framhåller att utsläpp av växthusgaser är globala frågeställningar och att det därför är naturligt att vidta internationella åtgärder.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor till följd av att motionärerna avvisar regeringens satsning på samarbete kring Parisavtalet.

### *Kompletterande uppgifter*

Parisavtalet innebär att nya samarbetsformer ska utformas och på sikt ersätta Kyotoprotokollets flexibla mekanismer såsom mekanismen för ren utveckling

CDM och gemensamt genomförande (joint implementation, JI). De nya mekanismerna kommer att utvecklas inom ramen för klimatkonventionen.

I regeringens skrivelse 2017/18:238 En klimatstrategi för Sverige påpekade regeringen att Sverige länge har varit engagerat i att utveckla internationella instrument under FN:s klimatkonvention som leder till verifierade och certifierade utsläppsminskningar med miljöintegritet och hållbar utveckling i fokus. Sverige har sedan 2002 haft ett program för internationella klimatinvesteringar som fokuserat på instrumenten under Kyotoprotokollet, de s.k. flexibla mekanismerna, och då framför allt mekanismen för ren utveckling och inledningsvis även på gemensamt genomförande. Sveriges engagemang har förutom utsläppsminskningar i de uppåt 100 projekt och 10 fonder som Statens energimyndighet deltagit i, även bidragit till att utveckla metodiken och regelverket för instrumenten. Riksdagen lade skrivelsen till handlingarna i juni 2018 (bet. 2017/18:MJU22).

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) presenterade regeringen en satsning på 30 miljoner kronor till internationella klimatinnsatser för att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6. Satsningen ska finansiera insatser som utvecklar nya internationella samarbetsformer och resultatbaserad klimatfinansiering inom ramen för Parisavtalet, och särskilt dess artikel 6. Insatserna inriktas mot metodutveckling där ett särskilt fokus ska läggas på mätning, rapportering och verifiering av klimatnytta och bidraget till hållbar utveckling. Detta ska framför allt ske på sektorsnivå och i första hand riktas mot medelinkomstländer och energirelaterade utsläpp. Sverige kan enligt regeringen delta i de internationella samarbetsformerna utan att de utsläppsenheter som insatserna genererar tillgodoräknas för de nationella målen. Insatserna kan även utgöra resultatbaserad klimatfinansiering om utsläppsenheterna annulleras utan att tillgodoräknas för de nationella målen. Utöver de flexibla mekanismerna under Kyotoprotokollet och de internationella samarbetsformerna under Parisavtalet har Sverige bidragit till klimatåtgärder i utvecklingsländer genom det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet. Sverige är t.ex. den största givaren per capita till den gröna klimatfonden (GCF).

I proposition 2017/18:99 Vårändringsbudget för 2018 föreslog regeringen att beställningsbemyndigandet som är kopplat till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar utökas med 779 000 000 kronor för att även omfatta tidigare åtaganden som löper fram till 2022 och som har ingåtts med stöd av ett tidigare beslutat bemyndigande. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr 2017/18:435).

### **1:13 Internationellt miljösamarbete**

#### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 45 900 000 kronor för 2019 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete.

Anslaget får i huvudsak användas för utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, samt för utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barents euro-arktiska råd, Nordiska ministerrådet samt inom Östersjöstaternas råd (CBSS). Anslaget får också användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (Nefco). Anslaget får slutligen användas för administration och samordning av kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland.

Regeringen anser att det internationella och regionala miljö-, klimat- och kärnsäkerhetssamarbetet fortsatt är av vikt för att nå regeringens prioriteringar inom miljö, klimat och hållbarhet samt bidra till att genomföra internationella åtaganden inom bl.a. miljö- och klimatkonventioner. Insatserna bidrar även till att nå de miljö kvalitetsmål som är beroende av insatser utanför Sveriges gränser. Regeringen föreslår att anslaget fortsatt uppgår till 45 900 000 kronor.

För att kunna teckna avtal om fleråriga projekt inom det område som anslaget omfattar behöver regeringen ett bemyndigande. Baserat på antaganden om framtida behov från genomförande myndigheter bedömer regeringen att bemyndigandet kan sänkas något jämfört med föregående år då det uppgick till 12 000 000 kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:13 Internationellt miljö-samarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

Enligt motion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del bör anslaget ökas med 65 000 000 kronor till följd av motionärernas förslag om en blå miljard.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 25 000 000 kronor.

## **1:14 Skydd av värdefull natur**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 418 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden och

- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla områden, exempelvis genom naturvårdsavtal, ska kunna tecknas och för att förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd ska kunna ges. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor under 2020–2068.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 8 föreslås att anslaget minskas med totalt 740 000 000 kronor för att finansiera andra reformer. Av neddragningen ska 150 miljoner kronor tas ifrån satsningen på nyckelbiotopsinventering.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 218 000 000 kronor. Ett skäl som motionärerna anför är att de vill ha ett tillfälligt stopp för såväl utökat formellt skydd av skog som för identifiering och registrering av nyckelbiotoper.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 740 000 000 kronor till följd av att motionärerna föreslår en långsammare takt i arbetet med skyddet av skogsmark och nyckelbiotoper.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor. Motionärerna välkomnar regeringens satsning på värdefulla skogar och nyckelbiotoper och vill se ytterligare insatser för att skydda värdefulla naturskogar, s.k. gammelskogar.

I motion 2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 10 föreslås att de ekonomiska satsningarna på skyddet och skötseln av värdefull natur stärks och görs långsiktigt hållbara. Motionärerna vill särskilt prioritera skydd av urskog och de s.k. gammelskogarna.

### *Kompletterande information*

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att satsningar för att skydda värdefull natur är av stor betydelse för den biologiska mångfalden. Enligt regeringen har anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under 2017 fortsatt ge effekt genom en ökad areal skyddad produktiv skogsmark, vilken har stor betydelse för att nå etappmålet andel om formellt skydd av skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog. Arealen formellt skyddad skog är fortfarande ojämnt fördelad över landet. Nedanför den fjällnära gränsen är i genomsnitt 3 procent av den produktiva skogsmarken formellt skyddad. Länsstyrelserna har under 2017 fattat beslut om att skydda ca 19 000 hektar produktiv skogs-

mark som naturreservat med medel från anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

I samma proposition redovisar regeringen att arealen gammal skog (äldre än 160 år) på produktiv skogsmark utanför formellt skyddad skog har minskat påtagligt sedan 1920-talet i norra Norrland. Utvecklingen har dock vänt uppåt sedan 1990-talet. Arealen gammal skog i hela landet är nu närmare 1,8 miljoner hektar, dvs. knappt 8 procent av den produktiva skogsmarken utanför formellt skyddade områden klassas som gammal skog. Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljökvalitetsmålen är det osäkert om den positiva trenden fortsätter. Den brukade skogen bedöms bli allt yngre och tätare om skogsbruk fortsätter med samma intensitet som i dag.

Naturvårdsverkets arbete med att byta ersättningsmark mot mark med höga naturvärden har inneburit att ca 1 000 hektar produktiv skogsmark med höga naturvärden har säkrats under 2017. Det s.k. Esab-projektet som har pågått sedan 2010 är därmed avslutat. Totalt har projektet resulterat i att ca 100 000 hektar produktiv skogsmark med låga naturvärden har bytts mot ca 60 000 hektar produktiv skogsmark med höga naturvärden. Totalt ca 450 skogsområden kan därmed skyddas som naturreservat.

År 2017 omfattade anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur 1 268 miljoner kronor, vilket är en ökning med 311 miljoner kronor jämfört med 2015. Av anslaget har 1 097 miljoner kronor (ca 87 procent av anslaget) använts som ersättningar till markägare för värdefulla områden som skyddats som framför allt naturreservat. Den största delen av ersättningarna har gått till att skydda skogar (793 miljoner kronor).

I juni 2018 presenterade Riksrevisionen sin granskning av skyddet av värdefull skog (RiR 2018:17). Rapporten pekar på förbättringsmöjligheter. Med anledning av rapporten överlämnade regeringen den 6 december 2018 skrivelse 2018/19:25 till riksdagen. Skrivelsen är planerad att behandlas av riksdagen under våren 2019.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att Sverige rapporterar bevarandestatus för naturtyper och arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG). Den senaste rapporteringen från 2013 visar att 15 av de 16 skogstyper som omfattas av direktivet har dålig eller otillräcklig bevarandestatus. Huvuddelen av kvarvarande areal med dessa skogstyper finns i områden som inte är skyddade, varken formellt eller frivilligt.

Merparten av dagens brukade skogar saknar de flesta av de kvaliteter som gäller för art- och habitatdirektivets naturtyper. Totalt har 20 av 32 rapporterade skogslevande arter dålig eller otillräcklig bevarandestatus. Skogsstyrelsen ökade antalet beslut om hänsyn till skyddade arter meddelade med stöd av skogsvårdslagstiftningen under 2017 till 174 beslut, vilket kan jämföras med drygt 70 beslut under 2016. En stor andel av besluten under 2017 avsåg förbud mot skogsbruksåtgärder under fåglars häckningstid. Hittills är det bara i några få fall som Skogsstyrelsen och länsstyrelserna har förbjudit skogsavverkning med hänsyn till artskyddet.

## 1:15 Havs- och vattenmyndigheten

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 246 654 000 kronor för 2019 till anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten.

Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att Havs- och vattenmyndighetens anslag minskas med 12 000 000 kronor.

## 1:16 Klimatinvesteringar

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 590 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar.

Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för dessa ändamål.

En förutsättning för optimal användning av anslaget är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora och mer långsiktiga investeringar komma till stånd. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 500 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 9 föreslås att anslaget minskas med totalt 840 000 000 kronor. Motionärerna hade helst avskaffat hela anslaget men på grund av tidigare lämnade bemyndiganden genomförs en besparing på 750 miljoner kronor. Därutöver föreslår motionärerna att ladda-hemma-stödet avskaffas, vilket medför en besparing på ytterligare 90 miljoner kronor. I yrkande 14 i denna del i samma motion föreslås att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:16 för perioden 2020–2023 minskas med 2 500 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 590 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget i sin helhet till följd av att de anser att budgetmedel i stället bör fokuseras på andra mer miljöeffektiva åtgärder såsom forskning, utveckling av bioekonomi och internationella insatser.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 990 000 000 kronor. Motionärerna vill att anslaget minskas så mycket som är möjligt utifrån det beställningsbemyndigande som redan lämnats inom anslaget.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 590 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget i sin helhet eftersom de anser att satsningen är ineffektiv. Motionärerna föreslår vidare i yrkande 2 i samma motion att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:16 för perioden 2020–2023 minskas med 2 500 000 000 kronor.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Klimatklivet**

År 2015 införde regeringen Klimatklivet under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Satsningen syftar till att stödja klimatinvesteringar på lokal och regional nivå. Stödet har tidigare förstärkts och förlängts. För 2019 föreslår regeringen att riksdagen anvisar 1 590 000 000 kronor till anslaget 1:16.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att Naturvårdsverket genom Klimatklivet fram till den 27 september 2018 har beviljat investeringsstöd till 2 317 ansökningar som samlat uppgår till ca 3,3 miljarder kronor. Åtgärderna beräknas minska utsläppen med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Stödet utgör i genomsnitt ca 46 procent av investeringskostnaderna, och Klimatklivet har möjliggjort klimatinvesteringar om totalt ca 7,3 miljarder kronor. Regeringen lyfter fram att Klimatklivet innebär att investeringsstöd ges till de åtgärder som ger störst minskning av växthusgasutsläppen i förhållande till investeringskostnaden. Bland annat ger Klimatklivet investeringsstöd till laddinfrastruktur. Under 2017 och t.o.m. oktober 2018 har ca 15 600 nya laddpunkter för elbilar beviljats stöd. Andra åtgärder i transportsektorn är tankstationer för biodrivmedel och utökad biogasproduktion.

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2018 ska myndigheten samlat redovisa medelsanvändningen för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (förutom för anslagspost 3 del till Trafikverket). Redovisningen ska inkludera beslutade investeringar, förväntade resultat och, där så är möjligt, vilka sysselsättnings effekter för kvinnor och män som användningen av anslaget har gett upphov till. Vidare ska redovisningen innehålla en beskrivning av hur arbetet med uppföljning och utvärdering av stöd som ges enligt bestämmelser i förordningen (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar (Klimatklivet) fortskrider. Uppdraget ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 15 april och den 30 september t.o.m. den 15 april 2024.

I Klimatredovisning, bilaga till utgiftsområde 20, i proposition 2018/19:1 bedömer regeringen att de större styrmedelsförändringar i transportsektorn som har beslutats under 2017 (dvs. bonus–malus, bränslebytet och



förstärkning av Klimatklivet) sammantaget kommer att kunna minska utsläppen med upp till 4–6 miljoner ton 2030 jämfört med referensscenariot som omfattar styrmedel som var beslutade t.o.m. juni 2016.

### **Ladda-hemma-stödet**

Den 1 januari 2018 infördes ett ladda-hemma-stöd som riktar sig till privatpersoner som installerar en laddpunkt för sin elbil i anslutning till sin fastighet. Bidraget täcker 50 procent av kostnaden för utrustning och installation. Syftet är att underlätta för hushåll att ställa om till hållbara transporter.

## **1:17 Elbusspremie**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:17 Elbusspremie.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för elbusspremien. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

För att det ska vara möjligt att besluta om elbusspremie redan i planeringsfasen behöver ett bemyndigande knytas till anslaget. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:17 Elbusspremie ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor under 2020–2023.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget i sin helhet eftersom de anser att premien har visat sig vara ineffektiv.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Anslaget avvisas i sin helhet eftersom motionärerna anser att satsningen är ineffektiv. I yrkande 3 i samma motion föreslås att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:17 för perioden 2020–2023 minskas med 80 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 föreslår motionärerna att styrmedel som ökar incitamenten till klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar införs. Inte minst i stadstrafiken är utsläppen av partiklar och andra ämnen en stor källa till luftföroreningar. För att minska miljöpåverkan men behålla mobilitet anser motionärerna att transporterna måste bli effektivare, bl.a. genom elektrifiering och nya förnybara drivmedel.

### *Kompletterande uppgifter*

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att utsläppen från inrikes transporter uppgick 2016 till 16,9 miljoner ton koldioxidequivaler, motsvarande 32 procent av de totala utsläppen. Utsläppen är 15 procent lägre än 1990 och minskade med 5 procent jämfört med 2015. Vägtrafiken står för majoriteten (94 procent 2016) av utsläppen från transporterna i landet. Personbilar står för 61 procent och tunga och lätta lastbilar för 30 procent.

I juli 2016 införde regeringen anslaget 1:17 Elbusspremie. I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att syftet med elbusspremien är att främja introduktionen av elbussar på marknaden, vilket ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser, mindre luftföroreningar och mindre buller. Under 2017 gjordes förändringar i förordningen (2016:836) om elbusspremie så att premien kan riktas både till regionala kollektivtrafikmyndigheter och till trafikbolag. Under premiens första år var anslagsutnyttjandet lågt men antalet utbetalade premier ökade under 2017 och början av 2018. Sedan införandet har Energimyndigheten beviljat premier för sammanlagt 65 elbussar, fyra laddhybridbussar och två bränslecellsbussar till en summa av 60,3 miljoner kronor.

## **1:18 Investeringsstöd för gröna städer**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer.

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för grönare städer. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som stödet medför.

För att anslaget ska användas effektivt måste det finnas möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan mer långsiktiga investeringar komma till stånd. För att tilldelade medel ska utnyttjas effektivt behöver bemyndiganderamen utökas till 200 miljoner kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor under 2020–2022.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 10 föreslås att anslaget minskas med 67 000 000 kronor i syfte att finansiera andra reformer. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 14 i denna del att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:18 för perioden 2020–2022 minskas med 200 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Motionärerna anser att anslaget inte bör finansieras med statliga medel.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Motionärerna minskar anslaget så mycket som de bedömer är möjligt utifrån det beställningsbemyndigande som tidigare lämnats inom anslaget.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget i sin helhet eftersom de anser att anslaget är ineffektivt. Vidare föreslås i yrkande 4 att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:18 för perioden 2020–2022 minskas med 200 000 000 kronor.

### *Kompletterande uppgifter*

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) lyfter regeringen fram att flera initiativ till flera reformer har tagits för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. I Strategin för levande städer presenterar regeringen en ny politik för hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230). Inom ramen för strategin har tre nya etappmål i miljömålssystemet beslutats. Regeringen har inrättat ett bidrag för att främja stadsgrönska och ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Bidraget omfattar 100 miljoner kronor för 2018, 500 miljoner kronor för 2019 och 550 miljoner kronor för 2020. Exempel på åtgärder som är bidragsberättigade är parker, alléer, gröna tak och väggar samt ytor för barns lek och utvistelse i urban miljö.

Boverket har tillsammans med Naturvårdsverket och Folkhälsomyndigheten genomfört webbseminarium om varför och hur kommunerna kan skapa goda förutsättningar för utvistelse och friluftsliv genom den fysiska planeringen. Två forskningsprojekt som varit stödda av Vinnova avslutades under 2017. C/O City, som koordinerats av Stockholms stad, har lyft fram värdet av naturen i staden, skapat planeringsunderlag och tagit fram konkreta lösningar som underlättar arbetet med ekosystemtjänster i stadsplanering. Inom Bio Divercity, som koordineras av Malmö stad, har produkter, tjänster och processer utvecklats som främjar och ökar stadens biologiska mångfald med visionen om en grönare, mer attraktiv och hälsosam stad.

## **1:19 Elfordonspremie**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 350 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:19 Elfordonspremie.

Anslaget får användas för utgifter för elfordonspremien. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som elfordonspremien medför för myndigheter.

### *Motionerna*

Flera partier avvisar anslaget i sin helhet. I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 11 föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. De insparade medlen satsar motionärerna på andra reformer.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget och betonar att elcykelmarknaden redan fungerar tillfredsställande.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor.

Även i motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor. Enligt motionärerna ska skattepengar inte gå till ineffektiva klimatprojekt.

Vidare i motion 2018/19:1483 av Ola Johansson och Peter Helander (båda C) yrkande 14 föreslås att premien avvecklas. Motionärerna anser att ekonomisk stimulans till cykling ska riktas till alla cyklister, främst genom långsiktiga investeringar i den infrastruktur som krävs för säker cykling.

### *Kompletterande uppgifter*

I proposition 2017/18:99 Vårändringsbudget för 2018 framhöll regeringen att elcykelpremien används för bidrag till inköp av eldrivna cyklar, eldrivna mopeder och eldrivna motorcyklar enligt förordningen (2017:1317) om bidrag till privatpersoner för inköp av eldrivna cyklar, mopeder eller motorcyklar. Regeringen bedömde att anslaget bör ändra namn till Elfordonspremie för att bättre spegla premiens användningsområde, och att anslaget bör få användas för utgifter för elfordonspremien och för de administrativa utgifter som elfordonspremien medför för myndigheter. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr 2017/18:435).

Regeringen anför i proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 att en ökad och säker cykling kan minska resandets miljöpåverkan och förbättra framkomligheten i tätorter samt bidra till en bättre folkhälsa. Regeringen har därför beslutat om en nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling. Strategin har ett antal insatsområden, och om cyklingen ökar kan det bidra till att minska resandets miljöpåverkan och trängseln i tätorter samtidigt som det kan bidra till en bättre folkhälsa.

I september 2017 införde regeringen den särskilda premien (anslaget 1:19 Elfordonspremie) riktad till privatpersoner vid köp av elcyklar, elmopeder och elmotorcyklar där privatpersoner kan få bidrag på 25 procent av inköpspriset på fordonet (dock maximalt 10 000 kronor). Naturvårdsverket har under 2017 fördelat stöd till ca 86 600 privatpersoner som har köpt ett lätt elfordon. Under 2018 utvidgades elfordonspremien till att även inkludera vissa eldrivna utombordsmotorer till båtar. Samtidigt utökades anslaget med ytterligare 45 miljoner kronor för 2018.

## **1:20 Industriklivet**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 300 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:20 Industriklivet.

Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp, såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får också användas till utgifter för berörda myndigheters arbete kopplade till stödet.

Investeringscykeln för nya industriprocesser är lång. De projekt som utvecklar nya processer är omfattande. Energimyndigheten har redan fått in flera stora och intressanta ansökningar som kan komma att kräva stora åtaganden under 2019. För att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:20 Industriklivet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 800 000 000 kronor under 2020–2026.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 150 000 000 kronor. Motionärerna anslår i stället medel till ett nytt anslag – Innovativ miljöteknik – för produktutveckling inom bl.a. bioekonomisektorn.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 280 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 300 000 000 kronor. Motionärerna avvisar anslaget i sin helhet eftersom de anser att satsningen är ineffektiv. I yrkande 5 i samma motion föreslår motionärerna att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:20 för perioden 2020–2026 minskas med 1 800 000 000 kronor.

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14 i denna del föreslås att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:20 för perioden 2020–2026 minskas med 800 000 000 kronor.

### *Kompletterande uppgifter*

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att det behövs flera stora och komplexa tekniksprång inom industrin för att nå målet om att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Regeringen lanserade sommaren 2017 den långsiktiga satsningen Industriklivet som ska minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser. Satsningen består av både stöd till förstudier, bl.a. detaljerade projekteringsstudier och stöd till investeringar. Den tar avstamp i Energimyndighetens regeringsuppdrag om att genomföra utlysningar och

samordna de statliga innovationsfrämjande insatserna för minskade processutsläpp inom svensk industri. Under 2018 har Energimyndigheten beslutat om fem projekt som bl.a. innefattar det s.k. Hybritprojektet för fossilfri stålproduktion. Regeringen understryker att investeringstakten i miljövänlig teknik måste öka.

I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen Energisteget som innebär att stora företag som har genomfört en energikartläggning kan ansöka om bidrag för en fördjupad studie av energieffektiva åtgärder eller investeringsstöd för merkostnaden för investering i en energieffektiv åtgärd.

Energimyndigheten har mot bakgrund av energiöverenskommelsen i juli 2017 (dnr M2017/01811/Ee) fått i uppdrag att tillsammans med branscher ta fram sektorsstrategier. För följande sektorer kommer en strategi att tas fram:

- Fossilfria transporter
- Produktion i världsklass
- Framtidens handel och konsumtion
- Resurseffektiv bebyggelse samt
- Flexibelt och robust energisystem.

Därtill redovisar regeringen i 2019 års budgetproposition (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) att det i januari 2018 tillsattes en utredning (M2018/00234/Me) för att undersöka om miljöprövningen främjar investeringar som driver teknik- och metodutvecklingen mot minskad miljöpåverkan. Utredaren ska föreslå åtgärder för att prövningen av verksamhet enligt miljöbalken ska främja investeringar som bidrar till en grön omställning samt hur miljöprövningsprocessen kan bli mer effektiv. Utredningen har redovisats och bereds nu i Regeringskansliet.

I proposition 2017/18:99 Vårändringsbudget för 2018 föreslog regeringen för anslaget 1:20 Industriklivet ett utökat beställningsbemyndigande med 220 miljoner kronor. Skälet till det utökade bemyndigandet är att ansökningar om flera större projekt som medför utgifter under kommande budgetår var att vänta under 2018. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr 2017/18:435).

## **2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 96 608 000 kronor för 2019 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget minskas med 8 000 000 kronor och att anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med motsvarande belopp.

## **2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning**

### *Propositionen*

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 841 408 000 kronor för 2019 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbetet, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Huvuddelen av de forskningsprojekt som Formas finansierar är fleråriga. För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 200 000 000 kronor under 2020–2025.

### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 13 föreslås anslaget ökas med 203 000 000 kronor. Av dessa medel föreslår motionärerna att 103 miljoner kronor anslås för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av regeringens övergångsbudget och 100 miljoner kronor anslås för ökad forskning som kan vägleda arbetet för att värna miljön och stoppa klimatförändringarna.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor bl.a. för att motionärerna vill öka medel till forskning kring globala miljöproblem.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås anslaget ökas med 103 000 000 kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av regeringens övergångsbudget.

I flera motioner föreslås vad regeringens forskningsmedel ska inriktas på. Enligt motion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 bör forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön prioriteras. Försurningen av världshaven är ett relativt nyupptäckt problem, och det finns inte tillräcklig forskning om hur försurning kommer att påverka marina ekosystem.

Enligt motion 2018/19:1885 av Johan Hultberg (M) yrkande 2 bör man pröva möjligheten att etablera ett västsvenskt kluster, som understöds av staten, kring utveckling och introduktion av avskiljning och lagring av koldioxid (s.k. CCS).

Enligt motion 2018/19:683 av Heléne Björklund (S) bör forskningen kring kemikalier och läkemedel i Östersjön stärkas. Bland annat måste forskningen stärkas när det gäller att upptäcka nya kemikalier i avloppsvattnet.

I motion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 111 föreslås att en riktad satsning på forskning om och utveckling av biobränslen för flyget bör övervägas i syfte att åstadkomma en omställning av flyget. Även i motion 2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 68 föreslås en riktad satsning på forskning och utveckling av biobränslen för flyget.

Slutligen enligt motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 40 finns det behov av ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom va-sektorn. För detta krävs ökade satsningar på hållbarhetsfrågor som vatten, klimat och miljö.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Regeringens forskningsmedel**

Av den forskningspolitiska proposition som riksdagen beslutade om våren 2017 (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208) framgår att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd och näringslivets konkurrenskraft och som svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

I den samlade forskningspolitiken fokuseras bl.a. på att möta samhällsutmaningar som är centrala för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen, t.ex. klimat och hållbart samhällsbyggande (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). Syftet är både att finna lösningar på de stora samhällsutmaningarna och att öka svensk konkurrenskraft.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att området Miljöforskning (anslagen 2:1 och 2:2) omfattar statligt stöd till forskningsinsatser inom området miljö. Området omfattar knappt 1 miljard kronor i anslag. Forskning om miljö, klimat och samhällsbyggande vid Formas ingår i området, liksom forskningsverksamheten vid Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra), IVL Svenska Miljöinstitutet AB samt SIVL Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholm Environment Institute (SEI) samt det Internationella institutet för industriell miljöekonomi (IIIEE). Därtill pågår forskningsverksamhet vid Naturvårdsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Statens geotekniska institut (SGI).

#### **Formas verksamhet**

Från och med budgetpropositionen 2017 har anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ökat. För att genomföra den forskningspolitiska proposition som riksdagen beslutade om våren



2017 (prop. 2016/17:50) har Formas fått i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram om klimat respektive hållbart samhällsbyggande. Därtill har Formas i uppdrag att arbeta med strategiska innovationsområden och strategiska innovationsprogram tillsammans med Statens energimyndighet och Verket för innovationssystem (Vinnova) sedan 2012. Utgångspunkten är att ledande aktörer från näringsliv, akademi och offentlig sektor själva definierar områden där de ser behov av, och möjlighet till, gemensamma insatser.

I januari 2018 inrättades ett råd för evidensbaserad miljöanalys vid Formas. Rådet ska vara styrande för Formas nya uppgifter med att arbeta med evidensbaserad miljöanalys. Uppgiften omfattar att utföra systematiska utvärderingar, analyser och sammanställningar av forskning och göra dessa tillgängliga för myndigheter, kommuner och andra berörda. Syftet är bl.a. att utvärdera om det miljöarbete som görs har stöd i publicerad vetenskap, dvs. vilken evidens som stöder dagens miljöarbete.

Formas är värmyndighet åt Klimatpolitiska rådet som är en nämndmyndighet. Klimatpolitiska rådet startade sin verksamhet i januari 2018. Rådets uppgift är att utvärdera om regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen och på så sätt bidrar till att ambitionerna i det klimatpolitiska ramverket förverkligas – dvs. att omställningen går i rätt riktning och i rätt tempo. Tillsammans med de nya klimatmålen och klimatlagen är rådet en del i det nya svenska klimatpolitiska ramverket, och ska fungera som ett oberoende expertorgan.

### **Försurning av världshaven**

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att effekter av klimatförändringarna blir alltmer påtagliga världen över. Tillbakagången för de flesta av jordens glaciärer, stigande havsnivåer, förändrade nederbördsmonster och den pågående försurningen av världshaven är några exempel. Ett fenomen som särskilt uppmärksammats under senaste åren är den omfattande korallblekning som pågår runt om i världen. Det blir alltmer uppenbart att Arktis kommer att förändras i grunden med djupgående konsekvenser för människa och natur.

I enlighet med vad som föreslogs i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) har regeringen gett Formas i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram om klimat och hållbart samhällsbyggande. Det nationella forskningsprogrammet inom klimat ska bidra till att uppnå Sveriges mål att vara ett fossilfritt välfärdssamhälle och ambitionen att vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar. För att minska människans påverkan på klimatet krävs omfattande omställning och anpassning i Sverige, inom EU och globalt. För att möta klimatutmaningen behövs därför forskning inom flera olika ämnesområden liksom tvärvetenskaplig och tvärspektoriell forskning och innovation.

Forskning om försurningens effekt på marin miljö bedrivs bl.a. vid Linnéuniversitet där forskare har kommit fram till att bakterier i havet som

utsätts för försurning tvingas ställa om sin ämnesomsättning radikalt: från ett fokus på nedbrytning till att lägga energi på att klara av syran i vattnet.

I fråga om internationell forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön kan det noteras att Sverige under FN:s havskonferens i juni 2017 fattade beslut om att ge 4 miljoner kronor i bidrag till TOF Ocean Acidification Program. Programmet syftar bl.a. till att förstärka vetenskapliga nätverk för övervakning av havsförsurning och att främja utbildning av forskare i mätmetoder.

### **CCS-teknik**

Sedan mars 2014 är det tillåtet med geologisk lagring av koldioxid i Sverige genom s.k. CCS-teknik (carbon capture and storage). För att få tillstånd att lagra koldioxid krävs en prövning av mark- och miljödombstolen enligt miljöbalken och även godkännande av regeringen. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har tillsynsansvar över framtida CCS-anläggningar inom svenskt territorium eller ekonomisk zon. SGU bevakar utvecklingen vad gäller CCS, såväl lagstiftning som forskning och utveckling, och deltar i europeiska nätverk och forskningssamarbeten om CCS.

2017 gav regeringen SGU i uppdrag att med beaktande av sitt ansvar enligt förordningen (2014:21) om geologisk lagring av koldioxid samt miljötillsynsförordningen (2011:13) avrapportera det aktuella kunskapsläget rörande geologisk lagring av koldioxid.

Av SGU:s rapport, som presenterades i september 2017, framgår det aktuella kunskapsläget rörande geologisk lagring av koldioxid och förutsättningarna för CCS i Sveriges närområde (SGU rapport 142). Enligt SGU finns den största potentialen för koldioxidlagring i Norge, men även vissa områden i Södra Sverige kan lämpa sig för CCS.

### **Kemikalier och läkemedelsrester i Östersjön**

Läkemedelsrester kan spridas till våra hav, sjöar och vattendrag via avloppsvatten. På uppdrag av regeringen har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) under åren 2014–2017 finansierat olika projekt för utveckling av reningsteknik i syfte att minska utsläpp av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar från kommunala avloppsreningsverk. Inom ramen för dessa projekt har omfattande försök genomförts, från laboratorieskala till långtidsförsök i fullskala vid avloppsreningsverk i olika delar av landet. Enligt myndigheten har arbetet i flera fall banat väg för nya forsknings- och utvecklingsprojekt där de parter som arbetat inom nuvarande utlysning kan bidra till och leda utvecklingen av framtidens avloppsvattenrening. Resultaten från projekten visar att det finns teknik som i dag kan tillämpas på svenska kommunala avloppsreningsverk i syfte att avlägsna olika typer av mikroföroreningar, däribland läkemedelsrester. Genom regeringsuppdraget och arbetet i de olika projekten har det enligt HaV skapats en mycket stark plattform att bygga vidare på för införande av avancerad rening vid svenska avloppsreningsverk.

I 2018 års budgetproposition utgiftsområde 20 anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö föreslog regeringen ökade medel för en satsning på avancerad avloppsrening som en del i att begränsa utsläppen av läkemedelsrester till vattenmiljön. Anslaget föreslogs öka med 45 miljoner kronor för 2018. Under samma anslag föreslog regeringen ytterligare en ökning på 140 miljoner kronor för 2018 till följd av en satsning på stärkt marint områdesskydd, insatser mot övergödning, insatser mot plaster i havet samt förstärkt tillsyn och tillsynsvägledning av avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20, bet. 2017/18:MJU1, rskr 2017/18:115).

I maj 2018 fick Läkemedelsverket i uppdrag att inrätta och ansvara för ett kunskapscentrum för läkemedel i miljön vid Läkemedelsverket. Kunskapscentrumet för läkemedel i miljön ska bidra till att samla svenska aktörer och utgöra en plattform för dialog och samarbete. Centrumets verksamhet ska förstärka och vara i enlighet med Läkemedelsverkets instruktionsenliga uppdrag att inom sitt verksamhetsområde verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Arbetet ska även ta sin utgångspunkt i etappmålet om ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt som beskrivs i propositionen På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken (prop. 2013/14:39). Läkemedelsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 december 2018. Redovisningen ska omfatta en verksamhetsplan för centrumet för 2019–2023. Läkemedelsverket ska i genomförandet av uppdraget inhämta synpunkter från andra berörda aktörer. Läkemedelsverket får för uppdragets genomförande använda 5 000 000 kronor under 2018. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 21 Läkemedel och miljö.

Enligt utskottets information pågår det forskning om miljögifter i Östersjön bl.a. vid Östersjöcentrum vid Stockholms universitet. Centrumet genomför olika former av modelleringsarbeten för att samla kunskap om miljögifters effekter på Östersjön och om hur mikroplaster påverkar havets ekosystem.

### **Biodrivmedel för flyget**

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 lyfter regeringen fram att den beslutat om att inrätta ett innovationskluster för hållbart flygbiobränsle med fokus på forskning och utveckling av hållbara biobränslen samt för att inrätta ett innovationskluster som samlar hela värdekedjan – från skogen till vingen – för att bidra till omställningen till fossilfrihet inom flyget. Satsningen bygger på det uppdrag regeringen gett till Energimyndigheten för att främja hållbara biobränslen för flyg (dnr N2018/02705/FÖF). Myndigheten ska verka för att inrikesflyget ställer om till fossilfria drivmedel och för att även internationell bunkring vid svenska flygplatser så långt det är möjligt sker med förnybara drivmedel. För detta ändamål ska myndigheten under perioden 2018–2020

utlysa medel för att stödja forskning och utveckling av hållbara biobränslen för flyg samt inrätta ett innovationskluster som samlar hela värdekedjan och som tar fram en gemensam behovsanalys för att klara omställningen till fossilfrihet inom flyget. Inom ramen för uppdraget får myndigheten 100 miljoner kronor att betala ut under perioden 2018–2020. Utgifterna ska belasta det inom utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 1:5 Näringslivsutveckling, anslagsposten 3 Näringslivsutveckling – del till Statens energimyndighet. Slutredovisning av uppdraget ska lämnas till Näringsdepartementet senast den 31 mars 2021. En uppföljning av hur medlens fördelning har bedömts bidra till fossilfrihet inom flyget ska ingå i slutredovisningen.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 Klimatredovisning, bilaga till utgiftsområde 20, framför regeringen att för att sluta utsläppsgapet till etappmålet 2030 behövs ytterligare åtgärder inom de tre områden som omställningen av transportsektorn bygger på: effektivare fordon, förnybara drivmedel och ett transporteffektivt samhälle. Regeringen redovisar inte när sådana åtgärder ska vidtas.

### **Va-sektorn**

Forskning om avloppsvattenrening med lägre miljöpåverkan pågår vid IVL under perioden 2016–2019. Projektet syftar till att ta fram en ekonomisk och miljömässig konkurrenskraftig teknik för rening av ammonium i förfiltrerat kommunalt avloppsvatten genom elektrolys till vätgas.

I maj 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare som ska se över kommunernas skyldighet att ordna vattentjänster och bl.a. föreslå ändringar i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) och styrmedel som ökar takten för åtgärder för små avlopp och återvinning av näringsämnen (dir. 2017:54). En utgångspunkt för utredningen är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom korrekt tillgänglig information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Utredaren har sedan (dir. 2017:129) fått i ytterligare uppdrag att utreda vilka möjligheter som enligt nuvarande regler finns för att vidta åtgärder för anpassning av dagvattenhanteringen till ett förändrat klimat och föreslå hur va-taxan kan användas för att finansiera sådana anpassningsåtgärder. Utredningen redovisades till regeringen i maj 2018 och har remitterats.

### **Förslag till nya anslag**

#### *Motionerna*

I motion 2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 12 föreslås att 100 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Teknikneutral laddinfrastruktur. Motionärerna vill bygga ut laddinfrastrukturen längs våra vägar och anser att det är av stor vikt att stödet inte begränsas till enbart batteridrivna fordon utan även omfattar exempelvis laddinfrastruktur för bränslecellsdrivna fordon. En liknande

satsning föreslås i motion 2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 10. Motionärerna vill införa ett teknikneutralt stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur för att på så sätt nå klimatmålen inom transportsektorn.

Även i motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Motionärerna vill budgetera ett statligt bidrag för att få en laddinfrastruktur på plats, även om de anser att marknaden på sikt kommer att driva fram de bästa lösningarna. Ett liknande förslag presenteras även i motion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 101. Enligt motionärerna behöver infrastrukturen för fossilfri laddning och tankning byggas ut, exempelvis med laddstationer för elbilar och tankstationer för vätgas till bränsleceller. Likaså i motion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30 föreslås att laddning av elfordon underlättas med hjälp av befintlig infrastruktur och nya marknadsmodeller. Motionärerna vill bl.a. se alternativa drivmedelsstationer i hela landet och förenklade byggregler för laddstolpar vid nya parkeringar och bostadshus.

I motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 500 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Innovativ miljöteknik. Anslaget ska inriktas på att finna lösningar på globala miljöfrågor, främst inom energi- och klimatområdet. Motionärerna anser att en sådan satsning dessutom ger Sverige exportintäkter och arbetstillfällen, samtidigt som Sveriges ställning som kunskapsnation stärks.

Vidare i motion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 50 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Åtgärder mot plast i haven. Sverige bör agera nationellt, regionalt och globalt samt intensivt arbeta med att lyfta fram problematiken i internationella forum. Anslagsmedlen kan även användas för att ta fram nya nedbrytbara material som motionärerna ser som en del av lösningen på problematiken. Enligt motion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 krävs det en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö. I yrkande 6 i samma motion anför motionärerna att ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället.

I motion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anvisas ett nytt anslag med benämningen Arbete för Östersjön. Syftet med anslaget är att återställa Östersjöns miljö. Vidare i yrkande 19 i samma motion anför motionärerna att Sverige ska inleda storskalig syresättning av syrefattiga botten i Östersjön. Enligt motionärerna räcker det inte med att enbart minska utsläppen av näringsämnen till Östersjön. Det behövs också aktiva åtgärder för att vända den negativa utvecklingen och låta Östersjöns bottenmiljö återhämta sig.

Ytterligare ett nytt anslag föreslås i motion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 1 i denna del. Motionärerna anser att 1 500 000 000 kronor bör anvisas ett nytt anslag med benämningen Nationella klimatinvesteringar. Satsningen ska inriktas på långsiktiga och strukturella projekt och ersätta bl.a. Klimatklivet. Fokus ska vara på att få ned utsläppen, och stöd ska inriktas mot

insatser där investerade medel har störst nytta och långsiktig effekt, t.ex. inom transport, industri samt jord- och skogsbruket. Det kan även handla om biogasanläggningar eller cykelinfrastruktur för att underlätta cykelpendling.

### *Kompletterande uppgifter*

#### **Teknikneutral laddinfrastruktur**

När det gäller förslaget om ett nytt anslag om laddinfrastruktur återfinns ett liknande anslagsförslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer. Enligt motion 2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget anslås 125 000 000 kronor. Motionärerna anser att stödet ska kunna ges till företag, bostadsrättsföreningar, privata och kommunala bostadsföretag samt kommuner runt om i landet. Stödet ska kunna användas till publikt tillgängliga laddstolpar för såväl snabbladdning som normal-laddning.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20 s. 37 f.) redovisar regeringen att transportsektorns växthusgasutsläpp 2016 uppgick till 16,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Transportsektorns utsläpp domineras av utsläppen från personbilar som står för 10,3 miljoner ton per år, vilket motsvarar 61 procent av transportsektorns totala utsläpp. Andelen fossila drivmedel i transportsystemet har minskat över tid på grund av ökad inblandning av biodrivmedel som i dag uppgår till 21 procent, samtidigt avstannade effektiviseringen av fordonen under 2017.

I skrivelsen En klimatstrategi för Sverige (skr. 2017/18:238) anger regeringen att dess ambition är att fossila bränslen ska fasas ut ur transportsektorn. För att nå målet behövs effektivisering av hela transportsektorn, vilket innebär en ökad elektrifiering och ökad andel förnybara bränslen i hela landet. Enligt regeringen är laddinfrastruktur längs större vägar och ökad elektrifiering av transportsektorn en nyckelåtgärd för att nå transportsektorns klimatmål. Detta kommer ställa ökade krav på tillgängligheten av laddpunkter över hela landet. Regeringen intensifierar därför arbetet med att identifiera och genomföra åtgärder som bidrar till att fasa ut fossila bränslen från transportsystemet och till ökad elektrifiering i såväl personbilsflottan som infrastrukturen, kollektivtrafiken, godstransporterna och arbetsmaskiner. I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen de huvudsakliga regeringsuppdrag som getts för detta ändamål.

I juni 2015 fick Energimyndigheten i uppdrag att samordna stöd till laddinfrastruktur och att informera om laddstationers placering. I förhållande till Klimatklivet som erbjuder stöd till utbyggnad av laddinfrastruktur ska Energimyndigheten bl.a. vägleda och ge expertstöd till länsstyrelser och till Naturvårdsverket som ansvarar för Klimatklivet, göra uppföljning och utvärdering av beviljade åtgärder och dess regionala spridning samt genomföra samordningsinsatser för att höja kunskapen om elfordon och laddinfrastruktur. Energimyndigheten presenterade sin rapport i mars 2016. Energimyndighetens samordningsuppdrag har utökats till att även gälla gas

och andra drivmedel som kräver särskild infrastruktur. Regeringen har anvisat särskilda medel för detta.

Enligt regeringen visar Energimyndighetens utredning på att tillgången till snabbbladdare ökar i Sverige men att det fortfarande finns områden med begränsad tillgång, t.ex. längs vissa större vägar (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20). I januari 2018 fick därför Trafikverket i uppdrag att analysera hur laddinfrastruktur längs större vägar kan främjas. I uppdraget ingick att bedöma hur behovet av laddinfrastruktur längs större vägar förväntas utvecklas och analysera vilken nytta, kostnader och andra konsekvenser som en utbyggnad av snabbbladdare längs större vägar är förknippade med samt möjliga affärsmodeller som kan främja en tillräcklig utbyggnad.

Uppdraget redovisades till Regeringskansliet i juni 2018. Trafikverket bedömer att det behövs minst 70–80 nya snabbbladdstationer, utöver de 300 redan befintliga stationerna, för att få en första täckning av hela Sverige med laddstationer. Givet detta scenario måste förarna välja en strikt färdväg för att vara säkra på att passera en station inom 100 km. För att de ska kunna åka den kortaste vägen behövs det ytterligare 60–70 stationer. Potentiella platser för snabbbladdstationer är tätorter, småorter, drivmedelsstationer, turistmål, snabbmatsrestauranger, värdshus och Trafikverkets rastplatser. På en laddstationsplats behöver det finnas god tillgång till både el och aktiviteter.

I september 2018 fick Boverket i uppdrag att föreslå hur svenska byggregler bör kompletteras med krav på laddinfrastruktur för elfordon (dnr M2018/02402/Ee). Uppdraget tar sin utgångspunkt i artikel 8.2–8.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. I uppdraget ligger att redovisa författningsförslag, kostnadsberäkningar samt samhällsekonomiska och andra konsekvenser av förslagen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 maj 2019.

Regeringen har också infört styrmedel som ska bidra till transportsystemets elektrifiering och att elfordon ska vara en trygg investering. År 2015 införde regeringen Klimatklivet (under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar), som ger stöd till konkreta klimatinvesteringar på lokal och regional nivå. Stödet har tidigare förstärkts och förlängts. Naturvårdsverket har genom Klimatklivet fram till den 27 september 2018 beviljat investeringsstöd till 2 317 ansökningar som samlat uppgår till ca 3,3 miljarder kronor. Exempel på åtgärder som fått investeringsstöd är över 20 000 nya laddpunkter för elbilar. De samlade åtgärderna beräknas minska utsläppen med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Utsläppsminskningen per investerad krona är i genomsnitt 2,1 kg koldioxidekvivalenter under åtgärdernas livslängd. Under 2017 beslutade regeringen om ett ladda-hemma-stöd till privatpersoner som installerar en laddpunkt för sin elbil i anslutning till sin fastighet (under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar). Bidraget täcker 50 procent av kostnaden för utrustning och installation. Det har varit möjligt att ansöka om stöd sedan

den 1 januari 2018, och syftet är att underlätta för hushåll att ställa om till hållbara transporter.

I betänkande 2016/17:TU2 behandlade trafikutskottet regeringens proposition 2015/16:186 Gemensamma standarder vid utbyggnad av infrastrukturen för alternativa drivmedel genom vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen införlivas i svensk lagstiftning. Direktivets syfte är att främja utbyggnaden av en infrastruktur för laddningsstationer och tankstationer för att bl.a. stimulera konsumenternas efterfrågan på fordon som drivs med alternativa bränslen. Kommissionens ståndpunkt var att den nuvarande bränsleinfrastrukturen i fråga om laddningsstationer för elbilar respektive tankstationer för naturgas och väte är bristfällig, vilket försvårar en mer utbredd användning av fordon som drivs med alternativa bränslen. En central punkt i direktivet är att varje medlemsstat ska upprätta ett nationellt handlingsprogram för utbyggnaden av infrastrukturen för alternativa bränslen. Handlingsprogrammet ska innehålla nationella syften och mål för utbyggnaden av laddnings- och tankstationer för olika typer av alternativa bränslen, såsom elektricitet, vätgas och naturgas, och olika former av stödåtgärder.

Regeringen presenterade en handlingsplan för fossilfria transporter och elektrifiering i skrivelsen – En klimatstrategi för Sverige (skr. 2017/18:238). I juni 2018 lade riksdagen skrivelsen till handlingarna (bet. 2017/18: MJU22).

### **Innovativ miljöteknik**

Under anslaget 2:2 redovisas regeringens förslag till stöd för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. För 2019 föreslår regeringen att riksdagen anvisar 841 408 000 kronor till anslaget. Som också redovisas under anslaget 2:2 är målet för forskningspolitiken att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Regeringen framhåller att nyttiggörande av miljö- och klimatforskning ofta resulterar i miljöteknik och innovationer.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL) får statlig finansiering för samfinansierad forskning vid IVL Svenska miljöinstitutet AB (IVL). Medlen ska gå till forskning som ligger nära användarna av forskningsresultaten. Forskningen samfinansieras t.ex. med aktuell bransch, näringsliv eller EU. Den samfinansierade verksamheten bedrivs inom de fyra temaområdena Naturresurser, klimat och miljö, Resurseffektiva kretslopp och konsumtion, Hållbar stadsutveckling och transporter, Hållbar produktion och miljöteknik. Totalt samfinansierade IVL ca 80 projekt inom de fyra temaområdena varav ca 30 är projekt inom EU:s forskningsprogram. För 2017 disponerade SIVL 47 miljoner kronor i statlig finansiering varav 37 miljoner



kronor för samfinansierad forskning vid IVL. Genom samfinansiering med näringsliv och EU resulterade detta i ett totalt utfall för forskningsfinansiering på 80,3 miljoner kronor. IVL bedriver forskning och uppdragsverksamhet inom hela miljö- och hållbarhetsområdet. Under 2017 har IVL haft 31 rullande EU-projekt, och 7 nya EU-projekt har beviljats. Regeringen framhåller vidare att det 2016 påbörjades en satsning för att bidra till stärkt efterfrågan och en ökad användning av spetsteknik och avancerade systemlösningar i stadsmiljön. Satsningen har uppgått till 17 miljoner kronor per år under perioden 2016–2018 och finansieras via anslaget 1:5 Näringslivsutveckling inom utgiftsområde 24 Näringsliv. I dagsläget har 37 projekt beviljats stöd med sammanlagt 37 miljoner kronor. Gemensamt för de beviljade projekten är att ny teknik och innovativa systemlösningar används med hög miljöprestanda och hög innovationsgrad. Projekten täcker t.ex. innovativa energisystem.

Formas har i uppdrag att arbeta med strategiska innovationsområden och strategiska innovationsprogram tillsammans med Statens energimyndighet och Verket för innovationssystem (Vinnova) sedan 2012. Utgångspunkten är att ledande aktörer från näringsliv, akademi och offentlig sektor själva definierar områden där de ser behov av, och möjlighet till, gemensamma insatser. Satsningen har ett övergripande krav på samfinansiering från behovsägare om minst 50 procent. Totalt finns 17 strategiska innovationsprogram. Varje program är knutet till någon av de tre myndigheterna. Totalt fördelade Formas 25 miljoner kronor under 2017 inom de strategiska innovationsprogrammen. Vidare har Formas, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket omfattande internationella samarbeten kring forskningsfinansiering. Inom EU deltar man i ett flertal samarbeten kring finansiering av forskning om bl.a. klimat, havsmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, djurvalfärd, skogsproduktion, hållbart samhällsbyggande och hållbar konsumtion. Formas har här en nyckelroll som expertmyndighet för två av de sju programkommittéerna för samhällsutmaningar inom Horisont 2020. Programkommittéerna är medlemsländernas forum för att påverka innehåll och inriktning på utlysningar inom Horisont 2020.

Formas, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är tillsammans med andra myndigheter också aktiva inom flera initiativ för gemensam programplanering (Joint Programming Initiatives, JPI). Syftet med JPI:erna är att EU:s medlemsländer ska samordna sina forskningssatsningar inom samhällsutmaningarna för att nå bästa möjliga effekt.

Formas är utöver detta engagerat i bilateralt forskningssamarbete utanför Europa, bl.a. med Kina, Sydafrika och Indien. Samarbetena gäller stöd till forskarutbyten mellan länderna, bidrag till konferenser och gemensamma utlysningar av forskningsmedel inom Formas ansvarsområden.

### **Åtgärder mot plast i haven**

I maj 2017 presenterade regeringen ett plastpaket med insatser om drygt 100 miljoner kronor per år till 2020. Regeringen ser behov av åtgärder för att

minska plastens miljöpåverkan vid nedskräpning, särskilt i relation till haven. Satsningen syftar bl.a. till att öka kunskapen om vilka miljöeffekter plast för med sig, att minska spridning av mikroplaster och andra plastprodukter samt till att minska nedskräpningen av plastprodukter. Satsningen inkluderar även strandstädning.

I juni 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare för att öka kunskapen om vilka miljöeffekter som plast för med sig (dir. 2017:60). Syftet med utredningen är att på en vetenskaplig grund identifiera de miljöproblem som uppstår på grund av produktion och användning av plast, plastens tillsatser och de konsekvenser som uppstår i avfallshantering och materialåtervinning. Därtill syftar utredningen till att identifiera de miljöproblem som orsakas av ökande mängder plastavfall och mikroplaster som hamnar i hav och sjöar. Bland annat frågan om nedbrytbarheten av plast i miljön delredovisades i mars 2018. I delredovisningen ingick även en lista på vanligt förekommande plasticskräpföremål som dessutom utgör risk för skador på det marina djurlivet. Exempel på sådana skräpföremål är cigarettfimpar, engångsförpackningar, ballonger, sugrör och förlorade fiskeredskap. Uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2018.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framhöll regeringen att mikroplaster har växt fram som ett nytt globalt miljöproblem. De diffusa utsläppen av mikroplaster via dagvatten till sjöar och hav från gator och vägar, konstgräsplaner, kläder och andra källor behöver enligt regeringen minskas väsentligt och kostnadseffektivt. Regeringen har därför tillfört medel under 2017 och 2018 för att främja utveckling av ny reningsteknik och hållbara plaster samt för att stärka myndigheters arbete med att begränsa spridningen av mikroplaster.

Den 15 december 2017 redovisade Kemikalieinspektionen sin utredning av nationella åtgärder för att begränsa förekomsten av mikroplaster i kosmetiska produkter som innehåller plastpartiklar där syftet med tillsatsen är en annan än att uppnå en exfolierande och rengörande effekt. Det handlar t.ex. om tandkräm, kroppsskrubb och duschtvål. Den 1 februari 2018 beslutade regeringen om att förbjuda mikroplaster som tillsätts i kosmetiska produkter som sköljs av. Förbudet trädde i kraft den 1 juli 2018. I samband med att regeringen beslutade om förbudet fick Kemikalieinspektionen i uppdrag att utreda om det behövs förbud mot mikroplaster i fler kosmetiska produkter. Utredningen slutredovisades i mars 2018, och av utredningen framgår att det behövs ytterligare begränsningar av mikroplast i kosmetiska produkter och andra kemiska produkter. I nuläget bedömer myndigheten att det fortsatta arbetet i första hand bör ske på EU-nivå.

Till följd av de förslag som Naturvårdsverket riktade till regeringen i den rapport som verket redovisade i juni 2017 (dnr M2017/01473/Ke) har regeringen gett ytterligare tre myndigheter i uppdrag att stärka sitt arbete kring mikroplaster:

- Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) fick i december 2017 i uppdrag att ta fram ytterligare kunskap om mikroplastutsläpp från transportsystemet. VTI ska också identifiera och utvärdera potentiellt effektiva styrmedel och åtgärder med syfte att begränsa utsläppen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2020.
- Naturvårdsverket fick i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att fortsätta arbetet med att identifiera och åtgärda viktigare källor till utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön i Sverige, med utgångspunkt i tidigare uppdrag. Verket ska bl.a. undersöka om det bör tas fram särskilda regler som styr hur konstgräsplaner ska anläggas och skötas för att minska utsläppen av mikroplaster. Uppdraget ska redovisas senast 31 maj 2019.
- Livsmedelsverket fick i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att sammanställa kunskap om hälsorisker med plastpartiklar i dricksvatten. Dessutom ska de kartlägga om sådana föroreningar är vanliga i Sverige och vid behov lämna förslag på åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2019.

I fråga om nedskräpning av haven redovisar regeringen i 2019 års budgetproposition (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) att förekomsten och tillförseln av marint skräp är ett ökande problem. Största delen av skräpet utgörs av plast. Ett flertal regionala och nationella initiativ har initierats och flera andra genomförs för att minska och motverka tillförseln av marint skräp både när det gäller information, identifiering av källor och åtgärder mot mikroplast samt åtgärder för att minska användningen av plastbärkassar. Regeringen har bl.a. beslutat om en förordning (2018:58) om bidrag till strandstädning. Syftet med förordningen är att minska mängden avfall på stränderna och att det avfall som samlas in behandlas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Bidraget avser städning på havsstränder.

Regeringen vidtar även internationella åtgärder. Det svenska kärnstödet till FN:s miljöprogram Uneps (United Nations Environment Programme) verksamhet utbetalas från utgiftsområde 20 genom ett årligt bidrag till Uneps miljöfond. Vid mötet i december 2017 enades FN:s medlemsländer om en ministerdeklaration med ett åtagande om att bekämpa föroreningar. Vidare antogs flera resolutioner, av vilka Sverige särskilt prioriterade de om luft, om miljö och hälsa samt om marint skräp och mikroplaster.

Under FN:s havskonferens i juni 2017 anslöt sig Sverige till kampanjen Clean Seas. Kampanjen är ett globalt initiativ för att minska marin nedskräpning. Vid konferensen lyfte regeringen särskilt fram vikten av att stärka arbetet med att minska utsläpp och avfall till haven. I samband med konferensen beslutade regeringen att även ge 14 miljoner kronor i särskilt stöd till FN:s miljöprogram för dess arbete mot plast i haven.

I fråga om åtgärder på europeisk nivå lade kommissionen i januari 2018 fram ett meddelande om en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi, COM(2018) 28. Meddelandet om strategin behandlades vid rådsmötet den 5 mars. I den svenska ståndpunkten, så som överenskommit med miljö- och

jordbruksutskottet under överläggning den 1 mars, framhölls bl.a. att en hållbar hantering av plast bör ses ur ett livscykelerspektiv och att både åtgärder och innovation behövs i livscykelns alla led. Siktet bör vara inställt på att den plast som produceras också ska kunna återvinnas samt att den plast som används alltid återförs och inte hamnar i miljön. Detta får dock inte leda till att särskilt farliga ämnen återcirkuleras. Mängden plastavfall behöver minska.

### **Arbete för Östersjön**

Under anslaget 1:11 redovisas regeringens övergripande satsningar på havs- och vattenmiljö.

Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning (Rapport 6749) är Sveriges omgivande hav, förutom Skagerraks utsjö, övergött eller kraftigt övergött. Syrefattiga förhållanden förekom på drygt 7 000 kvadratkilometer 2017, vilket motsvarar 28 procent av bottenytan i Egentliga Östersjön, Finska viken och Rigabukten. I fråga om Östersjöns djupbottnar konstaterar regeringen i proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 att utbredningen av syrefria bottnar ökade kraftigt mellan 1994 och 2001. Den har fluktuerat på en hög nivå sedan dess och var lika omfattande 2017 som 2001.

Regeringen bedömer att tillförseln av fosfor från Sverige behöver minska med närmare 20 procent till Bottenviken och mer än halveras till Egentliga Östersjön. Hälften av Sveriges fosfortillförsel från land till Egentliga Östersjön kommer från jordbruksmark. Andra stora källor är avloppsvatten via reningsverk och små avlopp. Internbelastning från sediment i Östersjön och i kustområden är också en betydande källa för tillförsel av fosfor till vattenmassan. För att förbättra vattenmiljön har 44 miljoner kronor beviljats till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) under 2017, varav drygt 30 miljoner kronor har gått till projekt för att minska övergödningen.

Regeringen påpekar att landsbygdsprogrammet är en annan viktig källa för finansiering av åtgärder, t.ex. fånggrödor, anläggning och restaurering av våtmarker och dammar. Landsbygdsprogrammet bidrar också till finansiering av rådgivning inom Greppa Näringen samt annan kompetensutveckling (se vidare utg.omr. 23). Därtill har regeringen tillsatt en utredning som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete. Utredaren ska föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av kostnadseffektiva åtgärder. Utredningen ska redovisas 28 den februari 2020.

När det gäller syresättning av Östersjöns djupbottnar genomfördes under åren 2009–2011 två forskningsprojekt i syfte att undersöka om syresättning genom pumpning är en effektiv metod för att minska läckage av fosfor från sediment på Östersjöns syrefattiga bottnar. Pilotförsök genomfördes i tre kustnära områden: i Lännerstasundet i Stockholms skärgård, i Sandöfjärden i Finska viken och i Byfjorden i mellersta Bohuslän. Projektens slutresultat granskades 2012 av en oberoende forskargrupp. I sitt utlåtande anför forskargruppen att ytterligare kunskap om syrepumpningens effekter på ekosystemet

behövs. Bland annat är det oklart hur de salthalts- och temperaturförändringar som pumpningen åstadkommer kan påverka de biologiska och kemiska förhållandena i bottenvattnet. Referensgruppen anser därför att kunskapsunderlaget inte är tillräckligt för att gå vidare med fullskaliga experiment i Egentliga Östersjöns utsjöområden.

Enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten pågår det i nuläget inga försök med artificiell syresättning av syrefattiga eller syrefria botten i marin miljö. Anledning är bl.a. att kunskapen om effekt och kostnadseffektivitet är bristfällig. I stället arbetar myndigheten tillsammans med Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att identifiera områden med höga fosforhalter i botten sediment som kan leda till internbelastning, dvs. läckage av fosfor från sedimenten till vattenmassan. Detta görs för att öka kunskapen och på sikt kunna föreslå lämpliga åtgärder. Det finns många olika tillvägagångssätt för att sanera tidigare utsläpp av näringsämnen i sjöar och kustvatten. En del tekniker är på försöksstadiet, medan andra är mer beprövade.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att internationella samarbeten är viktiga för att minska tillförseln av kväve och fosfor till havet. Sverige arbetar därför bl.a. inom Helcom för skydd av Östersjöns miljö. Vid Helcoms ministermöte 2018 beslutades att en strategi för återcirkulering av näringsämnen ska tas fram till 2020 med syfte att minska tillförseln av näringsämnen till havet.

### **Nationella klimatinvesteringar**

Som redovisats ovan införde regeringen Klimatklivet 2015 under anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Satsningen syftar till att stödja klimatinvesteringar på lokal och regional nivå. Stödet har tidigare förstärkts och förlängts. För 2019 föreslår regeringen att riksdagen anvisar 1 590 000 000 kronor till anslaget 1:16.

I proposition 2018/19:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att Naturvårdsverket genom Klimatklivet fram till den 27 september 2018 har beviljat investeringsstöd till 2 317 ansökningar som samlat uppgår till ca 3,3 miljarder kronor. Åtgärderna beräknas minska utsläppen med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Stödet utgör i genomsnitt ca 46 procent av investeringskostnaderna, och Klimatklivet har möjliggjort klimatinvesteringar om totalt ca 7,3 miljarder kronor. Exempel på åtgärder som har fått investeringsstöd är över 20 000 nya laddpunkter för elbilar och 590 GWh årlig ny produktion av biogas. Klimatklivet har också bidragit till tankstationer för förnybara drivmedel, gång- och cykelinfrastruktur, ökad materialåtervinning, destruktion av lustgas vid sjukhus och informationsinsatser för mer klimatvänligt beteende. Utsläppsminskningen per investerad krona är i genomsnitt 2,1 kg koldioxidekvivalenter under åtgärdernas livslängd. Den åtgärdskategori som har fått mest beviljade stöd är energikonvertering, där stödet möjliggör t.ex. utbyte av eldningsolja och naturgas mot träpellets och fjärrvärme.

Vidare framhåller regeringen att stödet till lokal och regional kapacitetsutveckling för energiomställning och minskad klimatpåverkan har stärkts och

2018 uppgick till totalt 90 miljoner kronor. Stödet ökar bl.a. möjligheten för lokala och regionala offentliga aktörer att främja strategiskt betydelsefulla ansökningar till Klimatklivet.

Som redovisas ovan till följd av det föreslagna nya anslaget Teknikneutral laddinfrastruktur har regeringen vidtagit åtgärder för att minska transportsektorns växthusgasutsläpp, bl.a. ökad elektrifiering och ökad andel förnybara bränslen.

Under anslaget 1:20 Industriklivet redovisas uppgifter om regeringens satsningar för att minska industrins processrelaterade utsläpp. Regeringen föreslår att 300 000 000 kronor anvisas inom anslaget 2019.

I fråga om stöd till biogasproducenter föreslog regeringen i proposition 2017/18:99 Vårändringsbudget för 2018 ett särskilt stöd på 270 miljoner kronor 2018 till biogasproducenter i Sverige som ska säkerställa branschens överlevnad på kort sikt. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr 2017/18:435).

Regeringen anser att på längre sikt behöver hela lagstiftningen kring biogasens förutsättningar ses över, med grund i noggranna analyser av dagens förutsättningar, problem och möjligheter. Därför tillsatte regeringen i maj 2018 en utredning om hur biogasens nytta som resurs kan tas till vara på bästa sätt och hur den kan ges konkurrenskraftiga villkor på både kort och lång sikt. Utredningen ska analysera marknadsförutsättningar och långsiktiga styrmedel för svensk biogas. Utredningen ska redovisas senast den 3 juni 2019.

## Utskottets ställningstagande

### *Utgångspunkter*

Den 12 december 2018 bestämde riksdagen utgiftsramen för 2019 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till sammanlagt 9 737 248 000 kronor (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20, bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Denna ram är styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen. Beslutet innebar att riksdagen biföll Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma reservation i betänkandet och inte det förslag om ramar som förts fram i budgetpropositionen för 2019.

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen har följaktligen varit den budget som riksdagen beslutade för 2018. Att en övergångsregering är bunden av vissa principer fråntar dock inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta om statens budget. Våra grundlagar är tydliga om var finansmakten vilar. Det är riksdagen som har befogenheten att besluta om skatter och statens utgifter. Utskottet konstaterar att vissa partier trots detta valt att avstå från att lägga fram egna budgetförslag i riksdagen i årets budgetprocess. Sverige kan dock inte vänta på reformer. Vi behöver stärka svensk ekonomi, jobbskapande och grundfunktioner i samhället.

Utgångspunkten för utskottets anslagsförslag inom utgiftsområde 20 är att Sverige måste möta klimatutmaningen på både ett internationellt och ett nationellt plan. Genom Parisavtalet har länder förbundit sig att hålla den globala ökningen av medeltemperaturen väl under två grader och göra ansträngningar för att den inte ska överstiga en och en halv grad. Ett gott internationellt samarbete är avgörande för att nå framsteg. De nationella åtaganden som kommunicerats är långt ifrån tillräckliga för att nå tvågradersmålet och än mindre målet på en och en halv grad. Det är en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att värnandet om miljön och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Utskottet har, som framgår nedan, en annan uppfattning än den som återges i budgetpropositionen för 2019 när det gäller anslagsramen för utgiftsområdet, politikens inriktning och fördelningen av anslagen inom utgiftsområdet, och ställer sig därför bakom det förslag till anslagsfördelning och beställningsbemyndiganden som Moderaterna och Kristdemokraterna har presenterat i utskottet.

#### *Anslaget 1:1 Naturvårdsverket*

Naturvårdsverkets anslag bör uppgå till 575 452 000 kronor. Det är en minskning med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Neddragningen görs i syfte att finansiera andra reformer.

#### *Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.*

Anslaget bör uppgå till 360 214 000 kronor. Det är en minskning med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Därtill föreslår utskottet att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:2 för perioden 2020–2023 ska uppgå till 110 000 000 kronor.

#### *Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur*

Anslaget bör uppgå till 647 535 000 kronor. Det är en minskning med 600 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anser att satsningen om 50 miljoner kronor för gröna jobb inom naturvården bör avvecklas och att satsningen för våtmarker bör minskas med 200 miljoner kronor. Utöver detta bör satsningen på åtgärder för värdefull natur minskas med 350 miljoner kronor, bl.a. för att finansiera satsningar inom anslaget 1:11.

#### *Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden*

Anslaget bör uppgå till 856 118 000 kronor. Det är en minskning med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Minskningen görs för att finansiera andra reformer.

### *Anslaget 1:10 Klimatanpassning*

Anslaget bör uppgå till 316 750 000 kronor. Detta är en ökning med 145 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Ökningen görs för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda principer som gällt vid utformningen av 2019 års budgetproposition.

### *Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö*

Anslaget bör uppgå till 1 149 565 000 kronor. Det är en ökning med totalt 200 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt utskottet är miljösituationen i våra hav kritisk, och stora insatser krävs för att rädda de marina ekosystemen. Det s.k. LOVA-bidraget har visat sig effektivt för att minska övergödningen, spridningen av giftiga ämnen och förlusten av biologisk mångfald. Därför bör LOVA-bidragen ökas med 25 miljoner kronor. Vidare är det nödvändigt att förbättra det gemensamma Östersjöarbetet. Därför avsätts 50 miljoner kronor för en förstärkning av det regionala arbetet i både Östersjön och Västerhavet samt för ytterligare åtgärder mot övergödning, mikroplaster och sjöfartens miljöpåverkan. Därtill föreslås att 100 miljoner kronor avsätts för att stödja investeringar i reningsteknik, i syfte att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster. Dessutom avsätts 25 miljoner till investering i ny teknik och för medfinansiering av åtgärder för en tryggad tillgång till dricksvatten.

### *Anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar*

Anslaget bör uppgå till 335 000 000 kronor. Det är en ökning med 80 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anser att det är mycket angeläget att sänka de svenska utsläppen på ett effektivt sätt. Det betyder dock inte att vi enbart ska fokusera på Sverige. Klimatkrisen är akut, och vi måste snabbt sänka de globala klimatutsläppen. Flera rapporter pekar på att ett av de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella klimatinvesteringar genom exempelvis clean development mechanism (CDM). Dessa mekanismer har gett goda resultat på flera plan, såsom klimatpåverkan, luftkvalitet och hälsa samt tekniköverföring och teknikutveckling. CDM har varit knutet till Kyotoprotokollet och kommer att ersättas av nya mekanismer knutna till Parisavtalet. När dessa finns på plats bör investeringarna övergå till dem.

### *Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur*

Anslaget bör uppgå till 678 000 000 kronor. Det är en minskning med totalt 740 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Denna minskning görs bl.a. genom att nyckelbiotopsinventering stoppas till dess att den kan genomföras på ett bättre sätt, vilket medför en minskning av statens utgifter för skydd av värdefulla skogar på nyckelbiotoprika fastigheter med 150



miljoner kronor. En ytterligare besparing på 590 miljoner kronor görs för att finansiera andra reformer.

#### *Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar*

Anslaget bör uppgå till 750 000 000 kronor. Det är en minskning med totalt 840 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Helst hade utskottet sett att anslaget avvecklades helt och hållet, men till följd av tidigare lämnade bemyndiganden genomförs en besparing på 750 miljoner kronor. Därutöver föreslås att ladda-hemma-stödet avvecklas, vilket medför en besparing på ytterligare 90 miljoner kronor. I fråga om det beställningsbemyndigande som regeringen föreslår för anslaget 1:16 för perioden 2020–2023 bör detta uppgå till 0 kronor.

#### *Anslaget 1:17 Elbusspremie*

Anslaget bör uppgå till 80 000 000 kronor. Det är en minskning med 20 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Minskningen görs för att finansiera den beslutade anslagskrediten för anslaget 1:19 Elfordonspremie.

#### *Anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer*

Anslaget bör uppgå till 33 000 000 kronor. Det är en minskning med 67 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Neddragningen görs i syfte att finansiera andra reformer, och på sikt bör anslaget avvecklas helt och hållet. I fråga om det beställningsbemyndigande som regeringen föreslår för anslaget 1:18 för perioden 2020–2022 bör detta uppgå till 0 kronor.

#### *Anslaget 1:19 Elfordonspremie*

Anslaget bör uppgå till 40 000 000 kronor. Regeringens förslag dras därmed ned så mycket som är möjligt givet den anslagskredit som beviljats Naturvårdsverket i enlighet med 3 kap. 8 § budgetlagen (2011:203). I förhållande till regeringens förslag minskas därmed anslaget med 310 miljoner kronor 2019 för att därefter avskaffas helt. De insparade medlen satsas på andra reformer.

#### *Anslaget 1:20 Industriklivet*

Anslaget bör uppgå till 300 000 000 kronor, och sammanfaller med regeringens förslag. Däremot föreslår utskottet att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:20 Industriklivet för perioden 2020–2026 ska uppgå till 1 000 000 000 kronor.

### *Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning*

Anslaget bör uppgå till 1 044 408 000 kronor. Det är en ökning med 203 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Av denna ökning föreslås att 103 miljoner anslås för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av regeringens övergångsbudget, och 100 miljoner kronor anslås för ökad forskning som kan vägleda arbetet för att värna miljön och stoppa klimatförändringarna. Enligt utskottet krävs det forskning och kunskap som kan vägleda oss i arbetet för att hitta nya vägar att värna miljön och stoppa klimatförändringarna.

### *Anslaget 99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur*

Utskottet anser att 50 000 000 kronor bör anslås till ett nytt anslag med benämningen Teknikneutral laddinfrastruktur. Anslaget införs eftersom laddinfrastrukturen bör byggas ut längs våra vägar, och det är av stor vikt att stödet inte begränsas till enbart batteridrivna fordon utan även omfattar exempelvis tankstationer för vätgas- och bränslecellsdrivna fordon. Anslaget ska disponeras av Naturvårdsverket. Investeringar i laddinfrastruktur tar lång tid. För att det ska vara möjligt att stödja investeringar som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor under 2020–2024.

### *Övriga anslag och beställningsbemyndiganden*

När det gäller anslagen 1:5 Miljöforskning, 1:6 Kemikalieinspektionen, 1:7 Avgifter till internationella organisationer, 1:8 Klimatbonus, 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, 1:13 Internationellt miljösamarbete, 1:15 Havs- och vattenmyndigheten, 1:20 Industriklivet och 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande gör utskottet samma bedömning som regeringen om fördelningen av medel inom utgiftsområdet.

När det gäller beställningsbemyndiganden för anslagen 1:3 Åtgärder för värdefull natur, 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, 1:5 Miljöforskning, 1:10 Klimatanpassning, 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar, 1:13 Internationellt miljösamarbete, 1:14 Skydd av värdefull natur, 1:17 Elbusspremie och 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning gör utskottet samma bedömning som regeringen.

### *Sammanfattning av utskottets förslag*

Utskottet vill hänvisa till de kompletterande uppgifter som utskottet har lämnat om de berörda anslagen i detta betänkande. Med det ovan anförda tillstyrker

utskottet delvis de anslag och beställningsbemyndiganden som föreslås i motionerna 2018/19:2726 (KD) yrkande 1, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkandena 101 och 111, 2018/19:2885 (M) yrkande 2, 2018/19:2895 (M) yrkande 10 och 2018/19:2947 (M) yrkandena 1–14 för budgetåret 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottets anslagsförslag framgår av bilaga 4 till detta betänkande, och utskottets förslag till beställningsbemyndiganden framgår av bilaga 5 till detta betänkande.

När det gäller fördelningen av övriga anslag och beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet gör utskottet samma bedömning som regeringen. Utskottet gör samma bedömning som regeringen även när det gäller den investeringsplan som föreslås för Naturvårdsverket. Utskottet tillstyrker därmed i övrigt proposition 2018/19:1 när det gäller utgiftsområde 20 punkterna 1–3. Övriga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

## Övriga motioner

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om storskalig myggbekämpning och biokolteknik.

Jämför reservation 1 (KD) och 2 (KD).

### Motionerna

I motion 2018/19:2448 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 1 anføres att en väl fungerande bekämpning av översvämningsmygg är en förutsättning för att människor ska kunna leva i nedre Dalälven och att det krävs en väl etablerad metod för detta. Enligt motionären saknas det grund för en avvisande inställning till bekämpning av stickmygglarver med hjälp av BTI. Motionären anser även att kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder ska redovisas (yrkande 2). Därtill efterlyser motionären stöd till utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg (yrkande 3).

Enligt motion 2018/19:1610 av Patrik Lundqvist m.fl. (S) ska behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser ses över. Motionären understryker vikten av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer.

I motion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 31 föreslås att på olika nivåer underlätta för forskning, utveckling och användning av biokol. Enligt motionärerna har biokoltekniken flera positiva egenskaper, och därför bör forskning och utveckling underlättas.

Enligt motion 2018/19:229 av Larry Söder (KD) bör regeringen få i uppdrag att undersöka möjligheten till mer forskning kring biokol. Enligt motionären har energiforskning en avgörande roll i att få fram innovativa lösningar.

## Kompletterande uppgifter

### *Storskalig myggbekämpning*

Proteinkristaller från bakterien BTI är en av de aktiva substanser mot stickmygglarver som används i bekämpningsmedlet Vectobac G. Kemikalieinspektionen är den myndighet som beslutar om produktgodkännande för bekämpningsmedel. Det nuvarande produktgodkännandet av Vectobac G gäller t.o.m. april 2025.

I Sverige är spridning av BTI den mest beprövade metoden för att begränsa akut förekomst av översvämningsmyggor. För att BTI ska ha någon effekt krävs det att medlet sprids vid rätt tidpunkt i förhållande till mygglarvernas utvecklingsstadier. Om det sprids för tidigt hinner medlet bli verkningslöst före larvernas utveckling till vuxna mygg. Om det sprids för sent har larverna kläckts, och BTI har ingen effekt. Eftersom det krävs kunskap och finns ett behov av kontroll vid storskaliga bekämpningsinsatser finns det regler för bekämpning med BTI. Olika regler gäller för olika typer av områden, och därför hanterar olika myndigheter ansökningar om tillstånd för myggbekämpning med BTI. Som exempel kan nämnas att Naturvårdsverket handlägger ansökningar för att sprida bekämpningsmedlet ifrån luften och i de fall området är ett Natura 2000-område. Länsstyrelsen handlägger ansökningar för bekämpning av mygg i övriga skyddade områden.

I juni 2013 fick Naturvårdsverket i uppdrag att utvärdera effekterna av bekämpning med BTI av översvämningsmyggor för att säkerställa att denna metod inte har negativa effekter på den känsliga miljön. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i november 2015 (NV-05266-13). I sin rapportering av uppdraget påpekade myndigheten att kunskapen om effekterna av BTI på andra taxonomiska grupper i ekosystemet är bristfällig, och att ytterligare studier behövs. Av denna anledning anser både Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att BTI inte är en långsiktigt hållbar lösning på myggproblematiken. Myndigheterna ser därför ett behov av alternativa lösningar för att på sikt kunna undvika storskaliga bekämpningsinsatser.

I maj 2016 fick Naturvårdsverket ytterligare ett uppdrag att dels bevaka forskningsläget vad gäller åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg, dels sprida information om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Därtill ingick det i uppdraget att bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning av översvämningsmygg. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 30 mars 2017 (NV-04189-16).

Naturvårdsverket anför i sin redovisning av uppdraget att förebyggande arbete för att minska förekomsten av översvämningsmygg har en positiv effekt. Naturvårdsverket har arbetat med att identifiera olika metoder för att förebygga förekomsten av mygg. Hävd, slätter, betesdrift, dikesunderhåll, buskröjning, minskad övergödning och reglering av vattennivån är några förebyggande åtgärder som kan vidtas för att minska förekomsten av

översvämningsmygg. Därtill har reglering av vattenföringen betydelse för myggproduktionen.

Myndigheten anför att förebyggande metoder på lång sikt kan minska behovet av bekämpningsmedel som BTI. För att underlätta för alla intresserade att ta del av den kunskap som finns inom området upprättade Naturvårdsverket i mars 2017 en webbsida med samlad information om alternativa bekämpningsmetoder. Naturvårdsverkets uppdrag att bevaka forskningsläget vad gäller både åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg och bekämpning av översvämningsmygg kvarstår.

Därtill redovisade länsstyrelserna i Gävleborg och Värmland i mars 2017 för regeringen en sammanställning av regional kunskap om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg (M2013/03034/Nm). Redovisningen baserades på uppdraget om regionala landskapsstrategier som genomfördes 2010–2013 av Länsstyrelsen i Gävleborg i samarbete med länsstyrelserna i Dalarna, Uppsala och Västmanland. I redovisningen lyfter länsstyrelserna fram att forskning visar att det är möjligt att begränsa massförekomst av översvämningsmygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket är SIT (sterile insect technique) en metod som bygger på att släppa ut steriliserade mygganar som har behandlats med röntgenstrålning, vilket förstör deras könsceller. Enligt Naturvårdsverket är det i dagsläget osäkert om metoden kan anpassas till svenska förhållanden.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har Naturvårdsverket och landsbygdsprogrammet under ett antal år bidragit finansiellt till myggbegränsningen. Jordbruksverket har genom landsbygdsprogrammet utlyst stöd för insatser som syftar till att begränsa förekomst av mygg. För 2018 har anslaget omfattat ca 3,3 miljoner kronor. Det omfattar både stöd för bekämpning och andra åtgärder för att hindra massförekomst av mygg. Insatserna ska leda till att förbättra förutsättningarna för de som lever och driver verksamheter i områden som förväntas bli drabbade av massförekomst av mygg.

Naturvårdsverket har också medel för att stödja bekämpning av översvämningsmygg, och fick i 2018 års regleringsbrev ytterligare möjligheter att hantera extra svåra myggår. Regeringen har bifallit de ansökningar om tillstånd till bekämpning som kommit in. En förutsättning för stöd till bekämpning är att en ansökan kommit in.

Som svar på fråga 2017/18:1384 anförde miljöminister Karolina Skog den 11 juni 2018 att regeringen, liksom tidigare regeringar, anser att problemen med översvämningsmygg till stor del är ett regionalt ansvar och att det är viktigt att finna långsiktiga lösningar på problemen med massförekomst av översvämningsmygg. Regeringen anser att ensidig inriktning på bekämpning av stickmyggor med BTI inte utgör en långsiktigt hållbar lösning i områden med mycket stora myggproblem. Sådan bekämpning kan dessutom på sikt

komma att bli verkningslös på grund av att myggen utvecklar resistens mot bekämpningsmedlet.

### *Biokolteknik*

Biokolteknik går ut på att förbränna biomassa med syreunderskott (pyrolys), vilket bildar en kolrest som kan grävas ned. Förutom att binda kol fungerar tekniken även som jordförbättrare. Man får även ut energi från biobränslen vid framställningen.

Det pågår forskning inom biokolteknikområdet vid flera svenska universitet. Enligt uppgift från Umeå universitet startades ett nytt forskningsprojekt hösten 2016, i vilket Luleå tekniska universitet samarbetar med Umeå universitet i fråga om att öka värdet på skogsindustrins produkter och restavfall. Projektet kommer att löpa under fyra år och finansieras av Formas inom programmet Skogsråvara och biomassa.

Enligt utskottets information startade ytterligare ett projekt om biokolteknik vid Kungliga Tekniska högskolan (KTH) våren 2017. Projektet syftar till att utvärdera klimatnyttan av biokolframställning och fånga upp eventuella miljörisker. Två ytterligare forskningsprojekt om biokolteknik bedrivs vid Uppsala universitet. Därtill bedrevs det ett projekt vid SLU med fokus på användning av biokol i småjordbruk i Kenya under åren 2013–2016.

Av en kunskapsöversikt som tagits fram vid Blekinge tekniska högskola (rapport 2017:01) framgår att biokol är en relativt enkel, robust och beprövad teknik. Genom fortsatt forskning kan tekniken förväntas bli en enkel och relativt billig metod för att fånga in koldioxid, åtminstone i jämförelse med andra alternativ såsom CCS. Tekniken kan dessutom användas i alla världens länder oavsett utvecklingsnivå. Potentialen för att minska mängden koldioxid i atmosfären genom användning av biokol varierar emellertid beroende på jordens egenskaper.

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill betona att både den nuvarande och tidigare regeringen har uttalat att bekämpning av mygg med BTI inte är en långsiktigt hållbar lösning. Dels är kunskapen om effekterna av BTI på ekosystemet bristfällig, dels finns det risk att myggen utvecklar resistens mot bekämpningsmedlet som då blir verkningslös. Dessutom krävs det god kunskap om när och hur BTI ska spridas för att få effekt samtidigt som den känsliga miljön i nedre Dalälven behöver tas i beaktande.

Utskottet välkomnar därför att Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser har identifierat alternativa bekämpningsåtgärder. Av länsstyrelsernas erfarenheter att döma är det möjligt att begränsa massförekomst av mygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning.

Mot denna bakgrund bedömer utskottet att det redan pågår ett aktivt arbete både för att förebygga förekomsten av mygg och för att bekämpa mygg när

massförekomst är ett faktum. Motionerna 2018/19:1610 (S) och 2018/19:2448 (KD) yrkande 1–3 bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om biokolteknik noterar utskottet att flera svenska universitet arbetar för att vidareutveckla metoden. Utskottet noterar också att biokol är en både relativt enkel och välbeprövad teknik för att långsiktigt binda koldioxid. Samtidigt utgör koldioxidinfångning endast ett komplement till de övergripande åtgärder som vidtas nationellt och internationellt för att minska utsläppen av koldioxid till atmosfären. Utskottet ser inget behov av att i dagsläget främja utvecklingen av just biokoltekniken, och föreslår att motionerna 2018/19:229 (KD) och 2018/19:2732 (MP) yrkande 31 bör lämnas utan vidare åtgärd.

# Reservationer

## 1. Storskalig myggbekämpning, punkt 2 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2448 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1–3 och avslår motion

2018/19:1610 av Patrik Lundqvist m.fl. (S).

### *Ställningstagande*

En väl fungerande bekämpning av översvämningsmyggor är en förutsättning för att människor ska kunna bo, arbeta, vistas och trivas vid nedre Dalälven. För att uppnå detta mål används en väl etablerad metod att bekämpa larverna med bekämpningsmedlet Vectobac G som innehåller den naturligt förekommande jordbakterien BTI. Det saknas evidensbaserad grund för en avog inställning till bekämpning av stickmygglarver med hjälp av BTI.

Historien visar att utveckling och användning av en ny bekämpningsmetod alltid blir mer kostsamt än rådande metod. Betydande kostnader orsakas alltså av myndigheterna själva. Fleråriga tillstånd och långsiktiga ekonomiska beslut skulle underlätta en stor del av det administrativa arbetet och därmed även reducera de totala kostnaderna för BTI-baserad bekämpning.

På flugor har metoden SIT framgångsrikt använts. Denna metod skulle på några års sikt kunna göra stor skillnad för att förhindra att myggplågan i nedre Dalälven uppstår. Metoden är något som FN-organet Internationella atomenergiorganet IAEA i dag arbetar med. IAEA har uttryckt sin vilja att jobba tillsammans med fler stater, men då krävs att den svenska regeringen också visar sitt intresse för att delta.

## 2. Biokolteknik, punkt 3 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:



Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2018/19:229 av Larry Söder (KD) och  
avslår motion  
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 31.

### *Ställningstagande*

Energiforskningen sägs ha en avgörande roll i att se till att nya, innovativa lösningar kommer fram för alla kraftslag. Biokolteknik kan vara ett sådant tvärasektoriellt område, men det förutsätter mer forskning inte minst inom skogens och skogsbrukets område. Jag föreslår därför att regeringen uppdrar åt någon lämplig aktör, förslagsvis SLU i Skinnskatteberg, att stärka forskningen inom området biokol.

## Särskilda yttranden

### 1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (S, V, MP)

Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S) och Marlene Burwick (S) anför:

Den budgetproposition som lämnades till riksdagen den 15 november 2018 var beslutad av en övergångsregering. Särskilda principer tillämpades därför vid utformningen av propositionen, där utgångspunkten var den av riksdagen beslutade budgeten för 2018. Efter att riksdagen den 12 december 2018 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de som övergångsregeringen föreslagit, och som vi anser måste betraktas som en helhet, avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20.

Efter valet hösten 2018 röstade fler än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen, detta trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Med anledning av detta entledigades samtliga statsråd och Sverige styrs av en övergångsregering. Eftersom någon ny regering ännu inte har tillträtt uppehåller de entledigade statsråden sina befattningar som en övergångsregering, i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Detta är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll. Någon särskild reglering om hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns inte.

I en promemoria från Statsrådsberedningen har vissa riktlinjer utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. Konstitutionsutskottet har vid granskningar av en övergångsregerings befogenheter hänvisat till dessa riktlinjer. Enligt riktlinjerna bör en övergångsregering endast avgöra löpande eller brådskande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har en tydlig partipolitisk inriktning.

När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av regeringsformen följer vidare att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte beslutat om en ny budget. Vid framtagandet av denna proposition har regeringen därför bedömt att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018, i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som följer av dess politiska inriktning. Med beaktande av detta har särskilda

principer tagits fram för utformningen av denna proposition. Principerna har tagits fram efter kontakter med företrädare för regeringspartierna och Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en ny tillträdd regering som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Vi anser att regeringen har redogjort för principerna, som tagits fram efter den process som varit, på ett klargörande sätt och tillämpat dem lojalt i arbetet med att ta fram budgetpropositionen för 2019. Men det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budgetproposition ger uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. Frågan har därför väckts om vi i likhet med oppositionspartierna borde lägga fram budgetmotioner under den allmänna motionstiden. Vi har dock valt att avstå den möjligheten och redogör nedan för våra skäl till det beslutet.

I och med beredningen av övergångsregeringens förslag till statens budget har vi nu nått långt bortom den terräng där befintlig konstitutionell praxis kan ge vägledning. Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken 2019 utan lägger också grund för konstitutionell praxis för riksdagsarbetet i liknande situationer i framtiden. Våra partier har alla gett uttryck för att i ett läge där landet leds av en övergångsregering måste koncentreras mot att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone kan tolereras av en majoritet av ledamöterna.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser alltså att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Mot detta har framförts att tillämpningen av principerna för en övergångsbudget får negativa konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som riksdagen inte bara kan utan också bör korrigera. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och utarbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen, men det är knappast vad något parti har gett uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En ny tillträdd regering kommer snarast att behöva lägga fram en extra ändringsbudget med nödvändiga korrigeringar, och det gäller oavsett vilket beslut riksdagen fattar i detta ärende. Det kan dessutom inte uteslutas att försök till sådana korrigeringar i riksdagsbehandlingen riskerar att förvärra problemen genom att skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen.

I debatten har det också påpekats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi anser att investeringar i välfärd, klimat, rättsväsende och försvar måste gå före stora skattesänkningar. För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi kan inte heller se att någon av de skattesänkningar som riksdagen nu beslutat om i första steget av budgetprocessen skulle vara så viktig att den trumfar behovet av att skapa en för landet långsiktigt hållbar konstitutionell praxis – snarare tvärtom.

Vi anser därför att lämpligaste praxis i lägen som detta är att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda och snarast lägga fram en extra ändringsbudget på riksdagens bord. I enlighet därmed anser vi att det förslag som övergångsregeringen föreslår också borde bli riksdagens beslut.

När en ny regering kommit på plats får partierna i riksdagen lägga fram sin egna ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, som förhandlingspart eller som opposition.

Klimatkrisen är vår tids ödesfråga. Om inget görs kommer den globala uppvärmningen att plana ut långt över Parisavtalets målsättningar om att hålla den globala uppvärmningen väl under två grader. För att klimatpolitiken ska bli mer långsiktig och transparent beslutade riksdagen i juni 2017 att införa ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som består av en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

Den ekonomiska politiken måste utformas så att Sverige uppfyller de målsättningar som det nya ramverket fastslår. Detta kräver att resurser mobiliseras för både internationella och inhemska insatser. Skattesystemets miljöstyrande funktion behöver stärkas. Sverige ska fortsätta att trycka på för en snabbare minskning av antalet utsläppsrätter inom EU:s handelssystem. Sverige ska också vara ett föregångsland på utvalda områden där ny internationell standard kan utvecklas. Så skapar omställningen nya exportmöjligheter och lägger grunden för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

Konsekvenserna av klimatförändringarna märks redan i dag och kommer att bli alltmer påtagliga under kommande år. Arbetet med att klimatanpassa samhället måste fortsätta utvecklas. Klimatklivet bör utökas liksom investeringarna i klimatanpassning för att hantera förändringarna som följer av den stigande globala temperaturen.

Den ekonomiska politiken ska säkerställa att Sveriges 16 miljömål uppnås. Miljömålen är en viktig utgångspunkt i det nationella genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Om inte mer görs kommer enbart två av målen att nås inom utsatt tid. Fler åtgärder krävs därför för att nå återstående mål, inte minst stärkt skydd för vår havs- och vattenmiljö och en giffri stadsmiljö.

Vi kan nu tydligt se hur klimatförändringarna leder till risker och kriser i Sverige liksom runt om i världen. Sveriges beredskap och förebyggande arbete

för detta behöver stärkas. Mot bakgrund av sommarens skogsbränder är det tydligt att såväl förebyggande som bekämpning av bränder måste stärkas.

De minskningar av anslaget för utgiftsområde 20 som riksdagen nu ställt sig bakom på förslag av Moderaterna och Kristdemokraterna är ett hårt slag mot de miljöåtgärder som regeringen byggt upp under den förra mandatperioden. Med dessa ramar blir det omöjligt att klara de investeringar som är nödvändiga för att klara de åtaganden som riksdagen tidigare beslutat om. Den klimatlag som riksdagen beslutat innebär att åtgärder och investeringar måste stärkas och utvecklas för att klara klimatmålen, inte nedmonteras. Tyvärr kommer det att bli svårt för en ny regering att i en ändringsbudget klara de åtaganden Sverige har för att möta klimatförändringarna och minska utsläppen eftersom skatteintäkterna kraftigt sänkts. Men det gäller också andra miljöåtgärder som Sverige har, t.ex. i konventionen för biologisk mångfald.

Samtidigt som ledamöterna i Sveriges riksdag behandlar statens budget sitter representanter för de länder som skrivit under klimatkonventionen i Katowice och samtalar om lösningar för de alltmer akuta klimatförändringarna. Mot denna bakgrund är de föreslagna nedskärningarna otidsenliga och innebär att vi i Sverige backar flera steg i vårt klimatarbete. Utöver nedskärningarna inom utgiftsområde 20 har riksdagen på förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna sett till att klimatskadliga subventioner höjs och återinförs, t.ex. genom att slopa flygskatten och frysa uppräkningsen som ingår i indexeringen av koldioxidskatten. Sammantaget innebär rambeslutet införandet av närmare 1,5 miljarder kronor i höjda klimatskadliga subventioner, i form av miljöskattesänkningar på flyg och på förbränning av fossil energi och användning av fossila drivmedel.

För skyddet av den biologiska mångfalden är också beslutet ett dråpslag. Med de föreslagna nedskärningarna kommer kompetens och arbetskraft på landets länsstyrelser att gå förlorad, liksom arbetstillfällena i det privata näringslivet. Att sänka ambitionerna för skydd av natur innebär att många hotade arter inte kommer att få det skydd som krävs. Skogsägare kommer att drabbas genom att det inte längre finns möjlighet att betala ut de ersättningar som många väntar på. Vi ser också med största allvar på hur skötseln av skyddad natur och förutsättningar för levande landsbygd kommer att försämrats efter att Moderaternas och Kristdemokraternas förslag antagits av riksdagen. Arbetet med att bygga in och planera för grönska och biologisk mångfald i städerna kommer också att stanna av då anslaget för gröna städer minskas drastiskt.

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 9 737 248 000 kronor. Övergångsregeringens förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling. Därför väljer vi att avstå från att delta i beslutet och lägger i stället fram detta särskilda yttrande om vår politik inom utgiftsområde 20. Anslagen inom utgiftsområdet borde ha utformats i enlighet med övergångsregeringens budgetproposition.

## 2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD) anför:

Miljö- och klimatpolitiken bör präglas av effektiva, konkreta insatser och styra bort från slöseri och kosmetisk symbolpolitik. För varje satsning måste man överväga om den verkligen ger eftersträvd effekt eller om en alternativ satsning skulle leverera ett bättre resultat. Det är även viktigt att eftersträva synergier, där åtgärder främjar miljön samtidigt som de ger bättre förutsättningar på andra samhällsområden. Miljö- och klimatpolitiken kan inte isoleras från politiken i övrigt utan ska ses som en del av helheten. Den kan inte heller ignorera produktion och konkurrenskraft, eftersom detta bl.a. utgör förutsättningarna för en framtida offensiv miljöpolitik.

Det är i denna anda som Sverigedemokraterna gör stora nedskärningar på ineffektiv symbolpolitik och i stället prioriterar åtgärder som har möjlighet att göra positiv skillnad för miljön eller reducera utsläppen av växthusgaser i ett globalt sammanhang. Sverigedemokraterna lägger fram en offensiv miljö- och klimatpolitik som bejakar teknikutveckling och samverkan med näringslivet. En bra miljöpolitik måste vara grundad på människors behov och uthålligt utnyttjande av naturresurser i harmoni med ekosystemens balans och bevarande av artrikedom och biologisk mångfald. Sverigedemokraterna står för en politik som styr bort från de numera invanda hjulspåren för att sikta på mest miljö per satsad krona. Det är en ändamålsenlig politik, som genom sin realism kommer att vidmakthålla det stora miljöengagemang som finns hos det svenska folket och ger förutsättningar att bevara den varierande svenska naturen.

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen utgiftsramarna för 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Riksdagens beslut i budgetprocessens steg ett innebär att Sverigedemokraternas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde avvisas. Sverigedemokraternas budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. I stället framför vi i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 som förordas i kommittémotion 2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD).

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 206 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag bl.a. till följd av att vi motsätter oss en eco-bonus för överflyttning av transporter från vägar till sjöfart. Därtill föreslår vi i kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2 att det inrättas en fristående myndighet för jakt och vilt. Jakt- och viltförvaltning är en viktig fråga som inte bör hanteras av en stor statlig myndighet med många andra ansvarsområden. Ansvar för dessa frågor bör därför föras över från Naturvårdsverket till en renodlad myndighet för jakt- och viltförvaltning.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning och statsbidrag till ideella

organisationer. Sverigedemokraterna vill se en renodling av detta område så att medel i första hand används till sådant som är statens uppgift. Sverigedemokraterna förordar den anslagsnivå som rådde tidigare och föreslår sammanfattningsvis att anslaget minskas med 53 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur minskas med 200 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverigedemokraterna vill kraftigt dra ned på inköpen av skyddad skog men satsa mer medel än tidigare på att utvärdera vad som har skyddats samt på att sköta de områden som redan existerar och där skötsel behövs. Sverigedemokraterna vill särskilt att skötsel av övergångszoner mellan jord- och skogsbruk prioriteras eftersom det är i de områdena risken för utdöenden är störst.

Sanering av förorenade områden är ett mycket eftersatt område. Sverige har omkring 80 000 förorenade områden i behov av sanering. Sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid samtidigt som det är ett miljömål som vi har mycket goda möjligheter att påverka. Sverigedemokraterna föreslår därför en förstärkning av anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Sverigedemokraterna föreslår att anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer minskas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:8 Klimatbonus anser Sverigedemokraterna att supermiljöbilspremierna i praktiken varit en subvention av ett lägre antal dyra bilar och ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid. I kombination med kraftigt höjda bränsleskatter missgynnar det nya bonus-malus-systemet kraftigt såväl dem som behöver biltyper som förbrukar mycket bränsle, inte minst på landsbygden, som dem som inte har råd att köpa en dyr bil. Sverigedemokraterna vill därför helt stryka denna budgetpost, och föreslår därför att anslaget minskas med 1 240 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bör enligt vårt förslag minskas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Östersjöns miljö är hårt belastad, bl.a. av övergödning. Sverige intar geografiskt en framträdande roll bland länderna kring Östersjön och bör förväntas ha en framträdande roll vad gäller miljöarbetet. Sverigedemokraterna vill utöka detta anslag och föreslår därför att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Medlen ska t.ex. få användas till åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. De extra medel som Sverigedemokraterna vill tillföra skulle kunna användas till pilotprojekt för att komma till rätta med syrefria bottenar, eller andra adekvata åtgärder i samråd med expertis. Utöver detta framhåller vi i kommittémotion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 att arbetet med att återställa Östersjön måste intensifieras mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning.

Sverigedemokraternas klimatpolitik har som utgångspunkt att Sverige har ett av västvärldens allra lägsta utsläpp per capita samt att oljeberoende och utsläpp av växthusgaser i högsta grad är globala frågeställningar. Det ter sig därmed naturligt att vidta åtgärder så att satsningar på detta område görs i en internationell kontext, och därför förordar vi en ökning av anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar med 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Sverigedemokraterna ställer sig inte bakom föregående regerings snabba utökning av arealerna skyddad skog. Det är ett ineffektivt sätt att skydda arter, det är ett slöseri med skattemedel, det begränsar möjligheterna till ett sunt ekonomiskt brukande av skogen och det minskar volymerna av tillgängligt virke för skogsindustrin. Vidare minskar det möjligheterna till successivt ersättande av fossila material och bränslen med biobaserade råvaror från skogen och det innebär inte sällan begränsningar för skogsägare. Sverigedemokraterna vill ha ett tillfälligt stopp såväl för utökat formellt skydd av skog som för identifiering och registrering av nyckelbiotoper och föreslår därför att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur minskas med 1 218 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:16 Klimatinvesteringar föreslår Sverigedemokraterna att inga medel avsätts till anslaget. Vi anser att det är en satsning som kostar statskassan stora pengar, medan nyttan är svår att mäta. Sverige tar redan på sig mycket större utsläppsminskningar än jämförbara länder, och vi anser att budgetmedel främst bör läggas på effektiva miljöinsatser. Vi avvisar därmed regeringens förslag på 1 590 000 000 kronor.

Elbusspremien som infördes 2016 har tyvärr visat sig vara både ineffektiv och ha en låg efterfrågan bland de tilltänkta parterna. Vi anser att de medel som regeringen avsätter till anslaget 1:17 Elbusspremie skulle göra större nytta på andra områden och föreslår därför att budgetposten avskaffas. Vi avvisar således regeringens satsning med 100 000 000 kronor.

När det gäller anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer anser Sverigedemokraterna att detta är ett renodlat politiskt projekt med oklara ambitioner och låg effektivitet för biologisk mångfald och att det därför inte bör realiseras med statliga anslag. Vi föreslår således att det inte anslås några medel alls till anslaget och att det därför minskas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att inga medel ska anslås till anslaget 1:19 Elfordonspremie, vilket betyder att anslaget minskas med 350 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Att avsätta budgetmedel i denna omfattning på en elfordonspremie anser vi är en felaktig ekonomisk prioritering. Vi noterar att elcykelmarknaden redan fungerar tillfredsställande.

Sverigedemokraterna vill rikta in statens stöd till industrin mot åtgärder som stärker landets basnäringars konkurrenskraft genom produktutveckling och relaterad utveckling, inte minst inom bioekonomisektorn, samtidigt som miljö- och klimatnytta eftersträvas. För att tydliggöra detta föreslår Sverigedemokraterna ett nytt anslag med benämningen 2:3 Innovativ



miljöteknik (se nedan), samtidigt som stödet till anslaget 1:20 Industrilivet minskas med 150 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Sverigedemokraterna ser i Formas en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knuta till miljö och areella näringar och för utveckling av bioekonomiområdet. Sverigedemokraterna vill också lägga in en högre växel vad gäller forskning kring globala miljöproblem i ett vidare perspektiv och avsätta mer medel för detta ändamål. Vi föreslår därför en ökning av anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning med 25 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Som vi anfört ovan inrättar Sverigedemokraterna ett särskilt anslag inriktat mot framtida lösningar med relevans främst för energi- och klimatområdet. Teknikutveckling som resulterar i energilösningar som minskar intresset för fossil energi ger t.ex. en global och bestående effekt eftersom även andra länder kommer att vara intresserade av att använda tekniken. Dessutom ger det Sverige exportintäkter och arbetstillfällen och stärker samtidigt Sveriges ställning som kunskapsnation. Vi föreslår att det nya anslaget 2:3 Innovativ miljöteknik tillförs totalt 500 000 000 kronor.

I motion 2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 framhåller vi att marin nedskräpning utgör ett allt större problem. Sverige bör agera såväl nationellt som internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta fram problematiken i internationella forum. Dessutom bör ökade resurser avsättas för att kartlägga flödena av plast och minimera konsekvenserna för miljön. Sverigedemokraterna föreslår därför att ett nytt anslag, 2:4 Åtgärder mot plast i haven, ska föras upp på statens budget och att totalt 50 000 000 kronor anvisas till detta anslag. De medel som vi viker för dessa ändamål kan också kanaliseras till akademi och industri för att ta fram nya, nedbrytbara material som vi ser som en del av lösningen på denna problematik.

På sikt står Sverige och övriga världen inför en gradvis övergång från fossila bränslen till andra energislag i transportsektorn. Ett av alternativen är eldrift, vilket gynnar stadsmiljön i form av exempelvis mindre buller och avgaser. En fördel för Sveriges del är dessutom att vi har i det närmaste fossilfri elproduktion. En begränsning gällande eldrift är tillgången till laddinfrastruktur. Här anser vi att marknadskrafterna på sikt kommer att driva fram de bästa lösningarna, men budgeterar samtidigt för ett statligt bidrag. Vi föreslår därför ett nytt anslag 2:5 Laddinfrastruktur som tillförs 100 000 000 kronor.

### **3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (C)**

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Till dess att en ny regering tillträtt styrs Sverige av en övergångsregering. Övergångsregeringen har nu presenterat en övergångsbudget. Denna har tagits fram utifrån ett antal principer, som har stämts av med partierna i Alliansen. Centerpartiets bedömning är att budgetpropositionen i stort avspeglar dessa

principer och att övergångsregeringen alltså har agerat på ett sätt som är förenligt med dess begränsade mandat.

Det betyder inte att budgeten innehåller de reformer som Sverige behöver framåt. Tvärtom är budgeten en prolongering av tidigare regeringars beslut. Det stora reformbehovet kvarstår. Centerpartiet hade inte motsatt sig att budgeten, i brett samförstånd, också hade innehållit relativt okontroversiella reformer på områden där behovet av långsiktiga planeringsförutsättningar är stort. Specifikt råder det relativt bred enighet om att Försvarsmakten, Polismyndigheten samt kommunerna behöver resurstillskott. Det råder också relativt bred enighet om att Sveriges bönder behöver stöd efter sommarens svåra torka. Det är också åtgärder som hade underlättat långsiktig planering och därmed effektivitet. I Centerpartiets rammotion föreslås därför förstärkningar på dessa områden.

De flesta övriga reformer som Sverige behöver kan beslutas relativt snabbt i en ändringsbudget, när en ny regering har tillträtt. Detta gäller dock inte förändringar av inkomstskatterna, som måste beslutas före årsskiftet. Centerpartiet föreslår därför i rammotionen också sänkta inkomstskatter.

Därtill finns ett antal stora och akuta utmaningar som Sverige står inför. Att förbättra integrationen, påskynda den gröna omställningen och värna tryggheten är exempel på sådana. I Centerpartiets budgetmotion föreslås också ett antal första steg för att komma till rätta med dessa problem. Förslagen är just första steg. De är snabbt genomförbara och strukturellt riktiga. De behöver dock kompletteras med fler förslag, i enlighet med vad som beskrivs i resten av motionen. De siffersatta förslag som återfinns i Centerpartiets ram- och utgiftsområdesmotioner ger alltså inte en heltäckande bild av Centerpartiets politik. De är i stället viktiga första steg på vägen mot en mer dynamisk, grön och inkluderande ekonomi.

Ska vi kunna genomföra de stora reformer som Sverige behöver krävs en handlingskraftig regering. Att få till stånd en sådan regering, och genomföra de reformer som Sverige behöver, är Centerpartiets fokus framåt. Sverige har bevisat att ekonomisk tillväxt kan ske parallellt med mindre miljöpåverkan; att miljö och ekonomisk tillväxt kan gå hand i hand. Förutsättningen är smarta och kraftfulla styrmedel som gör det lönsamt att agera miljövänligt och olönsamt att förorena.

Ekonomiska styrmedel utgör ett av de viktigare instrumenten inom miljöpolitiken. Centerpartiet föreslår därför en omfattande grön skatteväxling. Skatten på utsläpp och gifter bör öka och intäkterna användas för att sänka skatten på jobb och företagande. Centerpartiets politik utgör ett ambitiöst och omfattande program för att minska utsläppen av växthusgaser och bidra till en giftfri vardag, samtidigt som arbete, företagande och förnybar energi premieras. Den föregående regeringens miljöpolitik baserades i stället på höjda utgifter, finansierade av höjda skatter på jobb och företag. Centerpartiet avvisar i grunden denna inriktning av miljöpolitiken till förmån för en kraftfull grön skatteväxling.

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen utgiftsramarna för 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Riksdagens beslut i budgetprocessens steg ett innebär att Centerpartiets förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde avvisas. Centerpartiets budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. I stället framför vi i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 som förordas i Centerpartiets anslagsmotion 2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C).

Centerpartiets förslag om en blå miljard är ett omfattande paket av åtgärder för vatten- och havsmiljön. Förslaget innebär en rad anslagsförändringar inom utgiftsområde 20. I förhållande till regeringens förslag föreslår vi anslagsförstärkningar enligt följande:

- Anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör ökas med 15 000 000 kronor.
- Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör ökas med 120 000 000 kronor.
- Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör ökas med 60 000 000 kronor.
- Anslaget 1:5 Miljöforskning bör ökas med 290 000 000 kronor, varav 250 000 000 kronor till följd av Centerpartiets förslag om ett forskningsprogram för grönare flyg.
- Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö bör ökas med 150 000 000 kronor.
- Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete bör öka med 65 000 000 kronor.

Vidare i kommittémotion 2018/18:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 förespråkar vi införandet av styrmedel som ökar incitamenten till klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar. I motionen (yrkande 30) anför vi också att man måste underlätta för laddning av elfordon via befintlig infrastruktur samt via nya marknadsmodeller. I samma motion (yrkande 51) vill vi underlätta införandet av avancerad vattenreningsteknik för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag.

Dessutom presenterar vi i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 101 förslag som rör fossilfri laddning och tankning. För att göra det möjligt för fler att köpa och använda bilar utan förbränningsmotorer behöver infrastrukturen för fossilfri laddning och tankning byggas ut, exempelvis med laddstationer för elbilar och tankstationer för vätgas till bränsleceller. I samma motion yrkande 111 föreslår vi en riktad satsning på forskning om och utveckling av biobränslen för flyget.

#### 4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 1 (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Sverige behöver mer liberal politik. Liberalernas budgetmotion för 2019 innehåller reformer för sänkta skatter på jobb och företagande, mer kunskap i skolan, starkare försvar, ökad trygghet och en återuppbyggnad av den personliga assistansen. Liberalernas budget pekar ut riktningen för de liberala reformer som nu behövs.

Sverige är i stort behov av liberala reformer för att möta framtidens utmaningar. Den rödgröna regeringen har avstått från att genomföra nödvändiga strukturreformer på en rad viktiga politiska områden. I stället har politiken tagit en vänstersväng med högre skatter och högre trösklar in på bostads- och arbetsmarknaden. Under kommande mandatperiod blir behovet av reformer än mer påtagligt då konjunkturen kommer att vika och arbetslösheten öka. Liberalernas budgetmotion för 2019 innehåller en rad liberala reformer som Sverige nu behöver.

Klimatförändringarna leder till extremväder och naturkatastrofer, både i Sverige och i resten av världen. Det påverkar allt liv på jorden. Vi ska ta oss an klimat- och miljöutmaningarna med en blandning av krisinsikt, framtidstro och realism. Vetenskap, fakta och teknikutveckling finner lösningarna. Marknadsekonomi och frihandel, inte politiker eller förbudspolitik, driver fram smarta hållbara lösningar.

Sverige ligger långt framme när det gäller miljö- och klimatarbete, något vi ska nyttja och göra till en konkurrensfördel. Det är positivt och viktigt att det i dag finns en bred politisk enighet bland sju av riksdagens åtta partier om Miljömålsberedningens mål. EU och Sverige ska vara en pådrivande kraft och visa ledarskap för att nå Parisavtalets mål.

Liberalerna har en tydlig grön liberal miljö- och klimatpolitik. Vi tvekar inte när det gäller att fatta obehagliga men nödvändiga beslut som innebär att den som smutsar ned också ska betala mer, och vi värnar hav och vattendrag, skyddsvärd skog och den biologiska mångfalden. För en helhetsbeskrivning av Liberalernas gröna och smarta politik hänvisas till vår partimotion Grön liberal politik för miljö och klimat.

Den 12 december 2018 fastställde riksdagen utgiftsramarna för 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Riksdagens beslut i budgetprocessens steg ett innebär att Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde avvisas. Liberalernas budgetförslag måste betraktas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. I stället framför vi i detta särskilda yttrande den fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 som förordas i Liberalernas anslagsmotion 2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 1–5.

Liberalerna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverkets bör minskas med 53 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag, bl.a. till följd av att vi motsätter oss såväl en eco-bonus som statsbidraget till gröna jobb.

Vad gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull miljö anser vi att anslaget bör ökas med 70 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag för att utveckla biologisk mångfald och för att bekämpa invasiva arter.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställande av förorenade områden föreslår Liberalerna att anslaget ökas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att miljöföroreningar i marker måste saneras och återställas i allt högre utsträckning, framför allt när det gäller områden som kan användas till bostäder och områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen bör enligt oss liberaler ökas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, bl.a. eftersom vi vill se en satsning på ökad marknadstillsyn.

När det gäller anslaget 1:8 Klimatbonus anser vi att detta bör avvisas i sin helhet och att pengar i stället bör läggas på högre skatter på det som är miljöskadligt. Anslaget föreslås därför minskas med 1 240 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Liberalerna anser att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö bör ökas med 70 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Av dessa medel vill vi att 50 miljoner kronor satsas på renare stränder och att 20 miljoner kronor satsas på åtgärder mot stranderosion.

När det gäller anslaget 1:14 Skydd av värdefull miljö menar Liberalerna att anslaget bör ökas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi välkomnar regeringens satsning på värdefulla skogar och nyckelbiotoper men vill se ytterligare insatser för att skydda värdefulla naturskogar, s.k. gammelskogar.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar bör enligt Liberalerna avvisas i sin helhet eftersom vi anser att satsningen är ineffektiv. Av denna anledning anser vi att anslaget bör minskas med 1 590 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi föreslår också att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:16 för perioden 2020–2023 minskas med 2 500 000 000 kronor.

Liberalerna avvisar även anslagen 1:17 Elbusspremie och 1:18 Investeringsstöd för gröna städer i sin helhet eftersom vi anser att dessa anslag är ineffektiva. Vi föreslår därför att respektive anslag minskas med 100 000 000 kronor. Vi föreslår också att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:17 för perioden 2020–2023 minskas med 80 000 000 kronor och att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:18 för perioden 2020–2022 minskas med 200 000 000 kronor.

Vi avvisar även anslaget 1:19 Elfordonspremie i sin helhet eftersom skattepengar enligt vår mening inte ska gå till ineffektiva klimatprojekt. Anslaget bör därför minska med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Likaså anser Liberalerna att anslaget 1:20 Industriklivet bör avvisas i sin helhet eftersom vi anser att även denna satsning är ineffektiv. Anslaget för därför minskas med 300 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vi föreslår också att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:20 för perioden 2020–2026 minskas med 1 800 000 000 kronor.

Liberalerna avsätter 1 500 000 000 kronor till ett nytt anslag med benämningen Nationella klimatinvesteringar i syfte att stödja långsiktiga och klimatsmarta större strukturella projekt. Fokus ska vara på att få ned utsläppen, och stöd ska inriktas mot insatser där investerade medel har störst nytta och långsiktig effekt, t.ex. inom transport, industri samt jord- och skogsbruket. Det kan handla om biogasanläggningar eller cykelinfrastruktur för att underlätta cykelpendling.

Dessutom presenterar vi i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 101 förslag som rör fossilfri laddning och tankning. För att göra det möjligt för fler att köpa och använda bilar utan förbränningsmotorer behöver infrastrukturen för fossilfri laddning och tankning byggas ut, exempelvis med laddstationer för elbilar och tankstationer för vätgas till bränsleceller. I samma motion yrkande 111 föreslår vi en riktad satsning på forskning om och utveckling av biobränslen för flyget.

BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

## Propositionen

*Proposition 2018/19:1 Budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 20:*

1. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2019-2020 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.
2. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i propositionen.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsram som anges i uppställningen i propositionen.

## Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

*2018/19:229 av Larry Söder (KD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att undersöka möjligheten till mer forskning kring biokol och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:517 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Kemikalieinspektionen från Stockholm till Göteborg och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:683 av Heléne Björklund (S):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stärka forskningen kring kemikalier och läkemedel i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1289 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en fristående myndighet för jakt och vilt och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1483 av Ola Johansson och Peter Helander (båda C):*

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla elcykelpremien och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1610 av Patrik Lundqvist m.fl. (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1885 av Johan Hultberg (M):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att etablera ett västsvenskt kluster kring utveckling och introduktion av CCS och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:1927 av Pål Jonson (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en viltmyndighet med syfte att ta ett samlat grepp om jakt- och rovdjursfrågorna och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):*

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de ekonomiska satsningarna på skyddet och skötseln av värdefull natur och göra dem långsiktigt hållbara och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2316 av Maria Gardfjell och Elisabeth Falkhaven (båda MP):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör inrättas ett nationellt forsknings- och kompetenscentrum för kemiska risker i fråga om dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.



*2018/19:2367 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):*

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

*2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C):*

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel som ökar incitamenten till klimat- och miljöeffektiva lastbilar och bussar och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för laddning av elfordon via befintlig infrastruktur samt via nya marknadsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta införandet av avancerad vattenreningsteknik, för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag, och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2448 av Mikael Oscarsson (KD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en väl fungerande bekämpning av översvämningsmygg är en förutsättning för att människor ska kunna leva i nedre Dalälven och att det krävs en väl etablerad metod för detta och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2586 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för en långsiktig organisering och finansiering av strandstädningen vid våra kuster och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2629 av Kristina Yngwe m.fl. (C):*

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

*2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):*

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska inleda storskalig syresättning av syrefattiga bottenar i Östersjön, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom va-sektorn och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP):*

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på olika nivåer underlätta för forskning, utveckling och användning av biokol och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):*

68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en riktad satsning på forskning och utveckling av biobränslen för flyget och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):*

101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fossilfri laddning och tankning och tillkännager detta för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en riktad satsning på forskning om och utveckling av biobränslen för flyget och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2895 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):*

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa teknikneutralt stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

*2018/19:2947 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):*

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till Naturvårdsverket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till miljöövervakning och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till åtgärder för värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till åtgärder för havs- och vattenmiljö och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till internationella klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till skydd av värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till investeringsstöd för gröna städer och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffande av elfordonspremien och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett teknikneutralt stöd för laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade anslag till Formas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 2 i motionen.

*2018/19:2956 av Tina Acketoft m.fl. (L):*

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2019 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 2 500 000 000 kronor 2020–2026 (avsnitt 3.7.16).
3. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2019 för anslaget 1:17 Elbusspremie ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2020–2023 (avsnitt 3.7.17).
4. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2019 för anslaget 1:18 Investeringsstöd för gröna städer ingå

ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2020–2022 (avsnitt 3.7.17).

5. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2019 för anslaget 1:20 Industrikivet ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 800 000 000 kronor 2020–2026 (avsnitt 3.7.19).

BILAGA 2

## Regeringens och motionärernas anslagsförslag

*Tusental kronor*

Anslag	Regeringens				Avvikelse från regeringen	
	förslag	M	SD	C	KD	L
1:1 Naturvårdsverket	625 452	-100 000	-206 000	+15 000	-109 000	-53 000
1:2 Miljöövervakning m.m.	410 214	-50 000	-53 000		-55 000	
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 247 535	-600 000	-200 000	+120 000	-200 000	+70 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	956 118		+10 000	+60 000	-173 000	+25 000
1:5 Miljöforskning	78 825			+290 000		
1:6 Kemikalieinspektionen	276 973					+10 000
1:7 Avgifter till Internationella organisationer	288 131		-10 000			
1:8 Klimatbonus	1 240 000		-1 240 000			-1 240 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	248 115		-10 000			
1:10 Klimatanpassning	171 750	+145 000				
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	949 565	+300 000	+50 000	+150 000	-99 000	+70 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	255 000	+235 000	+500 000		-50 000	
1:13 Internationellt miljösamarbete	45 900			+65 000	-25 000	
1:14 Skydd av värdefull natur	1 418 000	-740 000	-1 218 000		-740 000	+25 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	246 654				-12 000	
1:16 Klimatinvesteringar	1 590 000	-840 000	-1 590 000		-990 000	-1 590 000
1:17 Elbusspremie	100 000		-100 000			-100 000
1:18 Investeringsstöd för gröna städer	100 000	-67 000	-100 000		-50 000	-100 000
1:19 Elfordonspremie	350 000	-350 000	-350 000		-350 000	-350 000

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	KD	L
1:20 Industriklivet	300 000		-150 000		-280 000	-300 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	96 608					
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning <i>Nya anslag</i>	841 408	+203 000	+25 000		+103 000	
99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur		+100 000				
99:2 Innovativ miljöteknik inklusive träbaserad			+500 000			
99:3 Åtgärder mot plast i haven			+50 000			
99:4 Laddinfrastruktur			+100 000			
99:5 Arbete för Östersjön					+100 000	
99:6 Nationella klimatinvesteringar						+1 500 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>	<b>11 836 248</b>	<b>-1 764 000</b>	<b>-3 992 000</b>	<b>+700 000</b>	<b>-2 930 000</b>	<b>-2 033 000</b>

BILAGA 3

## Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

*Tusental kronor*

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	KD	L	
1:2	Miljöövervakning m.m.	150 000	2020–2023	–40 000				
1:3	Åtgärder för värdefull natur	440 000	2020–2027					
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 965 000	2020–2028					
1:5	Miljöforskning	102 000	2020–2023					
1:10	Klimatanpassning	80 000	2020–2023					
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	435 000	2020–2026					
1:12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	635 000	2020–2026					
1:13	Internationellt miljösamarbete	8 000	2020–2023					
1:14	Skydd av värdefull natur	42 000	2020–2068					
1:16	Klimatinvesteringar	2 500 000	2020–2023	–2 500 000				–2 500 000
1:17	Elbusspremie	80 000	2020–2023					–80 000
1:18	Investeringsstöd för gröna städer	200 000	2020–2022	–200 000				–200 000
1:20	Industriklivet	1 800 000	2020–2026	–800 000				–1 800 000
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning	2 200 000	2020–2025					
<b>Summa beställningsbemyndiganden</b>		<b>10 637 000</b>		<b>–3 540 000</b>				<b>–4 580 000</b>

BILAGA 4

## Utskottets anslagsförslag

## Anslag för 2019 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förslaget till beslut överensstämmer med regeringens förslag utom när det gäller anslagen 1:1–1:4, 1:10–1:12, 1:14, 1:16–1:19, 2:2 och det nya anslaget 99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur.

*Tusental kronor*

<b>Anslag</b>		<b>Avvikelse från regeringen</b>	<b>Utskottets förslag</b>
1:1	Naturvårdsverket	–50 000	575 452
1:2	Miljöövervakning m.m.	–50 000	360 214
1:3	Åtgärder för värdefull natur	–600 000	647 535
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	–100 000	856 118
1:5	Miljöforskning	±0	78 825
1:6	Kemikalieinspektionen	±0	276 973
1:7	Avgifter till internationella organisationer	±0	288 131
1:8	Klimatbonus	±0	1 240 000
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	±0	248 115
1:10	Klimatanpassning	+145 000	316 750
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	+200 000	1 149 565
1:12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	+80 000	335 000
1:13	Internationellt miljösamarbete	±0	45 900
1:14	Skydd av värdefull natur	–740 000	678 000
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	±0	246 654
1:16	Klimatinvesteringar	–840 000	750 000
1:17	Elbusspremie	–20 000	80 000
1:18	Investeringsstöd för gröna städer	–67 000	33 000



<b>Anslag</b>		<b>Avvikelse från regeringen</b>	<b>Utskottets förslag</b>
1:19	Elfordonspremie	-310 000	40 000
1:20	Industriklivet	±0	300 000
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	±0	96 608
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning <i>Nya anslag</i>	+203 000	1 044 408
99:1	Teknikneutral laddinfrastruktur	+50 000	50 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>		<b>-2 099 000</b>	<b>9 737 248</b>

BILAGA 5

## Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Förslaget till beslut överensstämmer med regeringens förslag utom när det gäller beställningsbemyndigandena för anslagen 1:2, 1:16, 1:18, 1:20 och det nya anslaget 99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur.

*Tusental kronor*

<b>Anslag</b>	<b>Avvikelse från regeringen</b>	<b>Utskottets förslag</b>	<b>Tidsperiod</b>
1:2 Miljöövervakning m.m.	-40 000	110 000	2020–2023
1:3 Åtgärder för värdefull natur	±0	440 000	2020–2027
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	±0	1 965 000	2020–2028
1:5 Miljöforskning	±0	102 000	2020–2023
1:10 Klimatanpassning	±0	80 000	2020–2023
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	±0	435 000	2020–2026
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	±0	635 000	2020–2026
1:13 Internationellt miljösamarbete	±0	8 000	2020–2023
1:14 Skydd av värdefull natur	±0	42 000	2020–2068
1:16 Klimatinvesteringar	-2 500 000	0	2020–2023
1:17 Elbusspremie	±0	80 000	2020–2023
1:18 Investeringsstöd för gröna städer	-200 000	0	2020–2022
1:20 Industriklivet	-800 000	1 000 000	2020–2026
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	±0	2 200 000	2020–2025
<i>Nya anslag</i>			
99:1 Teknikneutral laddinfrastruktur	+100 000	100 000	2020–2024
<b>Summa beställningsbemyndiganden</b>	<b>-3 440 000</b>	<b>7 197 000</b>	

BILAGA 6

# Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

## Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 26 april 2018 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2019 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Beslutet bekräftades i och med att det nya utskottet den 6 november 2018 beslutade att följa upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdena 20 och 23 i de budgetpropositioner som kan komma att lämnas till riksdagen under riksmötet 2018/19.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Madeleine Nyman vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekretariat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna Sollerborn vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 4 december 2018

Betty Malmberg (M), ordförande

Maria Gardfjell (MP), vice ordförande

Malin Larsson (S)

Staffan Eklöf (SD)

Ulrika Heie (C)

Elin Segerlind (V)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Tina Acketoft (L)

## Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (nedan gruppen) har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2019 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

### Allmänt

Inledningsvis noterar gruppen att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen eftersom den har beslutats av en övergångsregering. Av den anledningen har regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp ser fortsatt positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har under det gångna året skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Gruppen anser att regeringen har hörsammat de flesta synpunkterna i förra årets budgetbetänkande. Gruppen ser positivt på att regeringen i år redovisar fler indikatorer med tidsserier. Vidare ser gruppen särskilt positivt på att det finns två indikatorer för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Gruppen efterfrågar överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

### Begränsad klimatpåverkan

Gruppen ser liksom tidigare positivt på att regeringen har förbättrat uppföljningen för många insatser. Gruppen önskar dock återigen framföra sitt önskemål om att fler resultat tydligare bör kopplas till målen. Ett bra exempel på en sådan koppling är att Klimatklivet väntas minska Sveriges totala utsläpp med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år.

Gruppen anser liksom förra året att det vore önskvärt att regeringen redovisar om några specifika åtgärder, och i så fall vilka, har genomförts för

att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen som sker i andra länder men som orsakats av vår svenska konsumtion.

Indikatorn Koncentration av växthusgaser och klimatpåverkande ämnen i atmosfären som redovisades i förra årets budgetproposition är ersatt av indikatorn Global medeltemperatur. Denna förändring välkomnas av gruppen eftersom indikatorn Global medeltemperatur bättre följer upp miljö kvalitetsmålets precisering.

## Ingen övergödning

Gruppen konstaterar att strukturen i resultatredovisningen är bra med tydliga mål och indikatorer. Det är lätt att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder och resultat. De nya indikatorerna som numera finns på miljömålsportalen redovisas inte. Gruppen anser att det vore önskvärt om några av de nya indikatorerna kunde kommenteras i framtida resultatredovisningar för att förbättra uppföljningen av miljö kvalitetsmålet.

Gruppen ser med fortsatt oro på utsikterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Gruppen anser att det är viktigt att den kommande regeringen redovisar vilka åtgärder de avser att vidta för att nå målet. Under 2017 förbrukades mindre än två tredjedelar av de budgeterade LOVA-medlen. Gruppen anser därför, i likhet med förra året, att det vore värdefullt att den nya regeringen följer upp varför medlen inte kommer till användning.

Gruppen påminner regeringen om att det är önskvärt att riksdagen får ta del av resultaten från det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödningen. Gruppen välkomnar utredningen som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete och ser fram emot att ta del av förslagen till nya styrmedel.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 flera åtgärder för att nå målet Ingen övergödning inom ramen för en satsning på havs- och vattenmiljön. Gruppen ser fortsatt fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

## Levande sjöar och vattendrag

Gruppen har tidigare framfört önskemål om en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggande. En sådan analys saknas visserligen i år, men det har sin förklaring i att det inte finns något avsnitt med analys och slutsatser i årets budgetproposition. Gruppen vill ändå påminna om detta önskemål till nästa budgetproposition samt om att det vore önskvärt att regeringen kommenterar Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen

för de olika preciseringarna av miljö kvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

Gruppen noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet än så länge inte är slutbehandlat. Gruppen välkomnar regeringens förslag till åtgärder som regeringen presenterade i propositionen om vattenmiljö och vattenkraft och ser fram emot att ta del av resultaten från dessa åtgärder.

## Gifrfri miljö

Gruppen konstaterar med tillfredsställelse att regeringen har hörsammat flertalet av synpunkterna som utskottet framförde i förra årets budgetbetänkande gällande resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Gifrfri miljö. Gruppen välkomnar särskilt att regeringen i årets budgetproposition redovisar två indikatorer med tidsserier.

Gruppen anser liksom förra året att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till den särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Gifrfri miljö som antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185).

Gruppen anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Gifrfri miljö. Gruppen ser positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt gruppen också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

Gruppen välkomnar redovisningen av vidtagna åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande om hantering av grupper av kemiska ämnen samt om avancerad vattenrening.

# 1 Inledning

## 1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt 4 kap. 8 § regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Av förarbetena framgår att i riksdagens granskning av rikets styrelse och förvaltning ingår denna uppföljning och utvärdering. Detta genomförs bl.a. genom utskottens löpande uppföljningar av regeringens resultatredovisning som enligt budgetlagen (2011:203) ska lämnas i budgetpropositionen.

Riksdagen har tidigare – senast juni 2006 – antagit riktlinjer för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas.<sup>1</sup> Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, såväl när det gäller ekonomisk styrning som regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken mån resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Uppföljning och arbetet bör enligt förarbetsuttalandena<sup>2</sup> användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i bl.a. budgeten. Utskottens löpande uppföljning av resultatinformationen i budgetpropositionen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

## 1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Hösten 2011 genomförde utskottet även en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelades under perioden 2011–2014 i syfte att göra en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna som ett led i att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö.<sup>3</sup>

Utöver den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen har miljö- och jordbruksutskottet även genomfört ett

<sup>1</sup>Se framst. 2005/06:RS3 och bet. 2005/06:KU21 samt även förs. 2000/01:RS1 och bet. 2000/01:KU23.

<sup>2</sup>Uttalandet/bedömningen i denna del kom från Riksdagskommittén (jfr framst. 2005/06:RS3 s. 132) och mötte inga invändningar under riksdagsbehandlingen (se bet. 2005/06:KU21 s. 67).

<sup>3</sup>Bet. 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

antal fördjupade uppföljningar av frågor inom utskottets beredningsområde. Under senare år har utskottet behandlat följande frågor:

- statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1)
- statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11:MJU1)
- biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, bet. 2011/12:MJU1)
- stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7).

### 1.3 Syfte och frågeställningar

Den 26 april 2018 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2019 för de två utgiftsområden som utskottet bereder. Beslutet bekräftades i och med att det nya utskottet den 6 november 2018 beslutade att följa upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdena 20 och 23 i de budgetpropositioner som kan komma att lämnas till riksdagen under riksmötet 2018/19.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året. Utskottet konstaterade hösten 2017 att regeringen på många sätt hade hörsammat de synpunkter som utskottet tillkännagav hösten 2016.<sup>4</sup> Tillkännagivandet rörde frågor om redovisningens innehåll och struktur samt frågor om klimatområdet, Ingen övergödning, biologisk mångfald i rinnande vatten och Giftfri miljö samt regeringens anslagsförslag.

Årets uppföljning har dessutom beaktat Årsredovisningen för staten 2017 liksom regeringens aviserade åtgärder till följd av riksdagens tillkännagivande som redovisas i regeringens skrivelse (skr. 2017/18:75).

Utgiftsområde 20 är indelat i områdena Miljöpolitik och Miljöforskning. Gruppen har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till

<sup>4</sup> Bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115.



att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt delar av området Miljöpolitik. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag. Gruppen gör också en sammanfattande bedömning av den ekonomiska styrningen i staten.

## 2 Ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

### 2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisningen m.m.

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på regeringen att till riksdagen redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts på olika verksamhetsområden. Formerna för resultatredovisningen har varit och är föremål för utvecklingsarbete (se nedan) i syfte att ge främst riksdagen men även regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

### 2.2 Skälen bakom mål- och resultatstyrning samt budgetlagens krav

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena<sup>5</sup> till 1996 års budgetlag lämpligt då styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts var alltså helt grundläggande i en styrprocess som syftar till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett var att klargöra att om regeringen begär statliga medel för ett ändamål måste regeringen också kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av nämnda förarbeten framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag,

<sup>5</sup>Prop. 1995/96:220, s. 21 f.

används i stor utsträckning. Även innan 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen<sup>6</sup> att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

## 2.3 Tidigare utvecklingsarbetet kring resultatstyrning och resultatanalys

I budgetpropositionen för 2018 redovisades den dåvarande regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet hade bedrivits med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och målpåfyllelsen i verksamheten. Vidare angavs i propositionen<sup>7</sup> att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. vad avsåg regeringens redovisning till riksdagen. I budgetpropositionen hänvisades även till finansutskottets uttalanden<sup>8</sup> om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas mot att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Utskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av målpåfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

## 2.4 Budgetpropositionen för 2019

I budgetpropositionen för 2019 som övergångsregeringen beslutade om i november 2018 anges bl.a. att regeringen i juni 2018 beslutade om ändringar i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Dessa ändringar syftar till att göra myndigheternas resultatredovisningar mer ändamålsenliga för regeringens uppföljning och därmed utgöra ett bättre underlag för resultatredovisningen till riksdagen. Ändringarna – som grundar sig på förslag<sup>9</sup> från Ekonomistyrningsverket – innebär bl.a. att krav införs på redovisning av analyser och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling i förhållande till uppgifter och mål. Reglerna träder i kraft den 1 januari 2019 men tillämpas första gången för årsredovisningen för 2019 (således lämnas redovisningar till regeringen enligt de nya reglerna först i februari 2020).

<sup>6</sup>Jfr bl.a. prop. 1987/88:150, bilaga 1, s. 68-74 och prop. 1990/91:100, bilaga 1, s. 53 f.

<sup>7</sup> Prop. 2017/18:1, förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor, s. 772 f.

<sup>8</sup> Se bet. 2015/16:FiU1, s. 165.

<sup>9</sup> Se rapporten Behovsanpassad resultatredovisning (ESV 2017:72).

## 2.5 Resultatredovisningens utformning

Årets budgetproposition för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård skiljer sig från förra årets budgetproposition med avseende på att regeringen har avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Av budgetpropositionen för 2019 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för politikområdet är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet.<sup>10</sup> Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Regeringen uppger att miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Miljömålen ger även en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för åtgärdsarbetet. Miljömålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling och är således en viktig utgångspunkt för det nationella genomförandet av FN:s globala mål, Agenda 2030.

Det finns 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. I dag finns det 22 etappmål med ett målår som sträcker

<sup>10</sup> Prop. 2018/19:1 utg.omr. 20 s. 20.

sigt till 2018 eller senare. Av dessa är fyra etappmål, som regeringen beslutade om under våren 2018, helt nya.<sup>11</sup>

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekad ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekad ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljökvalitetsmål.<sup>12</sup>

Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en samlad bedömning av möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och etappmålen.

Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering. Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Styr med sikte på miljömålen (Naturvårdsverkets rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen. Nästa fördjupade utvärdering kommer att presenteras i början av 2019.

Till generationsmålet och vart och ett av miljökvalitetsmålen hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen.

Regeringen uppger att de myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljökvalitetsmål också använder sig av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå. Indikatorerna redovisas på miljömålsportalen ([www.sverigesmiljomal.se](http://www.sverigesmiljomal.se)). Enligt regeringen kan de flesta indikatorerna följas upp varje år. Några indikatorer speglar dock långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan av dessa anledningar inte följas upp varje år. För att göra det möjligt för riksdagen att långsiktigt följa utvecklingen mot Generationsmålet och miljökvalitetsmålen är det, enligt regeringen, viktigt med kontinuitet i redovisningen. Detta innefattar att redovisa tidsserier som speglar utvecklingen. Regeringen har därför valt ut ett antal indikatorer, främst bland de nya indikatorerna som myndigheterna har tagit fram, som bör redovisas återkommande i form av diagram varje år eller vartannat år beroende på hur ofta indikatorn uppdateras.

Regeringen redovisar i årets budgetproposition en samlad redovisning av miljökvalitetsmålen och de miljömålsansvariga myndigheternas övergripande bedömning av miljökvalitetsmålen. Målsvariga myndigheter bedömer att utvecklingen i miljön går åt rätt håll avseende Frisk luft och Bara naturlig försurning, att utvecklingen i miljön är negativ för fem av målen och att det inte går att se en tydlig riktning för utvecklingen av de resterande nio målen.

<sup>11</sup> Skr. 2017/18:265 s. 7.

<sup>12</sup> Dessa åtta myndigheter är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

Myndigheternas bedömning är, liksom tidigare år, att ett miljö kvalitetsmål nås, ett är nära att nås och att resterande fjorton miljö kvalitetsmål inte är möjliga att nå med idag beslutade eller planerade styrmedel.

I den samlade redovisningen framgår vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljömål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030. Det framgår även vilket globalt mål som främst är kopplat till generationsmålets strecksatser.

## 2.6 Utskottets tidigare ställningstaganden

I budgetbetänkandet för 2018 (bet. 2017/18: MJU1) såg utskottet positivt på det utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte som pågått mellan Regeringskansliet och utskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog skedde såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Allmän miljö- och naturvård var ett av de utgiftsområden där Regeringskansliet genomförde ett särskilt utvecklingsarbete under 2017/18. Utskottet konstaterade att arbetet hade lett till många förbättringar. Utskottet såg vidare positivt på bl.a. att regeringen hade återinfört en samlad redovisning och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen.

Inom områdena Begränsad klimatpåverkan och Ingen övergödning konstaterade utskottet att regeringen hade redovisat tydliga indikatorer som kan bidra till att följa upp målen. Utskottet framhöll att det var angeläget att även redovisningen av området Giftfri miljö utvecklas på motsvarande sätt. När det gällde området Levande sjöar och vattendrag redovisade regeringen 2018 en indikator med en längre tidsserie.

Utskottet noterade att regeringen ansåg att tillkännagivandet om resultatredovisningen för utgiftsområde 20 i budgetbetänkandet för 2017 var slutbehandlat. Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att regeringen på många sätt hade hörsammat de synpunkter som utskottet hade framfört i tillkännagivandet. Samtidigt underströk utskottet betydelsen av att utvecklingsarbetet skulle fortsätta och att redovisningen av området Giftfri miljö behövde utvecklas på motsvarande sätt som t.ex. området Ingen övergödning.

## 2.7 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Här redovisas gruppens allmänna iakttagelser och bedömningar när det gäller resultatredovisningens struktur och innehåll.

### **Positivt med dialog**

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp ser fortsatt positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. En dialog har under det gångna året skett såväl på den politiska nivån mellan den ansvariga statssekreteraren i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

### **Miljömålsstrukturen – en bra utgångspunkt**

Gruppen anser liksom tidigare år att det är positivt att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgår från miljömålsstrukturen. Detta är väsentligt för att utskottet ska kunna fullfölja sin uppgift att följa upp regeringens redovisning av vilka resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till vad som sägs i budgetlagen.

### **Strukturen har ytterligare förbättrats**

Gruppen anser att regeringen har hört sammat de flesta synpunkterna i förra årets budgetbetänkande när det gäller att förbättra strukturen i resultatredovisningen. Gruppen ser positivt på att regeringen i år redovisar fler indikatorer med tidsserier. Vidare ser gruppen särskilt positivt på att det finns två indikatorer för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Gruppen noterar att regeringen redovisar några av de nya indikatorerna som har tagits fram av miljöansvariga myndigheter och som nu finns på miljömålportalen.

### **Viktigt med fokus på resultat, effektivitet och långsiktighet**

Gruppen vill återigen påminna om att det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna, samt att det är önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen. Det är också önskvärt att effektiviteten i insatserna kan redovisas om möjligt.

Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill gruppen uppmärksamma möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

## Fler konsekvensanalyser efterfrågas

Gruppen efterfrågar överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

## Kopplingen mellan generationsmålet strecksatser och Agenda 2030-målet ifrågasätts

Regeringen anger att generationsmålet strecksatser främst kopplar till Agenda 2030-målet 12 Hållbar konsumtion och produktion. Gruppen ifrågasätter den slutsatsen och anser att det borde vara flera Agenda 2030-mål som är nära kopplade till strecksatserna, t.ex. mål 3 Hälsa och välbefinnande. Mål 3 innebär att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar. Detta mål kopplar till generationsmålet strecksats ”människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas”.

## 3 Årets budgetförslag

### 3.1 Regeringens anslagsförslag

Regeringens anslagsförslag inom utgiftsområde 20 för 2019 jämfört med budgeten för 2018 framgår av tabell 1.

**Tabell 1 Anslag inom utgiftsområde för 2019 jämfört med 2018**

<i>Miljoner kronor</i>	<b>Budget 2018</b>	<b>Förslag 2019</b>	<b>Förändring</b>
1:1 Naturvårdsverket	549	625	+76
1:2 Miljöövervakning m.m.	410	410	0
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 248	1 248	0
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	868	956	+88
1:5 Miljöforskning	79	79	0
1:6 Kemikalieinspektionen	275	277	+2
1:7 Avgifter till internationella organisationer	315	288	-27
1:8 Klimatbonus (Ny)		1 240	+1 240
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	246	248	+2
1:10 Klimatanpassning	214	172	-42
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	950	950	0

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	245	255	+10
1:13 Internationellt miljösamarbete	46	46	0
1:14 Skydd av värdefull natur	1 418	1 418	0
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	244	247	+3
1:16 Klimatinvesteringar	1 595	1 590	-5
1:17 Elbusspremie	100	100	0
1:18 Investeringstöd för gröna städer	100	100	0
1:19 Elfordonspremie	395	350	-45
1:20 Industriklivet	300	300	0
<i>Summa Miljöpolitik</i>	<i>9 596</i>	<i>10 898</i>	<i>+1 302</i>
<i>Äldre anslag</i>			
2018 1:8 Supermiljöbilspremie	295		-295
<i>Summa Äldre anslag</i>	<i>295</i>		<i>-295</i>
Miljöforskning			
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	96	97	+1
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	841	841	0
<i>Summa Miljöforskning</i>	<i>937</i>	<i>938</i>	<i>+1</i>
<b>SUMMA UTGIFTSOMRÅDE 20</b>	<b>10 828</b>	<b>11 836</b>	<b>+1 008</b>

Källa: Prop. 2018/19:1 utg.omr. 20, tabell 2.1, 3.1 och 4.2 samt egen beräkning.

Anslaget för supermiljöbilspremien upphörde den 30 juni 2018 och ersattes av ett bonus–malus-system för nya lätta fordon fr.o.m. den 1 juli 2018. Systemet ger en bonus till fordon med låga koldioxidutsläpp och höjer fordonsskatten för fordon med höga utsläpp. Anslaget för detta benämns 1:8 Klimatbonus.

I vårändringsbudgeten för 2018 tillförde regeringen 45 miljoner kronor ytterligare till anslag 1:19 Elfordonspremie (tidigare Elcykelpremie) jämfört med budgetpropositionen för 2018.<sup>13</sup> Anslaget är således på samma nivå som i budgetpropositionen för 2018, vilket följer av regeringens framtagna principer för årets övergångsbudget.

## 3.2 Utskottets tidigare ställningstagande

Utskottet tog i budgetbetänkandet för 2018 inte ställning till regeringens anslagsförslag i resultatredovisningen. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp konstaterade dock i sin uppföljningsrapport att regeringen föreslog betydande anslagsförstärkningar inom området och att de

<sup>13</sup> Prop. 2017/18:100 s. 48, bet. 2017/18:FiU20, rskr. 2017/18:434.



anslagsförstärkningar som riksdagen fattade beslut om 2016 på grundval av regeringens förslag bestod.

Utskottet har tidigare uttryckt önskemål om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av vilka resultat som har uppnåtts.

### 3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Med anledning av att budgetpropositionen för 2019 har utarbetats av en övergångsregering i enlighet med vissa särskilda principer, avstår gruppen från att lämna synpunkter på anslagsförslagen i resultatredovisningen. Gruppen önskar dock som tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts, vilka resultat som har uppnåtts och framförallt hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

## 4 Begränsad klimatpåverkan

### 4.1 Mål

Miljökvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att nå det globala målet.

Den 15 juni 2017 beslutade riksdagen om ett nytt klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Ramverket omfattar en klimatlag, ett långsiktigt klimatmål och etappmål för att minska inhemska växthusgaser samt ett klimatpolitiskt råd. Preciseringsen av miljökvalitetsmålet som beslutades av riksdagen 2017 lyder:

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Till miljökvalitetsmålet hör fem etappmål, varav de fyra sistnämnda beslutades av riksdagen 2017.<sup>14</sup>

1. Etappmålet innebär att utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.
2. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå

<sup>14</sup> Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300 och prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320.

nettonollutsläpp får kompletterande åtgärder tillgodoräknas. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen 1990.

3. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 8 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
4. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn<sup>15</sup> bör senast 2040 vara minst 75 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 2 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
5. Växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, EU ETS) ska senast 2030 minska med minst 70 procent jämfört med 2010.

Miljökvalitetsmålet har kopplingar till tre globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, varav 7 Hållbar energi för alla och 11 Hållbara städer och samhällen har direkta kopplingar och 15 Ekosystem och biologisk mångfald har indirekta kopplingar.

## 4.2 Regeringens resultatredovisning

### 4.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet används preciseringen av miljökvalitetsmålet som bedömningsgrund. Som komplement redovisas två indikatorer i form av diagram med längre tidsserier: global medeltemperatur (ersätter den tidigare indikatorn koncentration av växthusgaser i atmosfären) och växthusgasutsläpp per sektor. Därutöver redovisas tre andra indikatorer i diagram: utsläpp i den icke-handlande sektorn, beviljade ansökningar per åtgärdskategori i Klimatklivet och utbetalade supermiljöbilspremier. Ytterligare indikatorer kommenteras i text, t.ex. konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige och i andra länder. Uppföljning av etappmålet och EU:s utsläppsmål redovisas. Annan statistik tas upp för att redovisa resultat från insatser och särskilda satsningar. Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som genomförts.

### 4.2.2 Redovisade resultat

I april 2018 överlämnade regeringen En klimatstrategi för Sverige<sup>16</sup> till riksdagen. Strategin tog sin utgångspunkt i Miljömålsberedningens betänkande och presenterade de åtgärder som regeringen vidtagit för att nå klimatmålen och riktningen för det fortsatta arbetet.

<sup>15</sup> Med utsläpp i ESR-sektorn avses växthusgasutsläppen utanför EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS), i enlighet med den tredje handelsperiodens omfattning exklusive LULUCF (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) och utrikes transporter. Detta motsvarar den icke-handlande sektorn under perioden 2013–2020.

<sup>16</sup> Skr. 2017/18:238, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440.

### *Ökad medeltemperatur*

Den globala utvecklingen är negativ i förhållande till miljö kvalitetsmålets precisering. Den globala genomsnittliga ytemperaturen har stigit med ca en grad sedan förindustriell nivå. Det senaste decenniet har varit det varmaste som registrerats, där de senaste tre åren – 2015, 2016 och 2017 – utgör de tre varmaste åren.

Den globala medeltemperaturen kan öka med mellan 3,2 och 5,4 grader till slutet av detta sekel om utsläppen fortsätter att öka som hittills enligt FN:s klimatpanels femte stora utvärdering. Klimatpanelen presenterade i oktober 2018 en specialrapport om möjligheterna att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader. I rapporten framgår att utan utsläppsminskningar kommer uppvärmningen att ha ökat till 1,5 grader redan mellan 2030 och 2052.

### *Etappmålen för utsläpp av växthusgaser och utsläppsutvecklingen*

De samlade utsläppen av växthusgaser inom svenskt territorium motsvarade 52,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2016. Det motsvarar en minskning om 26 procent jämfört med 1990.

Utsläppsgapet för att med enbart inhemska åtgärder nå etappmålet till 2020 var vid den senaste bedömningen 0,9 miljoner ton. Om utsläppen skulle minska i samma höga takt som 2016, dvs. 4 procent i genomsnitt fram till 2020, kan målet nås med enbart inhemska utsläppsminskningar.

Utsläppen av växthusgaser i den icke-handlande sektorn har minskat med 22 procent jämfört med 2005, vilket innebär att målet om att minska utsläppen med 17 procent jämfört med 2005 enligt EU:s ansvarsfördelningsbeslut redan har uppnåtts.

Svensk konsumtion leder till utsläpp av klimatpåverkande växthusgaser i såväl Sverige som andra länder. De sammanlagda utsläppen i Sverige och i andra länder (sk. konsumtionsbaserade utsläpp) har varit stabila på en hög nivå sedan tidigt 1990-tal och hushållens konsumtion svarar för omkring två tredjedelar. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla mätmetoderna för konsumtionsbaserade utsläpp och komplettera med fler mått med fokus på de områden där det finns potential att minska utsläppen.

### *Resultat från det nationella klimatarbetet*

År 2015 införde regeringen Klimatklivet (anslag 1:16 Klimatinvesteringar), som ger stöd till konkreta klimatinvesteringar på lokal och regional nivå. Naturvårdsverket har fram till den 27 september 2018 beviljat ca 3,3 miljarder kronor i investeringsstöd till åtgärder som beräknas minska utsläppen med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Utsläppsminskningen per investerad krona är i genomsnitt 2,1 kg koldioxidekvivalenter under åtgärdernas livslängd.

Supermiljöbilspremierna infördes 2012 för att öka försäljningen av bilar med mycket låga utsläpp av växthusgaser. Försäljningen av dessa bilar har ökat

kraftigt fram till 2017. I juli 2018 infördes det nya bonus–malus-systemet som ersatte Supermiljöbilspremierna.

När det gäller elbusspremierna (anslag 1:17 Elbusspremie) som infördes i juli 2016 var anslagsutnyttjandet under premierna första år lågt, men antalet utbetalade premier ökade under 2017 och början av 2018.

Från september 2017 införde regeringen en särskild premie (anslag 1:19 Elfördonspremie) riktad till privatpersoner vid köp av elcyklar, elmopeder och elmotorcyklar. Naturvårdsverket har under året fördelat stöd till ca 86 600 privatpersoner som köpt ett lätt elfordon.

### *EU:s klimatpolitik, internationellt samarbete och Parisavtalet*

EU:s långsiktiga mål är att minska utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent till 2050 jämfört med 1990 års nivå. Enligt Europeiska miljöbyrån har utsläppen av växthusgaser inom EU minskat med knappt 24 procent mellan 1990 och 2016, vilket redan är mer än vad som krävs för att nå målet till 2020.

Alla länder som är medlemmar i EU har bindande mål enligt det s.k. ansvarsfördelningsbeslutet (Effort Sharing Decision, ESD) inom EU för den del av utsläppen som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem. Utsläppen av växthusgaser i den icke-handlande sektorn har redan minskat mer än Sveriges mål. Därför förväntas Sverige ha överskott av utsläppsenheter jämfört med målbanan fram till 2020. Regeringen har genomfört riksdagens beslut om att ta bort utsläppsenheter för 2014 och 2015. Beslutet för 2015 genomfördes i maj 2018. Överskottet uppgick till ca 6,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

EU:s ministerråd och Europaparlamentet nådde i december 2017 en överenskommelse om förordningen om ansvarsfördelning (ESR) för utsläppsminskningar i sektorer utanför EU ETS och som ersätter ESD efter 2020. För Sveriges del innebär målet en minskning av utsläppen i de sektorer som omfattas med 40 procent till 2030 jämfört med 2005.

Sveriges program för internationella klimatinsatser (anslag 1:12 Internationella klimatinvesteringar) bidrar till minskade utsläpp och hållbar utveckling genom investeringar i klimatprojekt i utvecklingsländer. Nuvarande portfölj av enskilda projekt och fonder förväntas generera utsläppsminskningar och därmed utsläppsminskningssenheter motsvarande ca 38 miljoner ton koldioxidekvivalenter, av vilka drygt 18,4 miljoner ton utfärdats och levererats till Energimyndigheten vid årsskiftet 2017/2018. Totalt har utsläppsenheter motsvarande ca 14,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter annullerats från programmet.

## 4.3 Utskottets tidigare ställningstagande

### **4.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur**

När det gäller miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan såg utskottet förra året positivt på att regeringen hade förbättrat uppföljningen för nya

satsningar inom området klimatpåverkan. Utskottet önskade dock att fler resultat tydligare kunde kopplas till målen.

### **4.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat**

Vid förra årets budgetbehandling framhöll utskottet att det är viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande inom EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Utskottet framhöll att det samtidigt är viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Utskottet ansåg att det är angeläget att fortsätta öka takten i detta arbete.

## **4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar**

### **4.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen**

#### *Bra struktur och tydliga indikatorer*

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser fortsatt att strukturen i regeringens resultatredovisning övergripande är bra och att det finns tydliga indikatorer som följer upp målet och resultaten av insatserna.

Gruppen ser liksom tidigare positivt på att uppföljningen av många insatser har förbättrats, men vill återigen framföra sitt önskemål om att fler resultat tydligare bör kopplas till målen. Ett bra exempel på en sådan koppling är att Klimatklivet väntas minska Sveriges totala utsläpp med 930 000 ton koldioxidekvivalenter per år.

#### *Redovisning av insatser utan resultat*

Gruppen noterar att det för flera nya insatser är för tidigt att redovisa några resultat, men att det skulle vara önskvärt att resultat för dessa och genomförda insatser redovisas så snart som möjligt. Anledningen är att det är svårt att ta ställning till om insatsen bidragit till att uppfylla målen om det inte finns någon resultatredovisning för insatsen.

### **4.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten**

#### *Viktigt att klimatpolitiska ramverket följs upp*

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen är positiva till det klimatpolitiska ramverket för Sverige och anser att det är viktigt att ramverket följs upp. Det är bl.a. viktigt att de nya etappmålen följs upp och att resultaten från insatserna för att nå etappmålen redovisas.

### *Redovisning av åtgärder för att minska konsumtionsbaserade utsläpp i andra länder önskas*

Gruppen anser liksom förra året att det vore önskvärt att regeringen redovisar om några specifika åtgärder, och i så fall vilka, har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen som sker i andra länder men som orsakats av vår svenska konsumtion.

### *Indikatorn global medeltemperatur välkomnas*

Indikatorn Koncentration av växthusgaser och klimatpåverkande ämnen i atmosfären som redovisades i förra årets budgetproposition är ersatt av indikatorn Global medeltemperatur. Denna förändring välkomnas av uppföljnings- och utvärderingsgruppen eftersom indikatorn Global medeltemperatur bättre följer upp miljö kvalitetsmålets precisering.

## 5 Ingen övergödning

### 5.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Det görs fyra preciseringar av miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning<sup>17</sup>:

- tillförsel av kväve- och fosforföreningar till havet
- påverkan på landmiljön av övergödande ämnen
- tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten
- tillståndet i havet

Det har funnits tre etappmål inom området Ingen övergödning. Samtliga hade målår före 2016, men eftersom målåret har passerat redovisas dessa inte i budgetpropositionen.

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning har kopplingar till tre Agenda 2030-mål: 6 Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser och 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

### 5.2 Regeringens resultatredovisning

#### 5.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet om miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning används preciseringarna av miljö kvalitetsmålet som underrubriker.

<sup>17</sup> Preciseringarna har sedan förra årets budgetproposition fått en kortare rubricering. De mer utförliga preciseringarna finns att läsa på miljömålsportalen ([www.sverigesmiljomal.se](http://www.sverigesmiljomal.se)).

Tre indikatorer redovisas i diagram: kvävetillförsel via vatten till Egentliga Östersjön, fosfortillförsel till Egentliga Östersjön och utbredning av syrefria bottenar och bottenar påverkade av akut syrebrist i Östersjön. De två förstnämnda redovisas i tidsserier för 2005–2016. Den sistnämnda indikatorn redovisar tillståndet hösten 2017. Sedan förra budgetpropositionen har nya indikatorer tagits fram för miljö kvalitetsmålet och numera redovisas fem indikatorer på miljömålsportalen.<sup>18</sup> De nya indikatorerna redovisas inte i resultatredovisningen.

Ett antal insatser som har genomförts av regeringen och myndigheter redovisas.

### 5.2.2 Redovisade resultat

Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning<sup>19</sup> finns det ett minskningsbehov av fosfor för Bottenviken och för Egentliga Östersjön. Tillförseln av fosfor från Sverige behöver minska med närmare 20 procent till Bottenviken och mer än halveras till Egentliga Östersjön.

De svenska utsläppen av kväveoxider till luft har minskat med 24 procent de senaste tio åren (2007–2016) enligt statistik från Naturvårdsverket och det är framför allt utsläppen från inrikes transporter som minskar. Sverige ska reducera utsläppen till 119 000 ton kväveoxider och 49 000 ton ammoniak till år 2020 enligt krav på utsläppsminskningar från det reviderade Göteborgsprotokollet i Luftvårdskonventionen. Utsläppen 2016 var 131 000 ton kväveoxider och 53 000 ton ammoniak enligt statistik från Naturvårdsverket. Enligt prognosen ser Sverige inte ut att klara åtagandet inom Göteborgsprotokollet för ammoniak.

Enligt vattenmyndigheternas senaste bedömning av status för näringsämnen som rapporterades 2015 är övergödningen omfattande i stora delar av södra Sverige och längs Bottenhavets kust. Vattenmyndigheterna uppskattar att tillförseln av fosfor till sjöar och vattendrag behöver minska med 670 ton per år för att nå god ekologisk status.<sup>20</sup> För att nå god ekologisk status i kustvattnet behöver tillförseln minska med ca 500 ton fosfor och 14 000 ton kväve per år.

Under 2017 har 44 miljoner kronor beviljats till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) för att förbättra vattenmiljön. Av dessa har drygt 30 miljoner kronor gått till projekt för att minska övergödningen.

Landsbygdsprogrammet är en annan viktig källa för finansiering av åtgärder, t.ex. rörande fånggrödor och jordbearbetning på våren i stället för på hösten för åkermark.

<sup>18</sup> Kväve- och fosforbelastning på havet, miljöstatus för övergödning enligt havsmiljöförordningen, nedfall av kväve till barrskog, status för näringsämnen enligt vattenförvaltningsförordningen samt syrefattiga och syrefria bottenar.

<sup>19</sup> Naturvårdsverket, Miljömålen, Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2018 reviderad version maj 2018, rapport 6833.

<sup>20</sup> Länsstyrelsen i Västmanlands län, rapport 2016:19.

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2018:11) som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete. Utredningen ska redovisas senast 28 februari 2020.

Sveriges omgivande hav, förutom Skagerraks utsjö, är övergött eller kraftigt övergött enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning. Syrefattiga förhållanden förekom på drygt 7 000 kvadratkilometer 2017 vilket motsvarar 28 procent av bottenytan i Egentliga Östersjön, Finska viken och Rigabukten.

## 5.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

### 5.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Utskottet konstaterade förra året att flera förbättringar av resultatredovisningens struktur hade gjorts jämfört med 2017 års resultatredovisning. Utskottet ansåg att det hade blivit lättare att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder, resultat och en övergripande bedömning av möjligheterna att nå målen.

### 5.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet ansåg vid förra årets budgetbehandling att det var positivt att regeringen i 2018 års budgetproposition hade kommenterat utskottets uppföljning av stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) från 2014 och i samband med denna beskrivit åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Utskottet ansåg dock att det vore värdefullt att regeringen följer upp varför söktrycket för LOVA-projekt hade minskat och varför endast två tredjedelar av LOVA-medlen hade kommit till användning.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen 2018 förstärkta anslag för att nå målet Ingen övergödning. Utskottet såg fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

Utskottet har under flera år uttryckt sin oro över utsikterna att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Under 2014 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av stöd till lokala åtgärder mot övergödning.<sup>21</sup> I uppföljningen framhölls bl.a. att det är bra om nya LOVA-projekt inriktas på sektorer med störst utsläpp och hög potential för kostnadseffektiva åtgärder och att projekten präglas av långsiktighet. Likaså betonades vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de samlade resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning.

<sup>21</sup> Stöd till lokala åtgärder mot övergödning – En uppföljning 2014/15:RFR1.



## 5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

### 5.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

#### *Bra struktur*

Gruppen konstaterar att strukturen i resultatredovisningen är bra med tydliga mål och indikatorer. Det är lätt att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder och resultat.

De nya indikatorerna som numera finns på miljömålsportalen redovisas inte i resultatredovisningen. Gruppen anser att det vore önskvärt om några av de nya indikatorerna kunde kommenteras i framtida resultatredovisningar för att förbättra uppföljningen av miljökvalitetsmålet.

### 5.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

#### *Fortsatt oro för att inte nå målet*

Gruppen ser med fortsatt oro på utsikterna att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Gruppen anser att det är viktigt att den kommande regeringen redovisar vilka åtgärder de avser att vidta för att nå målet. Under 2017 förbrukades mindre än två tredjedelar av de budgeterade LOVA-medlen.<sup>22</sup> Gruppen anser därför, i likhet med förra året, att det vore värdefullt att den nya regeringen följer upp varför medlen inte kommer till användning. Gruppen upprepar också utskottets ståndpunkt från 2014 att det är viktigt att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de samlade resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning.

#### *Resultat från lokala åtgärdsarbetet till övergödning saknas*

I årets budgetproposition redovisas insatser och åtgärder som har vidtagits för att förbättra vattenmiljön, men däremot redovisas inga resultat för dessa åtgärder och insatser. I förra årets budgetproposition meddelade regeringen att den skulle återkomma till riksdagen i frågan om regeringens arbete med att visa på resultat i det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödningen. Gruppen påminner därför regeringen om att det är önskvärt att riksdagen får ta del av resultaten. Gruppen välkomnar utredningen som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete och ser fram emot att ta del av förslagen till nya styrmedel.

#### *Resultat av nya satsningar bör redovisas*

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 flera åtgärder för att nå målet Ingen övergödning inom ramen för en satsning på havs- och

<sup>22</sup> Högst 75 000 000 kronor får användas för bidrag enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt), se Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2017.

vattenmiljön. Gruppen ser fortsatt fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna. I likhet med förra året anser gruppen att regeringen skulle kunna överväga om en särskild resultatskrivelse vore lämplig när det gäller en fördjupande redovisning av de särskilda satsningarna mot övergödning.

## 6 Levande sjöar och vattendrag

### 6.1 Mål

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Regeringen har fastställt följande elva preciseringar<sup>23</sup>:

- god ekologisk och kemisk status
- oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag
- ytvattentäckters kvalitet
- ekosystemtjänster
- strukturer och vattenflöden
- gynnsam bevarandestatus och genetisk variation
- hotade arter och återställda livsmiljöer
- främmande arter och genotyper
- genetiskt modifierade organismer
- bevarade natur- och kulturmiljövärden
- friluftsliv.

Miljökvalitetsmålet har inget etappmål.

Miljökvalitetsmålet har direkta kopplingar till två globala hållbarhetsmål i Agenda 2030: 6 Rent vatten och sanitet och 15 Ekosystem och biologisk mångfald, varav Rent vatten och sanitet främst bidrar till miljökvalitetsmålet.

### 6.2 Regeringens resultatredovisning

#### 6.2.1 Resultatredovisningens struktur

De bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området utgörs av miljökvalitetsmålets elva preciseringar. Dessa preciseringar används också som underrubriker i avsnittet. Som komplement till

<sup>23</sup> Preciseringarna är på rubriknivå. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbsidan [www.sverigesmiljomal.se](http://www.sverigesmiljomal.se).

bedömningsgrunderna redovisas två indikatorer i form av diagram: andel nybildade reservat med limniska syften, dvs. att bevara sötvattensmiljöer samt strandnära byggande. På miljömålsportalen redovisas förutom dessa två indikatorer ytterligare tre indikatorer<sup>24</sup> för att följa upp miljö kvalitetsmålet.

Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som har genomförts.

## 6.2.2 Redovisade resultat

Av regeringens skrivelse 2017/18:75 framgick att regeringen ännu inte hade slutbehandlat riksdagens tillkännagivande om vattendirektivet. Därefter beslutade riksdagen i juni 2018<sup>25</sup> att genomföra regeringens förslag till lagändringar i bl.a. miljöbalken. I resultatredovisningen finns än så länge ingen redovisning av vilka resultat lagändringarna har lett till.

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) fanns det 1 620 vattenskyddsområden i landet den 31 december 2017. Vattenskyddsområdena hade en sammanlagd yta på nästan 800 000 hektar varav 35 procent av arealen var ytvatten.

En enkät till länsstyrelserna som Havs- och vattenmyndigheten har genomfört på uppdrag av regeringen visar att en miljon hektar värdefulla sjöar och vattendrag saknar ett fullgott skydd. Myndigheten betonar i rapporten som behovet av att prioritera det limniska skyddet.

## 6.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

### 6.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

I förra årets uppföljning ansåg utskottet att regeringen hade förbättrat redovisningen i budgetpropositionen för 2018, t.ex. genom att det fanns en indikator som visade utvecklingen över en längre tid. Enligt utskottet saknades det dock en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det ökande strandnära byggandet. Utskotten ansåg och också att det hade varit önskvärt om regeringen hade kunnat kommentera Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det hade enligt utskottet varit en fördel om regeringen i ökad utsträckning hade presenterat tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljö kvalitetsmålet samt lämnat en analys av utvecklingen.

### 6.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Vid förra årets budgetbehandling vidhöll utskottet den inställning som utskottet hade lämnat i sitt yttrande till konstitutionsutskottet om regeringens behandling av riksdagens skrivelser (se bet. 2017/18: MJU1 och 2016/17: MJU5y). Baserat på regeringens uttalanden i budgetpropositionen för 2018 utgick utskottet från att regeringen inte längre ansåg att tillkännagivandet

<sup>24</sup> Förening av flodpärlmussla, God status för vatten och Åtgärdade fysiska hinder.

<sup>25</sup> Prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383.

var slutbehandlat utan avsåg att vidta ytterligare åtgärder. Först därefter skulle regeringen återkomma till riksdagen med sin bedömning av om det aktuella tillkännagivandet skulle anses vara slutbehandlat eller inte. I detta sammanhang noterade utskottet regeringens avsikt att presentera en proposition som skulle säkerställa att vattenkraftverk och dammar har moderna miljötillstånd och som samtidigt ska underlätta själva prövningsprocessen.

### *Utskottets fördjupade uppföljning 2011*

Under 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten. Uppföljningen inriktades på att studera ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i samband med vattenkraft. Utskottet konstaterade i sin behandling av uppföljningen bl.a. att dammar, vattenkraftverk och regleringsmagasin påverkar den biologiska mångfalden i rinnande vatten på ett mycket negativt sätt, samtidigt som vattenkraften har flera fördelar samt att det saknades en helhetsbild av vilka insatser som gjorts på området och resultatet av dem. Riksdagen godkände vad utskottet anförde i denna fråga.<sup>26</sup>

## 6.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

### **6.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen**

Gruppen konstaterar att beskrivningarna av vad preciseringarna innebär har förtydligats i årets resultatredovisning. Det är nu tydligt att det rör sig om en beskrivning av ett mål och inte ett resultat.

### *Kvarstående önskemål om analys av målkonflikter*

Gruppen har tidigare framfört önskemål om en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggande. En sådan analys saknas visserligen i år, men det har sin förklaring i att det inte finns något avsnitt med analys och slutsatser i årets budgetproposition. Gruppen vill ändå påminna om detta önskemål till nästa budgetproposition samt om att det vore önskvärt att regeringen kommenterar Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljökvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

<sup>26</sup> 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

### *Kommentarer kring nybildade reservat saknas*

Indikatorn för andel nybildade reservat med limniska syften kommenteras inte i redovisningen. Det framgår inte heller för vilka år indikatorn gäller. Gruppen ser gärna att dessa uppgifter kompletteras till nästa års resultatredovisning.

## **6.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten**

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen vill i likhet med miljö- och jordbruksutskottets uppföljning 2011 understryka att det är viktigt med en helhetsbild av vilka insatser som gjorts för biologisk mångfald och resultatet av dem.

### *Vattenmiljö och vattenkraft*

Gruppen noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet än så länge inte är slutbehandlat. Gruppen välkomnar de förslag till åtgärder som regeringen presenterade i propositionen om vattenmiljö och vattenkraft och ser fram emot att ta del av resultaten från dessa åtgärder.

## **7 Giftfri miljö**

### **7.1 Mål**

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö anger följande:

- Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.
- Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar.
- Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.

Regeringen har beslutat om preciseringar av miljökvalitetsmålet. Preciseringarna beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna av målet är följande<sup>27</sup>:

- den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen
- användningen av särskilt farliga ämnen
- oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper
- förorenade områden
- kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsofarliga egenskaper
- information om farliga ämnen i material, kemiska material, produkter och varor

<sup>27</sup> Preciseringarna är på rubriknivå. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbsidan [www.sverigemiljomal.se](http://www.sverigemiljomal.se).

En särskild strategi<sup>28</sup> för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet har antagits av riksdagen. Syftet är att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten så att målen nås. Strategin utgörs av åtta etappmål och av andra insatser. Etappmålen syftar till följande:

- Minskad användning av särskilt farliga ämnen. Etappmålet riktar in sig på att nå förändringar inom EU eller internationell nivå.
- Ökad kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper. Etappmålet tar sikte på att utveckla EU:s förordningar om information.
- Förbättrad information om farliga ämnen i varor. Etappmålet inriktas på regelverk eller överenskommelser inom EU eller internationellt.
- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler, bl.a. Reach (en förordning om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier).
- Effektivare kemikalietillsyn inom EU med hjälp av en förstärkt och effektiviserad tillsyn i medlemsländerna och en utvecklad tillsynssamverkan inom unionen.
- Giftfria och resurseffektiva kretslopp. Etappmålet syftar till en säker användning av återvunna material. Målet uppnås genom en åtgärdsstrategi inom EU.
- Minskade hälsorisker för barn till följd av exponering för farliga kemikalier. Regelverk och andra styrmedel ska användas för att minska hälsoriskerna för barn till följd av den samlade exponeringen för kemikalier.
- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt. Regelverken för läkemedel ska i ökad utsträckning väga in miljöaspekter.

Regeringen tydliggör i resultatredovisningen att det finns en koppling mellan miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och följande Agenda 2030-mål: 2 Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 14 Hav och marina resurser samt 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

## 7.2 Regeringens resultatredovisning

### 7.2.1 Resultatredovisningens struktur

Även i detta avsnitt utgörs bedömningsgrunderna av miljökvalitetsmålets preciseringar. Preciseringarna används också här som underrubriker i avsnittet. Samtliga preciseringar förklaras och kommenteras i resultatavsnittet. Till skillnad från förra årets budgetproposition redovisas två indikatorer i form av diagram: miljögifter i modersmjölk och blod samt efterbehandlingsåtgärder

<sup>28</sup>Prop. 2013/14:39, bet. 2013/14:MJU13, rskr. 2013/14:185.

som pågår eller är avslutade. På miljömålsportalen redovisas förutom dessa två indikatorer ytterligare tre indikatorer<sup>29</sup> för att följa upp miljökvalitetsmålet.

Ettappmålen som har anknytning till miljökvalitetsmålet tas i år inte upp i resultatredovisningen.

I övrigt beskrivs vilka insatser och åtgärder som har genomförts samt i flera fall även vilka resultat dessa har lett till.

## 7.2.2 Redovisade resultat

Regeringen kommenterar riksdagens två tillkännagivanden om att regeringen:

- ska verka för ett förbättrat EU-regelverk så att likartade kemikalier behandlas i grupp<sup>30</sup>
- bör främja utvecklingen av avancerad vattenrening och utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta.<sup>31</sup>

Inget av tillkännagivandena är ännu slutbehandlat. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda hur gruppvis riskbedömning av farliga ämnen ska kunna öka och hur så kallade kombinationseffekter ska kunna beaktas. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2019. Naturvårdsverket redovisade i april 2017 sitt uppdrag att analysera förutsättningar för att använda avancerad rening för att minska läkemedelsrester i vatten. Naturvårdsverket identifierade bl.a. de faktorer som har stor betydelse för att prioritera var insatser behöver vidtas samt att det finns tillgänglig teknik för att avlägsna i princip alla slags läkemedelsrester i avloppsvatten. I maj 2018 beslutade regeringen om förordningen (2018:495) bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester i syfte att främja avancerad vattenrening.

Ämnen som mäts och övervakas i miljön visar olika trender. Halterna av flera välkända särskilt farliga – och sedan länge förbjudna eller begränsade miljögifter – minskar, vilket visar att åtgärderna gett önskvärd effekt. Analyser av ett flertal miljögifter i modersmjölk och blod visar att halterna av reglerade ämnen har minskat medan ämnen som inte har uppmärksamats eller reglerats däremot har ökat, som t.ex. vissa långlivade högfluorerade ämnen.

Under 2017 presenterade Livsmedelsverket en ny s.k. matkorsundersökning<sup>32</sup>. Ett av resultaten visade att intaget av flera metaller, bl.a. kadmiom, bly och kvicksilver, inte har minskat mellan 1999 och 2015.

I den uppdaterade nationella genomförandeplanen för Stockholmskonventionen om långlivade organiska ämnen konstaterades att nivåerna av dioxin och dioxinlika PCB:er i dels kvinnors bröstmjölk, dels fet

<sup>29</sup> Allergiframkallande kemiska produkter, farliga ämnen i slam och växtskyddsmedel i ytvatten.

<sup>30</sup> Bet. 2016/17: MJU7 punkt 8, rskr. 2016/17:153.

<sup>31</sup> Bet. 2017/18: MJU11 punkt 7, rskr. 2017/18:171.

<sup>32</sup> Livsmedelsverkets rapportserie nr 26, 2017.

fisk från Östersjön och de större svenska insjöarna långsamt minskar över tid men fortfarande är oacceptabelt höga.

Anslaget för sanering och återställning av förorenade ämnen har hittills bidragit till att 110 av Sveriges mest förorenade områden har sanerats och inte längre utgör någon risk för hälsa eller miljö. Resultatredovisningen kommenterar dock inte att utfallet 2017 för anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden blev ca 185 miljoner kronor (21,3 procent) lägre än anvisat i statens budget främst på grund av en omfattande ansökningsprocess och att det tar längre tid att sätta igång saneringsprojekt än beräknat.<sup>33</sup>

Regeringen beskriver arbetet inom ramen för handlingsplan för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Nuvarande uppdrag är att vidareutveckla och genomföra handlingsplanen t.o.m. 2020. Satsningarna på handlingsplanen har gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Den ökande satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har lett till att Sverige är det land som efter Tyskland lämnar flest förslag på åtgärder för dessa ämnen. De ämnen som Sverige prioriterar är sådana som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med. Handlingsplanen bidrar enligt regeringen också till att stärka och utveckla tillsynen. Totalt inspekterades 59 företag och från dessa kontrollerades 162 varor. Cirka tio procent av varorna innehöll förbjudna ämnen.

### **7.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur**

Utskottet noterade förra året att en redovisning av indikatorer, statistik och tidsserier saknades för målet Giftfri miljö i budgetpropositionen för 2018. Utskottet konstaterade även att det för målet Giftfri miljö saknades uppgifter om den faktiska utvecklingen för dess olika delar. Regeringen gjorde inte heller någon bedömning av hur utvecklingen såg ut för tre målpreciseringar (Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen, Användningen av särskilt farliga ämnen och läget för spridningen av Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper). Utskottet ansåg därför att det inte var möjligt att utifrån resultatredovisningen få en uppfattning om måluppfyllelsen i denna del. Enligt utskottet vore det önskvärt om regeringen förtydligade varför man valde att inte redovisa indikatorer eller andra motsvarande uppgifter för ett visst resultatområde. Utskottet såg det även som önskvärt att regeringen även skulle återkomma till riksdagen med underlag som gör det möjligt att bedöma den faktiska utvecklingen inom området när så kan ske.

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185). Utskottet ansåg att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till strategin.

<sup>33</sup> Årsredovisningen för staten 2017, s. 120.



### **7.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat**

Utskottet framhöll vid budgetbehandlingen 2017 att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är ett av de allra svåraste miljö kvalitetsmålen att uppnå. Utskottet har under flera år understrukit att det behövs en kraftsamling för att skapa förutsättningar för att nå målet.

I samband med riksdagens behandling av regeringens resultatskrivelse Giftfri vardag fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande till regeringen (skr. 2015/16:169, bet. 2016/17:MJU7, rskr. 2016/17:153). Enligt tillkännagivandet var det angeläget att regeringen intensifierade arbetet och med kraft fortsatte att verka för ett förbättrat EU-regelverk så att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen blir effektivare. Utskottet såg fram emot att regeringen skulle återkomma till riksdagen med en beskrivning av vad regeringen avsåg att vidta för åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande.

## **7.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar**

### **7.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen**

#### *Förbättrad uppföljning med indikatorer*

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen konstaterar med tillfredsställelse att regeringen har hörsammat flertalet av synpunkterna som utskottet framförde i förra årets budgetbetänkande gällande resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Gruppen välkomnar särskilt att regeringen i årets budgetproposition redovisar två indikatorer med tidsserier.

#### *Fortsatt önskvärt med koppling till strategi*

Gruppen anser liksom förra året att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till den särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185).

#### *Positivt med återkoppling kring tillkännagivandena*

Gruppen välkomnar redovisningen av vidtagna åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande om hantering av grupper av kemiska ämnen samt om avancerad vattenrening.

### **7.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten**

#### *EU-arbetet fortsatt betydelsefullt*

Gruppen anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Gruppen ser positivt på

att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt gruppen också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

#### *Önskvärt med fler redovisade resultat*

Gruppen vill påminna om den ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom nya satsningarna. Gruppen anser även att det är önskvärt att resultat redovisas i så stor utsträckning som möjligt för genomförda insatser och åtgärder.